

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων
Οικονομικών
ΤΜΗΜΑ Γεωγραφίας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Εφαρμοσμένη
Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Διαχείριση Φυσικών και Ανθρωπογενών Κινδύνων
και Καταστροφών

**Η επιχειρησιακή λειτουργία του Πυροσβεστικού Σώματος σε κατάσταση
έκτακτης ανάγκης μετά από σεισμό**

Διπλωματική Εργασία

Ευστράτιος Ζαφειριάδης

Αθήνα, 2021

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων
Οικονομικών**

ΤΜΗΜΑ Γεωγραφίας

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Εφαρμοσμένη
Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου**

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Διαχείριση Φυσικών και Ανθρωπογενών Κινδύνων
και Καταστροφών**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

**Σαπουντζάκη Καλλιόπη, Καθηγήτρια, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

**Δελλαδέτσιμας Παύλος, Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

**Παρχαρίδης Ισαάκ, Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

Ο Ευστράτιος Ζαφειριάδης

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Ευχαριστίες

Χρωστάω βαθιά ευγνωμοσύνη στους ανθρώπους που ευγενικά και με προθυμία με βοήθησαν να ξεκινήσω και να ολοκληρώσω την παρούσα εργασία.

Αρχικά η εργασία αυτή δεν θα μπορούσε να είχε ολοκληρωθεί χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξη της κας Καλλιόπης Σαπουντζάκη. Η καθοδήγηση της ήταν καθοριστική καθ' όλη την πορεία του ΠΜΣ και θα ήθελα να την ευχαριστήσω δημόσια. Μου συμπαραστάθηκε ακόμα και στις πιο δύσκολες στιγμές και με έκανε να μην χάσω ποτέ το κουράγιο και την πίστη μου και με έκανε να πιστεύω ότι ακόμα και τις πιο δύσκολες στιγμές δεν πρέπει να τα παρατάς. Τον τελευταίο χρόνο, χρειάστηκα πολλές φορές τις συμβουλές της και τον πολύτιμο χρόνο της για να διορθώσω το τελικό κείμενο και να το παραδώσω στην παρούσα μορφή.

Παράλληλα, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στη νέα μου οικογένεια που δημιουργήθηκε καθ' όλη την πορεία αυτής της εργασίας. Όταν την ξεκίνησα ήμουν μόνος και όταν την ολοκλήρωσα είχα δίπλα μια υπέροχη σύζυγο, την Μαρία και το μόλις ενός έτους και τριών μηνών Ευηαννάκι!

Όσο για τους γονείς και τα αδέρφια μου αυτοί είναι κοντά μου σε όλη τη διάρκεια της ζωής μου και πίστεψαν σε μένα κάθε στιγμή όπως και εγώ σε αυτούς. Ένα μεγάλο ευχαριστώ και ακόμη μια μεγαλύτερη συγνώμη για τον χρόνο που δεν ήμουν μαζί τους και τις στιγμές που με στερήθηκαν.

Σας ευχαριστώ όλους, σας αγαπώ και σας αφιερώνω και αυτήν την εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	13
1.1. Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ	13
1.2. ΣΕΙΣΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ.....	14
1.3. ΦΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	15
1.3.1. Πρόληψη καταστροφών και μετριασμός επιπτώσεων.....	16
1.3.2. Αντιμετώπιση κατάστασης έκτακτης ανάγκης	17
1.3.3. Αποκατάσταση και ανασυγκρότηση.....	18
2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	19
2.1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	19
2.1.1. Η έννοια της Πολιτικής Προστασίας.....	19
2.1.2. Η Πολιτική Προστασία Στην Ευρωπαϊκή Ένωση	20
2.1.3. Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας στην Ε.Ε.....	28
2.2 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	33
2.2.1. Σκοπός και Όργανα Πολιτικής Προστασίας.....	33
2.2.2. Γενικό Σχέδιο «Ξενοκράτης»	34
2.2.3. Το Πυροσβεστικό Σώμα ως εμπλεκόμενος φορέας του σχεδίου «Ξενοκράτης»	37
3. ΤΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	39
3.1. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ-ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	39
3.2. ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	45
3.2.1. Αποστολή.....	46
3.2.2. Αρμοδιότητες.....	46
3.2.3. Θεσμικό πλαίσιο	47
3.3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	49
3.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ 2015 – 2019 ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ 2020	53
3.5. ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ.....	56
4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΕΙΣΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	59
4.1 ΦΑΣΗ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	61
4.2 ΦΑΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	69
4.2.1 Αρχική Αναγγελία – Ειδοποίηση Σεισμού	70
4.2.2 Αρχική Εκτίμηση Κατάστασης Συνεπειών.....	71

4.2.3 Κινητοποίηση Δυνάμεων	72
4.2.4 Επιχειρήσεις Έρευνας - Διάσωσης	74
4.2.5 Έλεγχος και Καταστολή Επαγόμενων Φαινομένων	77
4.3 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	78
5. ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΕΙΣΜΟ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ	81
5.1. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΧΟΝΣΟΥ ΙΑΠΩΝΙΑ, 2011	81
5.1.1. Το σύστημα αντιμετώπισης καταστροφών της Ιαπωνίας και το σεισμικό γεγονός του 2011	81
5.1.2. Η Έκτακτη Κατάσταση.....	89
5.2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ L'Aquila ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΤΟ 2009	91
5.2.1. Το Σεισμικό Γεγονός	91
5.2.2. Η Έκτακτη Κατάσταση.....	92
5.3. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ	94
6. ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΕΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ.....	96
6.1. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ, 1998	96
6.1.1. Το Σεισμικό Γεγονός	96
6.1.2. Η Έκτακτη Κατάσταση.....	96
6.2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1999.....	100
6.2.1. Το Σεισμικό Γεγονός	100
6.2.2. Η Έκτακτη Κατάσταση.....	100
6.3. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ-ΗΛΕΙΑΣ, 2008	104
6.3.1. Το Σεισμικό Γεγονός	104
6.3.2. Έκτακτη Κατάσταση	105
6.4. Μαρτυρίες διασωστών	105
7. ΣΥΓΚΡΙΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	112
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	117

Περίληψη στα Ελληνικά

Η παρούσα εργασία θα ασχοληθεί με την επιχειρησιακή λειτουργία του πυροσβεστικού σώματος σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης μετά από σεισμό. Με τον Ν 4226/2020 Το Πυροσβεστικό Σώμα συνιστά επιχειρησιακή δομή της πολιτικής προστασίας γεγονός που το καθιστά τον σημαντικότερο θεσμικό όργανο στη εκδήλωση του σεισμικού φαινομένου.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας θα γίνει μια σύντομη ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για το τι είναι σεισμός και φυσική καταστροφή και οι αποτυπωθούν φάσεις της, έτσι ώστε να αναδειχθεί ότι ως ένα μείζον κοινωνικό φαινόμενο μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις.

Στο δεύτερο μέρος θα δούμε την πολιτική προστασία σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο και πως αυτή εξελισσόμενη μπορεί να πυροδοτήσει κοινωνικές διεργασίες και συνεργασίες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σε εθνικό επίπεδο αναλύεται το σχέδιο «Ξενοκράτης» και η εμπλοκή σε αυτό του Πυροσβεστικού Σώματος.

Στο τρίτο μέρος της εργασίας θα γίνει αναφορά στο Πυροσβεστικό Σώμα ως προς τη λειτουργία και δομή του, το στρατηγικό του σχέδιο και την αναδιοργάνωση του με το Ν. 4226/2020 καθώς και τον ρόλο του εθελοντισμού.

Ακολούθως στο τέταρτο μέρος θα αναλυθεί ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στη διαχείριση της σεισμικής καταστροφής με έμφαση στη φάση αντιμετώπισης στην έκτακτη ανάγκη.

Στο πέμπτο μέρος της εργασίας θα γίνει αναφορά στις εμπειρίες από την εμπλοκή του Πυροσβεστικού Σώματος και στον τρόπο αντιμετώπισης μετά από σεισμό στο διεθνή χώρο και αντίστοιχα στο έκτο μέρος πως το Πυροσβεστικό Σώμα ενήργησε σε αντίστοιχα γεγονότα στον Ελληνικό χώρο μέσα από μαρτυρίες διασωστών και αναφορών.

Στο τελευταίο κεφάλαιο θα γίνει μια προσπάθεια να απαντηθούν τα ερωτήματα που αποτέλεσαν τον κορμό της εργασίας έτσι ώστε να ανοίξει μια συζήτηση πάνω στη ολοκληρωμένη διαχείριση ενός σεισμικού φαινομένου να εξαχθούν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις και να υπάρξει το πλαίσιο για περαιτέρω βελτίωση.

Λέξεις κλειδιά: πυροσβεστικό σώμα, σεισμός, έκτακτη ανάγκη, πολιτική προστασία

Abstract

The present study will deal with the operational role of the Fire Brigade in the emergency situation after an earthquake. With the Law 4226/2020, the Fire Brigade constitutes an operational structure of the civil protection, a fact that makes it the most important institution in the occurrence of the seismic phenomenon.

In Part One of the Paper there will be a brief review of the Literature on what earthquake and natural disaster is and its imprinted phases, so as to highlight that as a major social phenomenon it can cause changes in the social field.

In Part Two we will examine Civil Protection at a European and National level and how it can promote social processes and collaborations at national and international level. At the national level, the "Xenokratis" plan and the involvement of the Fire Brigade are analyzed.

In Part Three of the study, reference will be made to the Fire Brigade regarding its operation and structure, its strategic plan and its reorganization with Law 4226/2020, as well as the role of volunteering.

In Part Four the role of the Fire Brigade will be analyzed with regards to the management of the seismic disaster with emphasis on the response to the emergency phase.

In Part Five, reference will be made to the experiences from the involvement of the Fire Brigade and the way of dealing with an earthquake in the international arena and respectively in Part Six, how the Fire Brigade acted in similar events in Greece through testimonies of rescuers and reports.

In the last chapter an attempt will be made to answer the questions that formed the core of the work so as to open a discussion on the integrated management of a seismic phenomenon to draw some useful conclusions and suggestions and to provide the framework for further improvement.

Keywords: fire brigade, earthquake, emergency, civil protection

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Η δομή της γης	13
Εικόνα 2: Φάσεις Διαχείρισης Καταστροφής	16
Εικόνα 3: Η ενεργοποίηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας στην Ε.Ε.....	25
Εικόνα 4 : Κέντρο συντονισμού αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης (ERCC)	29
Εικόνα 5: Μέσα προστασίας την αντιτυρική περίοδο 2020.....	41
Εικόνα 6: Χωροθέτηση των οκτώ (8) Ε.Μ.Α.Κ	42
Εικόνες 7-9: Σεισμός Αθήνα 1999.....	51-52
Εικόνα 10: Συνδρομή της ΕΜΑΚ στο σεισμό της Τουρκίας Σεπτέμβρη 1999.....	52
Εικόνα 11: Σεισμός Αλγερία Μάιος 2003. Σεισμός 6,7R	53
Εικόνα 12: Χάρτης ζωνών σεισμικής επικινδυνότητας σε σχέση με τα όρια των Δήμων της χώρας.....	62
Εικόνα 13: Στιγμιότυπο από την άσκηση για την εκκένωση του κτιρίου σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς που πραγματοποίησε το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας του Δήμου Ερέτριας μετά από σχετική πρόταση/πρωτοβουλία του διευθυντή του Γυμνασίου Γυμνού.....	64
Εικόνα 14: Στιγμιότυπο από την άσκηση για να ελεγχθεί ο βαθμός ετοιμότητας του προσωπικού του νοσοκομείου καθώς και η συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς. Το σενάριο προέβλεπε σεισμό και έγινε μεταφορά τραυματιών σε ασφαλές μέρος εκτός νοσοκομείου, τόσο από τους ορόφους του Νοσοκομείου, όσο και από το μηχανοστάσιο.....	65
Εικόνα 15: Στιγμιότυπο από την άσκηση η οποία περιελάμβανε απεγκλωβισμό ασθενή με την βοήθεια της πυροσβεστικής από τον τρίτο όροφο του Νοσοκομείου και παροχή πρώτων βοηθειών σε ασθενείς	65
Εικόνες 16-18: Στιγμιότυπα από την άσκηση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πατρών η οποία περιελάμβανε διάσωση εξαιτίας του σεισμού, σε πολώροφο κτίριο της πόλης στο οποίο εκδηλώνεται και μεγάλη πυρκαγιά τον Απρίλιο του 2016.....	66- 67
Εικόνες 19-20: Κοινή άσκηση Ελλάδας – Τουρκίας για τον απεγκλωβισμό επιζώντων θυμάτων σεισμού από συντρίμια.....	68
Εικόνα 21: Χάρτης με τις πρώτες εκτιμήσεις για το πιθανό ύψος του τσουνάμι στον Ειρηνικό ωκεανό, λίγο μετά τον σεισμό.....	84
Εικόνα 22: Η πλημμύρα στο αεροδρόμιο του Σεντάι	85
Εικόνα 23: Χάρτης με τα επίκεντρα του κύριου σεισμού και των μετασεισμών του	86

Εικόνα 24: Καταστροφές από το φονικό τσουνάμι	87
Εικόνα 25: Τα πυρηνικά εργοστάσια στην Ιαπωνία το 2020	88
Εικόνα 26: Το επίκεντρο του σεισμού στη L'Aquila στις 6/4/2009	91
Εικόνα 27: Συνεργεία διάσωσης Γάλλων, Ελβετών και Τούρκων στο σεισμό της Αθήνας την 7η Σεπτεμβρίου 1999	102
Εικόνα 28: Το σήμα της Ε.Μ.Α.Κ.	106

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Διάκριση καταστροφών σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.....	35
Πίνακας 2: Φάσεις Συστήματος Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας	36
Πίνακας 3: Ανθρώπινο δυναμικό Πυροσβεστικού Σώματος (Στοιχεία 2014).....	40
Πίνακας 4: Κατανομή οχημάτων του Πυροσβεστικού Σώματος	40
Πίνακας 5: Βασικό θεσμικό πλαίσιο Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος	47
Πίνακας 6: Το προσωπικό που επιχείρησε τις πρώτες 48 ώρες και μέγιστος αριθμός ατόμων που επιχείρησαν σε μια συγκεκριμένη στιγμή κατά το σεισμικό γεγονός.....	94

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

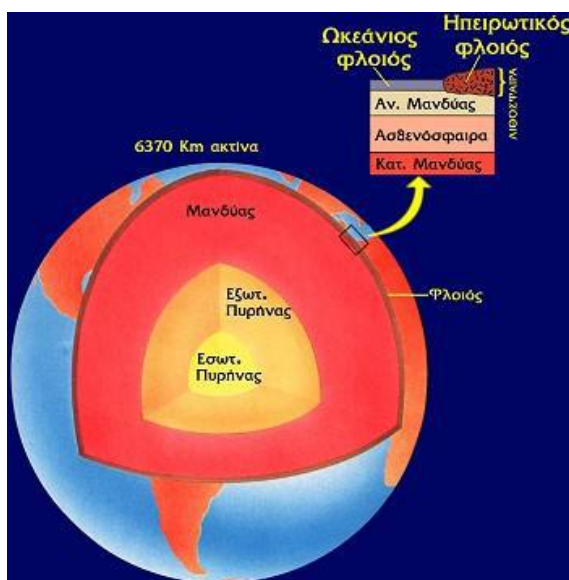
Διάγραμμα 1: Οργανόγραμμα λειτουργίας Πυροσβεστικού Σώματος	44
Διάγραμμα 2: Η ενεργοποίηση αποστολών της Πολιτικής Προστασίας στην Ιαπωνία ..	82
Διάγραμμα 3: Ροή γεγονότων ύστερα από εντολή για την αποστολή σχετικών μονάδων για την εφαρμογή μέτρων πολιτικής προστασίας μετά από αίτημα κυβερνήτη ή αρχηγού της ειδικής ομάδας στη Ιαπωνία.....	83
Διάγραμμα 4: Κινητοποίηση δυνάμεων προς τις πληγείσες περιοχές και αριθμός πυροσβεστών που ενεπλάκησαν στα συμβάν (ανά περίοδο).....	90
Διάγραμμα 5: Οργανόγραμμα Αρχηγείου Πυροσβεστικού Σώματος- 2020.....	97
Διάγραμμα 6: Οργανόγραμμα περιφερειακών πυροσβεστικών διοικήσεων -2020.....	99
Διάγραμμα 7: Σύνθεση Ομάδας έρευνας – Διάσωσης σε κτίρια που έχουν υποστεί κατάρρευση.....	101
Διάγραμμα 8: Διάγραμμα διαλογής που επιδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις για τον προσδιορισμό μιας κατηγορίας διαλογής κτιρίου.....	104

1. Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Για την καλύτερη δυνατή κατανόηση του θέματος που θα μελετηθεί στη συγκεκριμένη εργασία, θεωρήθηκε απαραίτητη η παράθεση βασικών εννοιών και στοιχείων. Έτσι στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια του σεισμού τόσο ως φυσικού φαινομένου, όσο και ως καταστροφής, προσδιορίζοντας παράλληλα και τον κύκλο διαχείρισης των καταστροφών.

1.1 Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Ο σεισμός αποτελεί ένα αναμενόμενο φυσικό φαινόμενο, καθώς παρατηρείται μια συνεχής γεωλογική αναδιαμόρφωση του πλανήτη. Όπως είναι γνωστό η Γη (Εικόνα 1) αποτελείται από τα τρία βασικά στρώματα του πυρήνα, του μανδύα και του φλοιού. Μεταξύ του μανδύα και του φλοιού βρίσκεται η Λιθόσφαιρα, η οποία αποτελείται από το σταθερό φλοιό και ένα μέρος του μανδύα και χαρακτηρίζεται ως επιφανειακό δύσκαμπτο στρώμα, κατακερματισμένο σε πλάκες διαφόρων μεγεθών. Οι λιθοσφαιρικές αυτές πλάκες, λόγω θερμικών κυκλικών ρευμάτων μεταφοράς κινούνται στην επιφάνεια του μανδύα, με αποτέλεσμα την αργή παραμόρφωση των πετρωμάτων. Εξαιτίας αυτής της παραμόρφωσης, συσσωρεύονται τεράστια ποσά δυναμικής ενέργειας στα πετρώματα και αναπτύσσονται τάσεις συμπίεσης, εφελκυσμού και διάτμησης (Παπανικολάου & Σιδέρης, 2008).

Σε περιπτώσεις που οι εν λόγω τάσεις αυξηθούν τόσο ώστε να ξεπεράσουν τα όρια αντοχής των πετρωμάτων παρατηρείται η δημιουργία ρήγματος (θραύση υλικού), σε κάποια αδύναμο σημείο, η οποία ακολουθείται από σχετική κίνηση των δύο τμημάτων και ξαφνική έκλυση της συσσωρευμένης δυναμικής ενέργειας. Η κινητική ενέργεια ταλάντωσης των υλικών σημείων στα πετρώματα δημιουργεί μία εδαφική δόνηση, η οποία

γίνεται αισθητή

Εικόνα 1: Η δομή της γης (Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (Ο.Α.Σ.Π.)

μέχρι και την επιφάνεια της γης. Η ταλάντωση αυτή ονομάζεται *σεισμός* και μετριέται στην κλίμακα Ρίχτερ. Ο χώρος στον οποίο εκδηλώνεται η διάρρηξη ονομάζεται υπόκεντρο ή εστία, ενώ το ίχνος της κατακόρυφης προβολής της εστίας πάνω στην επιφάνεια της γης ονομάζεται επίκεντρο (Bolt, 1991).

Να σημειωθεί πως ανάλογα με τον τρόπο που εκδηλώνονται οι σεισμοί διακρίνονται σε (Bolt, 1991):

- Τεκτονικούς σεισμούς,
- σε σεισμούς που προκαλούνται από ηφαιστειακές εκρήξεις,
- εγκατακρημνισιγενείς σεισμούς και
- σεισμούς κατάρρευσης.

Οι τεκτονικοί σεισμοί, οι οποίοι και εκδηλώνονται σε συχνότερο βαθμό, προκαλούνται στην περίπτωση που τα πετρώματα σχίζονται απότομα και έχουν μεγάλη κοινωνική σημασία καθώς αποτελούν τον μεγαλύτερο σεισμικό κίνδυνο (Bolt, 1991).

Για την ιστορία, να αναφερθεί ότι οι δονήσεις που προκαλούν οι σεισμοί μεταδίδονται στα γειτονικά τους σημεία με τη μορφή σεισμικών κυμάτων, που τελικά φτάνουν στην επιφάνεια. Δύο είναι τα κυριότερα είδη σεισμικών κυμάτων: α) τα επιμήκη κύματα (P), όπου κατά τη διάδοση τους τα υλικά σημεία ταλαντώνονται παράλληλα προς τη διεύθυνση διάδοσης του κύματος, μπορούνε και διαδίδονται παντού (στο μάγμα, στο νερό, στα πετρώματα) και μετατρέπονται σε ηχητικά κύματα, φτάνοντας στην επιφάνεια της γης (γεγονός που εξηγεί πιθανή βοή πριν από σεισμό) και β) τα εγκάρσια κύματα (S), όπου τα υλικά σημεία ταλαντώνονται κάθετα προς τη διεύθυνση διάδοσης του κύματος και διαδίνονται μόνο στο σχετικά σκληρό υλικό (πέτρωμα), όπου και αποκτούν μεγαλύτερα πλάτη ((Παπανικολάου & Σιδέρης, 2008).

Τέλος, είναι γνωστό πως ο σεισμός αποτελεί ένα φυσικό φαινόμενο, το οποίο μπορεί να προκαλέσει τόσο καταστροφές και σημαντικές κοινωνικές συνέπειες (ανθρώπινα θύματα, ζημιές σε τεχνικές κατασκευές) όσο και συνέπειες στο δομημένο περιβάλλον, στην οικονομία μιας περιοχής και την ψυχολογία των κατοίκων της (Κομιώτη, 2014).

1.2 ΣΕΙΣΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Η καταστροφή ως όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει το σύνολο των αρνητικών αποτελεσμάτων μεγάλης κλίμακας, τα οποία προέρχονται από διάφορα γεγονότα σε συγκεκριμένο χρόνο και τόπο. Ένα φαινόμενο μπορεί να είναι καταστροφικό όταν προκαλεί απώλειες κοινωνικής ή οικονομικής σημασίας. Επιπλέον, ανάλογα με τα αίτια του καταστροφικού φαινομένου μία καταστροφή διακρίνεται είτε σε φυσική, ως αποτέλεσμα φυσικών δραστηριοτήτων, είτε σε ανθρωπογενής ή τεχνολογική, ως αποτέλεσμα τεχνολογικών δραστηριοτήτων, αντίστοιχα, ικανών να προκαλέσουν ζημιές στον άνθρωπο ή το περιβάλλον (Δελλαδέτσιμας, 2009, Μακρόπουλος, 2006).

Οι φυσικές καταστροφές, στις οποίες ανήκει και το φαινόμενο του σεισμού, όπως προαναφέρθηκε, είναι αποτέλεσμα φαινομένων που προκαλούνται από φυσικούς κινδύνους, οι οποίοι ξεπερνούν την τοπική ικανότητα απόκρισης και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό ευάλωτες κοινότητες ή γεωγραφικές περιοχές. Οι φυσικοί αυτοί κίνδυνοι αποτελούν τροχοπέδη στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των πληγμένων περιοχών, καθιστώντας τις ανίκανες να λειτουργήσουν κανονικά (Fernis, 2010). Επιπλέον, σύμφωνα με τους Pelham κ.α. (2011) οι φυσικές καταστροφές δεν «συμβαίνουν απλά», άλλα ως ένα μεγάλο βαθμό είναι αποτέλεσμα της αποτυχημένης τοπικής ανάπτυξης, η οποία αυξάνει τον κίνδυνο.

Αναλύοντας το είδος του φυσικού κινδύνου που αποτέλεσε τη γενεσιουργό αιτία τους, οι φυσικές καταστροφές διακρίνονται αντίστοιχα. Οι φυσικοί κίνδυνοι, λοιπόν, διακρίνονται σε κοσμικούς, ατμοσφαιρικούς, γεωλογικούς, υδρολογικούς και βιολογικούς. Ο σεισμός αποτελεί έναν γεωλογικό φυσικό κίνδυνο (Παπαδόπουλος, 2000).

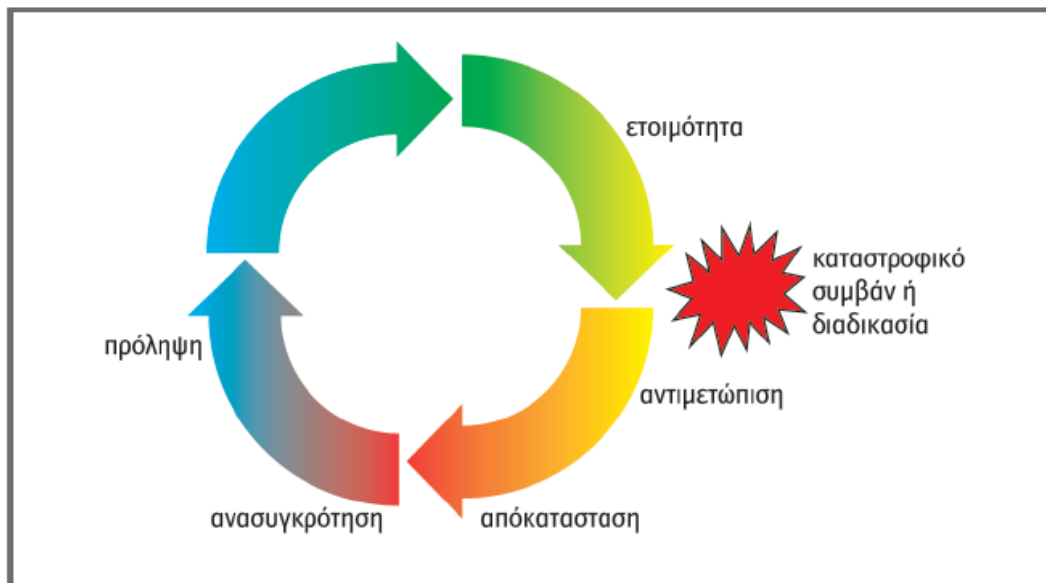
Πιο συγκεκριμένα, λοιπόν, η σεισμική καταστροφή είναι η καταστροφή, για την οποία ευθύνεται η εκδήλωση ενός σεισμού και χαρακτηρίζεται από μια αιτιοκρατική, πολυπαραγοντική, χαοτική κατάσταση, η οποία μπορεί να εκτιμηθεί σε όλα τα στάδια εκδήλωσης της, δηλαδή πριν, κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά την εκδήλωση της σεισμικής δράσης (Φουρτούνη, 2011).

1.3 ΦΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Πρωτεύων στόχο της διαχείρισης μιας καταστροφής αποτελεί η πρόληψη ή ο μετριασμός των επιπτώσεων ενός εν δυνάμει καταστροφικού συμβάντος και την

αποφυγή της καταστροφής, σε τέτοιο βαθμό ώστε η κοινωνία να μπορεί να τις αντιμετωπίσει. Στη συνέχεια, επιδιώκει την αποτελεσματική αντιμετώπιση της καταστροφής, εφόσον συμβεί, και να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατό η ανάκαμψη της εκάστοτε περιοχής (Δανδουλάκη, 2010).

Η διαχείριση καταστροφών θεωρείται κυκλική διαδικασία, στην οποία διακρίνονται συγκεκριμένες διαδοχικές φάσεις, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης. Αποτελεί κυκλική διαδικασία, καθώς ο σχεδιασμός και οι δράσεις αντιμετώπισης, αποκατάστασης και ανασυγκρότησης, μετά από μια καταστροφή, θέτουν βάσεις για πρόληψη μελλοντικών καταστροφών. Επιπλέον, ο κύκλος διαχείρισης μιας καταστροφής θεωρείται πως αποτελεί μία ευκαιρία, για συγκεκριμένο διάστημα μετά από κάποια καταστροφή, έτσι ώστε να προωθηθούν πολιτικές και μέτρα για μετριασμό του κινδύνου από μελλοντικές καταστροφές. Ο γνωστός «κύκλος διαχείρισης καταστροφής» (Εικόνα 2) παρουσιάζει τη σύνδεση της αποκατάστασης και ανασυγκρότησης μετά από καταστροφή με την πρόληψη και το μετριασμό των επιπτώσεων των κινδύνων (Δανδουλάκη, 2010).

Εικόνα 2: Φάσεις Διαχείρισης Καταστροφής (Πηγή: Δανδουλάκη, 2010)

1.3.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η έννοια της πρόληψης αναφέρεται στην ολοκληρωτική αποφυγή μιας καταστροφής εξαιτίας επικίνδυνων γεγονότων και φαινομένων και συνίσταται στην υλοποίηση δράσεων πριν από μία καταστροφή. Οι εν λόγω δράσεις πριν από κάποια καταστροφή σχεδιάζονται και υλοποιούνται προκειμένου να μειωθούν, κατά το

μεγαλύτερο δυνατό, οι επιπτώσεις των κινδύνων, με σκοπό την παραμονή τους σε επίπεδα τέτοια που η κοινωνία μπορεί να διαχειριστεί με δικά της μέσα, χωρίς εξωτερική βοήθεια (Δανδουλάκη, 2010).

Βέβαια, όπως μπορεί να γίνει κατανοητό οι καταστροφές είναι σε θέση να φέρουν δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες δεν είναι πάντα σε θέση να αποφευχθούν πλήρως. Είναι, όμως, σημαντικό, μέσω της εφαρμογής διαφόρων στρατηγικών, η κλίμακα και η δριμύτητα των επιπτώσεων αυτών να μπορούν να περιοριστούν σημαντικά, προκειμένου να υπάρξει η πιθανότητα να αποφευχθεί μια καταστροφή, ακόμα κι αν ο κίνδυνος εκδηλωθεί. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η πρόληψη βασίζεται στην προσπάθεια να μειωθούν οι πιθανότητες πρόκλησης επιπτώσεων μετά από μια καταστροφή, στη μείωση της διακινδύνευσης με άλλα λόγια. Για το λόγο αυτό, η πρόληψη συμπεριλαμβάνει ενέργειες και δράσεις που συνδέονται με το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό μίας περιοχής. Τα μέτρα πρόληψης, από τη φύση τους, είναι μεσο - μακροπρόθεσμου χαρακτήρα και είναι στενά συνδεδεμένα με του τομείς της ανάπτυξης, της πολεοδομίας, των κατασκευαστικών έργων, σε τοπικό επίπεδο. Αποτελεί, λοιπόν, αναπόσπαστο μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης (Δανδουλάκη, 2010).

1.3.2 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Κατά τη διάρκεια ή και αμέσως μετά από μία καταστροφή, συνήθως, ανακύπτουν έκτακτες ανάγκες τόσο στους πολίτες, όσο και στο περιβάλλον. Η φάση της αντιμετώπισης, λοιπόν, αφορά τη βοήθεια του πληθυσμού και τη διαχείριση των αναγκών που προαναφέρθηκαν. Βασικός στόχος της αποτελεί η προστασία ζώων, η μείωση των συνεπειών στην υγεία των ανθρώπων, η αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών διαβίωσης των ατόμων, με σκοπό να επανέλθει το συντομότερο δυνατό η καθημερινότητα στις περιοχές που πλήγηκαν. Η φάση της αντιμετώπισης, όπως έγινε κατανοητό από τα παραπάνω, αφορά στις άμεσες βραχυπρόθεσμες ανάγκες και για το λόγο αυτό, αποτελείται από δράσεις όπως η στέγαση των πληγέντων πληθυσμών (Δανδουλάκη, 2010).

Η φάση της αντιμετώπισης, κατά κανόνα, αφορούν ανάγκες, οι οποίες έχουν χαρακτήρα επείγοντος, αλλά και μεταβάλλονται με γοργούς ρυθμούς, τόσο στο χρόνο, όσο και στο χώρο. Έτσι, η μεγάλη πρόκληση της φάσης αυτής είναι ο εντοπισμός και κυρίως η κάλυψη τους από τις υπηρεσίες και τους φορείς που είναι υπεύθυνοι. Σε αντίθεση με την προηγούμενη φάση της πρόληψης, η αντιμετώπιση της καταστροφής

περιλαμβάνει στρατηγικές και μέτρα μεσο - βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα, με βασικό εργαλείο της το σχεδιασμό με οδηγό το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης». Το Πυροσβεστική Σώμα αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη φάση της αντιμετώπισης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, το οποίο και θα αναλυθεί σε επόμενα κεφάλαια (Δανδουλάκη, 2010).

Τέλος, να σημειωθεί πως ρόλο καθοριστικής σημασίας, στη φάση αυτή, παίζει η ορθή και ολοκληρωμένη εκπαίδευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων, αλλά και η ενημέρωση και εκπαίδευση των πληθυσμών.

1.3.3 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Ο κύκλος της διαχείρισης των καταστροφών ολοκληρώνεται με τη φάση της αποκατάστασης και ανασυγκρότησης. Η φάση αυτή αναφέρεται στην επαναφορά ενός τόπου στα προκαταστροφικά επίπεδα ή στη βελτίωση των συνθηκών στις πληγείσες περιοχές. Η φάση της αποκατάστασης και ανασυγκρότησης διαδέχεται τη φάση της αντιμετώπισης, μετά τη λήξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης και πολλές φορές η μεταβίβαση από τη μία στην άλλη είναι ελάχιστα διακριτή (Δανδουλάκη, 2010).

Δεδομένου του ότι η αποκατάσταση έχει στόχο την επαναφορά και τη βελτίωση των συνθηκών που επιβιώνει ο πληγέντας πληθυσμός, τη λειτουργία των υπηρεσιών και των υποδομών στις κατά τόπους πληγέντες περιοχές, αλλά και την ενίσχυση τους (οικονομική, κοινωνική, αναπτυξιακή), περιλαμβάνει δράσεις και πολιτικές για την επίτευξη τους. Τέτοιες δράσεις, για παράδειγμα, είναι η συγκράτηση ή η επαναφορά του πληθυσμού στους τόπους που έχουν πληγεί από καταστροφή, την εκ νέου κατασκευή ή ανακατασκευή βασικών ή μη υποδομών και εγκαταστάσεων, την αναβάθμιση και ανάπτυξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, αλλά και την κοινωνική στήριξη (Δανδουλάκη, 2010).

Τέλος, οι δράσεις αποκατάστασης και ανασυγκρότησης βασίζονται σε στρατηγικό σχεδιασμό και πολιτικές που έχουν σχεδιαστεί εκ των προτέρων και αφορούνε τις αρμοδιότητες όλων των αρμόδιων αρχών και φορέων και δίνουν στους πολίτες δυνατότητα συμμετοχής και ενεργοποίησης. Να σημειωθεί πως οι δράσεις αυτές, λόγω του ότι σχεδιάζονται και το μετριασμό των κινδύνων μελλοντικών καταστροφών, είναι σε θέση να υποστηρίξουν μία διαχείριση καταστροφής, η οποία μπορεί να αποδειχθεί και «ευκαιρία» για περαιτέρω ανάπτυξη (Δανδουλάκη, 2010).

2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η έννοια της πολιτικής προστασίας αφορά σε ένα σύνολο διαδικασιών και δράσεων, προκειμένου να προστατεύουν τους ανθρώπους και το περιβάλλον από πιθανές καταστροφές και οι οποίες καλύπτουν όλες τις φάσεις διαχείρισης καταστροφών. Η πολιτική προστασία περιλαμβάνει μία μεγάλη ποικιλία δράσεων και πολιτικών, σχετικά με τον άνθρωπο, το περιβάλλον, την ανάπτυξη, κα., αξιοποιώντας μέσα και δυνατότητες (τεχνολογικές, επιστημονικές) από διάφορα πεδία (Δανδουλάκη, 2010).

Στο κεφάλαιο αυτό, θα γίνει μία σύντομη ανάλυση της πολιτικής προστασίας, τόσο του ευρωπαϊκού χώρου, όσο και του εθνικού, στοχεύοντας στην κατανόηση της έννοιας της, αλλά και όλων των μερών από τα οποία απαρτίζεται. Τέλος, θα γίνει αναφορά στο ρόλο του Πυροσβεστικού Σώματος στα πλαίσια της πολιτικής προστασίας, ως εμπλεκόμενος φορέας, παρόλα αυτά η εκτενής ανάλυση του ρόλου του θα παρουσιαστεί στα επόμενα κεφάλαια.

2.1 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η Πολιτική Προστασία (Civil Protection) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) ορίζεται σαν *«το σύνολο των δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών έναντι των κινδύνων από φυσικές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές καταστροφές και στοχεύουν στη μείωση των συνεπειών τους σε Ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και πέραν αυτού, συμπληρωματικά με τις εθνικές πολιτικές (αρχή της επικουρικότητας, Subsidiarity)»*.

Η Πολιτική προστασία (Π.Π) είναι η κυβερνητική βοήθεια που προσφέρεται αμέσως μετά από μια καταστροφή και εντάσσεται κυρίως στις πολιτικές Περιβάλλοντος, Εσωτερικών και Ασφάλειας ενώ σχετικές δράσεις και μέτρα εμπεριέχονται σε διάφορες πολιτικές της Ένωσης. Μπορεί να λάβει τη μορφή βοήθειας σε είδος, την ανάπτυξη ειδικά εξοπλισμένων ομάδων ή την διαχείριση μιας κατάστασης (αξιολόγηση και συντονισμός) από ειδικούς που στέλνονται στο πεδίο.

Η κοινοτική συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική καθώς, τα επιμέρους κράτη μέλη έχουν συγκεντρωμένη μεγάλη εμπειρία σε ποικίλα καταστροφικά φαινόμενα. Ανταλλάσσοντας απόψεις και πείρα, οι

ειδικοί σε θέματα πολιτικής προστασίας από ολόκληρη την Ένωση μπορούν να πληροφορηθούν τις βέλτιστες πρακτικές ώστε να βελτιωθεί συνολικά η ικανότητα της Ευρώπης να αντιμετωπίζει επικείμενες καταστροφές.

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Π.Π. ιδρύθηκε για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών για την Π.Π. των κρατών-μελών για φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές. Παράλληλα, οι εθνικές αρχές για την Π.Π. υπάρχουν σε κάθε χώρα- μέλος της Ε.Ε. και είναι αυτόνομες.

Στις περισσότερες περιπτώσεις καταστροφών τόσο φυσικών όσο και τεχνολογικών οι χώρες είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις καταστροφές από τις οποίες πλήττονται μόνες τους με βάση τις εθνικές τους ρυθμίσεις. Εντούτοις, κάποιες φορές εξαιτίας του μεγέθους των καταστροφών και της αδυναμίας τους να τις αντιμετωπίσουν χρειάζονται ταχύτητα έκτακτη αρωγή από το εξωτερικό. Σε αυτό το σημείο λοιπόν παρεμβαίνει η κοινοτική στρατηγική για τη συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

2.1.2. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

Το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της Πολιτικής Προστασίας στην Ε.Ε. ήταν κατά κάποιο τρόπο η θέσπιση της οδηγίας Seveso για τα τεχνολογικά ατυχήματα, επειδή έθετε τους πρώτους κανόνες ασφαλείας για τη διαχείριση και τη μεταφορά ουσιών, αλλά ιστορικά οι δράσεις της Επιτροπής για την Π.Π. ξεκινούν το 1985 με την ίδρυση της υπηρεσιακής μονάδας Πολιτικής Προστασίας υπό τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος.

Επόμενος σταθμός, το 1987 όποτε και η Επιτροπή των Υπουργών της Γαλλίας, Ελλάδας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Μάλτας, Πορτογαλίας, Ισπανίας, Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου και Τουρκίας αποφάσισε να συστήσει στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣτΕ) μια Διακυβερνητική Συμφωνία σε θέματα αντιμετώπισης μεγάλων καταστροφών (EUR-OPA Major Hazards Agreement) καθόσον παραμένει ανοικτή για οποιαδήποτε άλλη χώρα θελήσει να γίνει μέλος.

Σκοπός της Συμφωνίας είναι η συνεργασία και η ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών μεταξύ των χωρών της Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης και των χωρών της νότιας Μεσογείου σε θέματα αντιμετώπισης μεγάλων καταστροφών. Την ίδια χρονιά θεσπίστηκε το Μόνιμο Δίκτυο των Εθνικών Αντιπροσώπων (Permanent Network of National Correspondents - PNNC) ψήφισμα του Συμβουλίου για την προώθηση της

συνεργασίας των κρατών μελών σε θέματα Πολιτικής Προστασίας. Το δίκτυο απαρτίζεται από εκπροσώπους των υπηρεσιών των εθνικών διοικήσεων που ασχολούνται με θέματα πολιτικής προστασίας και αποτελεί το πρώτο συντονισμένο δίκτυο πολιτικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Λειτουργεί ως όργανο ανταλλαγής πληροφοριών και εξετάζει διάφορες πρωτοβουλίες στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

Με το ζήτημα των εξωτερικών κρίσεων η Ε.Ε άρχισε να ασχολείται πιο ενεργά στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν προσπάθησε να διαμορφώσει μια Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (Κ.Ε.Π.Π.Α). Κατά πάσα πιθανότητα οι ευρωπαίοι ιθύνοντες με τον όρο εξωτερική κρίση αναφέρονται σε διεθνείς συρράξεις, μεγάλης κλίμακας φυσικές καταστροφές ή την ύπαρξη κάποιου αποτυχημένου κράτους. Η Ε.Ε. είναι σε θέση να ανταποκρίνεται σε αυτές τις κρίσεις μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, των κοινών στρατιωτικών δυνάμεων ως απόρροια της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) και της χρηματοδότησης ανθρωπιστικής βοήθειας μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας. (DGECHO) (Boin A., Ekengren M., Rhinard M., 2013). Όπως παραδόξως, η Ε.Ε. καταφέρνει να ανταποκρίνεται άκρως επιτυχημένα σε μακρινούς τόπους κρίσεων, ενώ δεν είναι σε θέση ακόμα να λειτουργεί με μία φωνή σε διεθνές επίπεδο. Στις δράσεις που αναλαμβάνει η Ένωση εκτός των ορίων της έρχεται αντιμέτωπη με αρκετές προκλήσεις, καθώς από τη μια, πρέπει να ευθυγραμμίζει τα εθνικά συμφέροντα των κρατών μελών της και παρέχει συντονισμένη βοήθεια, και από την άλλη, πρέπει να λειτουργεί εκτός των ορίων κυριαρχίας νομιμοποιώντας τις επεμβάσεις της μέσω της συνεργασίας με τα κράτη, που αντιμετωπίζουν προβλήματα, και άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Το 1991 το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε να καθιερώσει το 112 σαν ένα κοινό αριθμό κλήσης για την περίπτωση της έκτακτης ανάγκης και όλα τα κράτη μέλη έχουν πλέον δηλώσει ότι ο αριθμός έχει τεθεί σε λειτουργία στην επικράτειά τους.

Το 1997 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε το πρώτο πρόγραμμα δράσεων για την πολιτική προστασία (1998 - 1999) Το πρώτο αυτό πρόγραμμα δράσεων ακολούθησε ένα δεύτερο και πιο εκτεταμένο 5ετές πρόγραμμα (2000 - 2004), το οποίο παρατάθηκε ως το τέλος του 2006. Δράσεις ανάλογες των προγραμμάτων αυτών

ενσωματώθηκαν στο Χρηματοδοτικό Μέσο για την Πολιτική Προστασία για την περίοδο 2007-2013, που θεσπίστηκε με απόφαση του Συμβουλίου το 2007.

Η πιο σημαντική πρωτοβουλία σε Ευρωπαϊκό επίπεδο ήταν η καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας (Ε.Μ.Π.Π.) που θεσπίστηκε το 2001 και αναθεωρήθηκε το 2007. Η Απόφαση 1313/2013/EU του Συμβουλίου αποτελεί τη δεύτερη τροποποίηση της αρχικής απόφασης και θεσπίζει την Ευρωπαϊκή Ικανότητα Απόκρισης σε Έκτακτες Ανάγκες, ενώ ταυτόχρονα υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην πρόληψη, την ετοιμότητα αντιμετώπισης και την ανταπόκριση σε καταστροφές σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με βάση την αρχή της επικουρικότητας, ο Ε.Μ.Π.Π. προσδίδει προστιθέμενη αξία στην Ευρωπαϊκή συνδρομή πολιτικής προστασίας, διαθέτοντας υποστήριξη μετά από αίτημα της πληγείσας χώρας. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν οι διαθέσιμοι πόροι για την αντιμετώπιση μιας καταστροφής σε μια πληγείσα χώρα δεν επαρκούν για την εξασφάλιση άμεσης ανταπόκρισης. Συγκεντρώνοντας τις δυνατότητες (πόρους και μέσα) πολιτικής προστασίας των συμμετεχόντων κρατών, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας εξασφαλίζει ακόμα καλύτερη προστασία, αρχικά του πληθυσμού, αλλά και του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και των υλικών αγαθών.

Τον Φεβρουάριο του 2006, οι Αρχές Πολιτικής Προστασίας της Ιταλίας, της Γαλλίας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, συζήτησαν τη σκοπιμότητα του σχεδιασμού και της εφαρμογής κοινών δράσεων σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών και εκτάκτων αναγκών, με ιδιαίτερη έμφαση στην περιοχή της Μεσογείου και στις 19 Μαΐου του 2006 οι Γενικοί Γραμματείς Πολιτικής Προστασίας των 4 χωρών προσυπόγραψαν στο Graz, κοινή διακήρυξη για την «Επιχειρησιακή Συνεργασία εντός του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας» με τίτλο «FIRE 4». Η ιδέα αντανάκλα το αποτέλεσμα από δεκάδες εμπειρίες που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια κοινών επιχειρήσεων στην περιοχή, ενώ αποτελεί το πρώτο βήμα μιας ενισχυμένης συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ των 4 χωρών στον τομέα της πολιτικής προστασίας, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην αμοιβαία συνδρομή σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Με αυτές τις αρχές η «Force d' Intervention Rapide Europeene 4» γνωστή ως FIRE 4, δηλαδή υπέρσυννοριακή συνεργασία έγινε πραγματικότητα

Στις 19 Φεβρουαρίου 2008, στη 2^η σύνοδο της Διοικούσας Επιτροπής του προγράμματος στην οποία μετείχε ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας η

Ελλάδα έγινε πλήρες μέλος της πρωτοβουλίας και του προγράμματος, αλλάζοντας τη θέση της από συνεργαζόμενη χώρα σε συμμετέχουσα χώρα. Με την ομόφωνη απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης το πρόγραμμα μετονομάστηκε πλέον σε FIRE 5.

Το 2007 η συνθήκη της Λισσαβόνας δημιουργεί νέους τομείς αρμοδιοτήτων στους οποίους μπορεί να παρέμβει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Στον τομέα της πολιτικής προστασίας οι νέες αρμοδιότητες είναι υποστηρικτικού χαρακτήρα. Μεταξύ άλλων, η συνθήκη της Λισσαβόνας επιδιώκει να βελτιώσει την ικανότητα της Ε.Ε. να αντιμετωπίζει φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές. Έτσι, το άρθρο 196 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ε.Ε. δίνει τη δυνατότητα στην Ε.Ε. να λαμβάνει μέτρα όσον αφορά την:

- πρόληψη κινδύνων,
- προετοιμασία των φορέων πολιτικής προστασίας,
- επέμβαση σε περιπτώσεις φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών,
- επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών προστασίας και
- συνοχή των δράσεων που αναλαμβάνονται σε διεθνές επίπεδο.

Τον Οκτώβριο 2009 η Μονάδα Πολιτικής Προστασίας αναδιοργανώθηκε και χωρίστηκε σε δύο ξεχωριστές Μονάδες: (α) τη Μονάδα Πολιτικής Προστασίας-Ανταπόκριση σε καταστροφές (Unit Civil Protection – Disaster Response) και (β) τη Μονάδα Πολιτικής Προστασίας – Πρόληψη και Προετοιμασία (Unit Civil Protection – Prevention and Preparedness). Στα πλαίσια ορισμού της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2009-2014 και από τον Φεβρουάριο του 2010: Οι Μονάδες Πολιτικής Προστασίας μεταφέρθηκαν στην Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας (DG Humanitarian Aid – ECHO), η οποία πλέον αναφέρεται ως “Ανθρωπιστική Βοήθεια και Πολιτική Προστασία”.

Το 2010 ήταν μία ακόμη χρονιά, κατά τη διάρκεια της οποίας παρατηρήθηκε έντονη κινητικότητα εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου σχετικά με τα ζητήματα πολιτικής προστασίας. Αρχικά, η πολιτική προστασία ως τομέας πολιτικής μεταφέρθηκε από την Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (DG Environment) στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας (DG ECHO), προκειμένου να αξιοποιηθούν καλύτερα οι συνέργειες και να ενισχυθεί η συνοχή των επιχειρήσεων αντίδρασης της Ε.Ε. σε περιπτώσεις καταστροφών. Τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους η Επιτροπή με σαφή στόχευση στην

βελτίωση της συνοχής και την τυποποίηση των εκτιμήσεων κινδύνου, που συντάσσονταν από τα κράτη μέλη κατά τα στάδια της πρόληψης, ετοιμότητας και σχεδιασμού, για τη διαχείριση καταστροφών και προκειμένου οι εκτιμήσεις αυτές να είναι συγκρίσιμες μεταξύ των κρατών μελών, προχώρησε στην έκδοση οδηγιών όσον αφορά τις εκτιμήσεις κινδύνου, που αποτελούν τη βάση για τα σχέδια διαχείρισης κινδύνου των κρατών μελών. (European Commission, 2010). Τον Δεκέμβριο του 2011 η Επιτροπή συνέταξε πρόταση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο για την έκδοση απόφασης «περί Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης. (European Commission, 2010). Ακόμη, το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφοριών (ΚΠΠ), το οποίο από το 2001 που δημιουργήθηκε ανήκε στην Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, μεταφέρθηκε το 2012 στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας (DG ECHO). Η νομοθεσία της Ε.Ε. για την πολιτική προστασία αναθεωρήθηκε στα τέλη του 2013 για να ανταποκριθεί καλύτερα στις φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές με γρήγορο, προκαθορισμένο και αποτελεσματικό τρόπο και έτσι να αυξήσει την ασφάλεια των πολιτών της Ε.Ε. και των θυμάτων καταστροφών παγκοσμίως. (European Commission, 2014).

Το τελευταίο βήμα, λοιπόν, προς τη θεσμοποίηση της πολιτικής προστασίας της Ε.Ε. έγινε στις 17 Δεκεμβρίου 2013, όταν το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο υιοθέτησαν την απόφαση 1313/2013/Ε.Ε. και στη συνέχεια, στις 16 Οκτωβρίου 2014, όταν υιοθέτησαν την εκτελεστική απόφαση 2014/762 / Ε.Ε. για τη λειτουργία του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ε.Ε. (Εικόνα 3). Το άρθρο 4 της απόφασης 1313/2013 / Ε.Ε, σύμφωνα και με τις προηγούμενες διατάξεις, παρέχει ένα μάλλον ευρύ πεδίο εφαρμογής στον νέο μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης, ο οποίος μπορεί ενδεχομένως να ενεργοποιηθεί για οποιαδήποτε σοβαρή φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή, που επηρεάζει τους ανθρώπους, το περιβάλλον ή την πολιτιστική κληρονομιά εντός και εκτός Ε.Ε..

Επίσης, στο άρθρο 1 διευκρινίζεται ότι ο κατάλογος των καλυπτόμενων περιστατικών περιλαμβάνει επίσης τρομοκρατικές επιθέσεις, τεχνολογικές, ραδιολογικές ή περιβαλλοντικές καταστροφές, θαλάσσια ρύπανση και οξείες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας. Δεδομένου του ευρύτερου πεδίου εφαρμογής, η πολιτική πολιτικής προστασίας της Ε.Ε. συγχωνεύθηκε με την πολιτική ανθρωπιστικής βοήθειας σε μία Γενική Διεύθυνση (DG ECHO) υπό την ευθύνη ενός μόνο Επιτρόπου για τη Διεθνή Συνεργασία, Ανθρωπιστική Βοήθεια και Αντιμετώπιση Κρίσεων. Επί του

παρόντος, στον Ε.Μ.Π.Π. συμμετέχουν εκτός από όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε., η Ισλανδία, το Μαυροβούνιο, η Νορβηγία, η Σερβία, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και η Τουρκία, ενώ στο άρθρο 28 καθορίζονται οι προϋποθέσεις συμμετοχής στο μηχανισμό τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών.

Εικόνα 3: Η ενεργοποίηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας στην Ε.Ε (Πηγή: European Commission, 2011)

Ως επιχειρησιακός κόμβος του Μηχανισμού ορίζεται το Κέντρο Συντονισμού Ανταπόκρισης σε Έκτακτες Ανάγκες (Κ.Σ.Α.Ε.Α.), το οποίο αντικατέστησε το Κ.Π.Π., με κύριο καθήκον να παρακολουθεί τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε όλο τον κόσμο 24 ώρες το 24ωρο και 7 ημέρες την εβδομάδα και να συντονίζει την ανταπόκριση των συμμετεχόντων κρατών σε περίπτωση σοβαρής κρίσης, κατόπιν αιτήματος οποιασδήποτε χώρας στον κόσμο, καθώς και του ΟΗΕ, των υπηρεσιών του και ορισμένων διεθνών οργανισμών. Εάν η επέμβαση παροχής βοήθειας αφορά τρίτη χώρα, αυτή δύναται να διεξαχθεί, είτε ως αυτόνομη επιχείρηση μεταξύ της τρίτης χώρας, του Κέντρου Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και του εκπροσώπου του κράτους μέλους, που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε., είτε ως συμμετοχή σε επέμβαση, της οποίας την καθοδήγηση έχει η Ε.Ε. ή άλλος διεθνής οργανισμός. Κάθε φορά, που συμβαίνει κάτι ανάλογο η Επιτροπή αρχικά ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικών Δράσεων προκειμένου για την εξασφάλιση συνεκτικότητας μεταξύ των επιχειρήσεων πολιτικής προστασίας και των γενικότερων διεθνών σχέσεων της Ένωσης. Στο άρθρο 11 αναφέρεται η μεγαλύτερη ίσως καινοτομία του Ε.Μ.Π.Π. σε σύγκριση με τις προηγούμενες μορφές του, που είναι η καθιέρωση της Ευρωπαϊκής

Ικανότητας Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών (ΕΙΑΕΑ), η οποία είναι μια εθελοντική δεξαμενή πόρων, που έχουν δεσμευτεί εκ των προτέρων από τις συμμετέχουσες χώρες στον Ε.Μ.Π.Π.. Φαίνεται ότι η έλλειψη προληπτικής οργάνωσης της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας είχε δημιουργήσει σε κάποιο βαθμό μη προβλεψιμότητα και αβεβαιότητα, που δεν καθιστούσαν τον Μηχανισμό εντελώς αποτελεσματικό. Έτσι, προτάθηκε ο Μηχανισμός να εντάξει τον συντονισμό των εθνικών προσπάθειών στην ΕΙΑΕΑ, όπου συνδυάζονται μονάδες πολιτικής προστασίας, ομάδες τεχνικής και πρακτικής υποστήριξης και εμπειρογνώμονες σε διάφορους τομείς. Πλέον, οι στόχοι, που επιδιώκει ο Μηχανισμός έχουν βελτιωθεί σε σχέση με το προηγούμενο σύστημα και αφορούν όλες τις πτυχές της πολιτικής προστασίας, περιλαμβάνοντας με μεγαλύτερη έμφαση την πρόληψη και την ετοιμότητα, καθώς και την άμεση ανταπόκριση και ανάκαμψη, την ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών και τη δέσμευση πόρων και δυνατοτήτων πολιτικής προστασίας των συμμετεχόντων κρατών, τα οποία θα μπορούν να ζητηθούν σε περίπτωση ανάγκης. Σύμφωνα με οριζόμενα στο άρθρο 6 όσον αφορά την πρόληψη και την ετοιμότητα, ο Μηχανισμός επικεντρώνεται στην εκπόνηση εθνικών αξιολογήσεων κινδύνου και σχεδίων διαχείρισης κινδύνων, στην προετοιμασία σεναρίων αναφοράς, στη χαρτογράφηση των υφιστάμενων ικανοτήτων και των αναπτυσσόμενων κινδύνων, καθώς και σχετικά με την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών για τις καταστροφές. Το άρθρο 13 ορίζει την καθιέρωση προγραμμάτων παρακολούθησης, ανάλυσης και εκμετάλλευσης αντληθέντων διδαγμάτων. Σύμφωνα με τα άρθρα 20, 21, 22, 23 καθορίζονται οι γενικές επιλέξιμες δράσεις στον τομέα της πρόληψης, της ετοιμότητας, της απόκρισης, του εξοπλισμού και των μεταφορών, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 19 καθορίζεται χρηματοδοτικό κονδύλι για την περίοδο 2014 – 2020 για την κάλυψη δράσεων του Μηχανισμού. Τέλος, καταργούνται οι αποφάσεις 2007/779/ΕΚ περί δημιουργίας κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας και 2007/162/ΕΚ περί χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013)

Το rescEU θεσπίστηκε με το άρθρο 12 της Απόφασης (Ε.Ε.) 2019/420 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τέθηκε σε ισχύ στις 21-3-2019, τροποποιώντας την Απόφαση (Ε.Ε.) 1313/2013 του Ε.Κ. και του Συμβουλίου περί Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης. Αποτελεί κοινή δεξαμενή μέσων της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση καταστροφών ως λύση ύστατης ανάγκης. Τα μέσα αυτά θα αποκτώνται με αγορά, μίσθωση ή μακροχρόνια μίσθωση (leasing) από τα ενδιαφερόμενα

κράτη - μέλη με συγχρηματοδότηση σε ποσοστό 80 % έως 90 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους από την Ε.Ε.. Εντάσσονται σ' αυτό από τα κράτη - μέλη «μονάδες» (modules) και όχι μεμονωμένα μέσα. Τα μέσα του rescEU μπορούν να χρησιμοποιούνται για εθνικούς σκοπούς, μόνο όταν δεν χρησιμοποιούνται ή δεν είναι απαραίτητα για επιχειρήσεις αντιμετώπισης καταστροφών στο πλαίσιο του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης.

Το μεταβατικό rescEU (άρθρο 35 της ως άνω Απόφασης) με ισχύ μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2025, θεσπίστηκε λόγω αδυναμίας εύρεσης στο άμεσο μέλλον εναέριων μέσων πυρόσβεσης στην αγορά. Σε ότι αφορά τους κανόνες λειτουργίας του μεταβατικού rescEU: τα κράτη - μέλη μπορούν να προσφέρουν στο μεταβατικό rescEU εθνικά μέσα που διαθέτουν για διάστημα από 1 έως 3 χρόνια, ως προσωρινή λύση και μέχρι να τεθεί σε κανονική λειτουργία το rescEU. Για τα εθνικά μέσα που εντάσσονται στο μεταβατικό rescEU προβλέπεται συγχρηματοδότηση από την Ε.Ε. σε ποσοστό 75% του κόστους που είναι απαραίτητο για την εξασφάλιση της διαθεσιμότητάς τους. (www.civilprotection.gr)

Επί της ουσίας, το rescEU είναι ένα απόθεμα εργαλείων και δυνατοτήτων, που χρησιμοποιούνται, όταν τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν μια καταστροφή με ίδια μέσα και απαιτούν επιπλέον βοήθεια από την Ε.Ε., που θα πρέπει να παρασχεθεί γρήγορα. Όλες οι δαπάνες του rescEU θα καλυφθούν πλήρως από τη χρηματοδότηση της Ε.Ε., ενώ η Επιτροπή θα διατηρήσει τον επιχειρησιακό έλεγχο των εν λόγω εργαλείων και 24 Στο ίδιο 27 δυνατοτήτων αποφασίζοντας κατά περίπτωση για την ανάπτυξή τους. Όταν, λοιπόν, εκδηλωθεί κρίση σε ένα κράτος, η οποία υπερβαίνει τις δυνατότητες του, τότε υποβάλλεται αίτημα βοήθειας προς τον Ε.Μ.Π.Π. για συνδρομή. Αμέσως μετά την παραλαβή του αιτήματος από το Κ.Σ.Α.Ε.Α., όλα τα συμμετέχοντα κράτη στο Μηχανισμό ειδοποιούνται για το αίτημα. Η Επιτροπή έχοντας στη διάθεση της το σύστημα rescEU είναι σε θέση να αποφασίσει την ανάπτυξη του για να στηρίξει τις ενέργειες των κρατών μελών, εάν οι ικανότητες του Ε.Μ.Π.Π. είναι ανεπαρκείς για να αντιμετωπιστεί η καταστροφή. Οι δυνατότητες του συστήματος ανήκουν και στους τέσσερις τομείς δράσης. Πυροσβεστικά αεροσκάφη, μεγάλης χωρητικότητας τον εξοπλισμό για πλημμύρες, τις δυνατότητες αναζήτησης και διάσωσης των αστικών κέντρων, καθώς και την ιατρική περίθαλψη και την επείγουσα ιατρική βοήθεια. Τέλος, μετά τον προσδιορισμό της απαιτούμενης υποστήριξης, θα αποστέλλεται στην πληγείσα χώρα. Κατά τη διάρκεια της επιχείρησης, η πληγείσα χώρα θα εξασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες του συστήματος rescEU εκτελούνται σύμφωνα με τα όσα έχουν συμφωνηθεί εκ των προτέρων με την Επιτροπή. Παράλληλα, οι Ευρωπαίοι ιθύνοντες

θεώρησαν ότι πρέπει να βοηθήσουν περαιτέρω τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις υπάρχουσες ικανότητες τους και να συμβάλουν με αυτό τον τρόπο περισσότερο στην ευρωπαϊκή δεξαμενή πολιτικής προστασίας: Έτσι, η παραπάνω πρόταση απόφασης εμπεριέχει τις εξής προβλέψεις: Τα κράτη μέλη θα λάβουν σημαντική κοινοτική συγχρηματοδότηση ύψους 75% για την αναβάθμιση των εθνικών δυνατοτήτων τους, οι οποίες θα γίνουν έπειτα μέρος της ευρωπαϊκής ομάδας πολιτικής προστασίας και θα διατεθούν για την αντιμετώπιση καταστροφών. Εάν απαιτούνται ικανότητες για την αντιμετώπιση καταστροφών σε άλλο κράτος μέλος, η Ε.Ε. θα συγχρηματοδοτήσει το 75% του ιδιαίτερα υψηλού λειτουργικού κόστους, που συνεπάγεται η ανάπτυξη του συστήματος rescEU, όταν χρησιμοποιείται εντός της Ε.Ε. ή ενός συμμετέχοντος κράτους. Επίσης, θα δημιουργηθεί το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γνώσεων για την Πολιτική Προστασία για να υποστηρίξει κάθε πολιτική προστασία σε όλη την Ευρώπη. Τέλος, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για να διασφαλίσει ότι οι επενδύσεις, που πραγματοποιούνται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων ενδείκνυνται για την αντιμετώπιση καταστροφών (European Commission, 2017). Επιπροσθέτως, προβλέπεται ότι η Επιτροπή θα ενισχύσει την ΕΙΑΕΑ παρέχοντας αυξημένη χρηματοδότηση των κρατών μελών όσον αφορά τα έξοδα προσαρμογής, επισκευής και λειτουργίας οποιουδήποτε από τα εργαλεία, που παρέχουν εκεί, παρέχοντας ένα πρόσθετο κίνητρο στα κράτη μέλη ώστε να δεσμεύσουν περισσότερα εργαλεία τους στον Ε.Μ.Π.Π.. Βέβαια, το σύστημα rescEU επικεντρώνεται ως επί το πλείστον στην ενίσχυση της συλλογικής ικανότητας των συμμετεχόντων στον Ε.Μ.Π.Π. κρατών να ανταποκριθούν σε κρίσεις μόνο εντός των ιδίων. Η πρόταση των κορυφαίων θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. δίνει ταυτόχρονα μεγάλη έμφαση στην πρόληψη και την ετοιμότητα ενσωματώνοντας τις ενέργειες, που θα γίνουν στην ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Προς αυτή την κατεύθυνση η Επιτροπή σκοπεύει να δεσμεύσει τα κράτη μέλη σε καλύτερη εκτίμηση των κινδύνων και σε σχεδιασμό για αποτελεσματική ετοιμότητα και πρόληψη, καθώς επίσης να διασφαλίσει ότι οι καλύτεροι Ευρωπαίοι εμπειρογνώμονες εκπαιδεύονται μαζί. Εν τέλει, ο συνολικός δημοσιονομικός αντίκτυπος αυτής της πρότασης υπολογίζεται σε επιπλέον 280 εκατομμύρια ευρώ για περίοδο 2018-2020.

2.1.3. Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

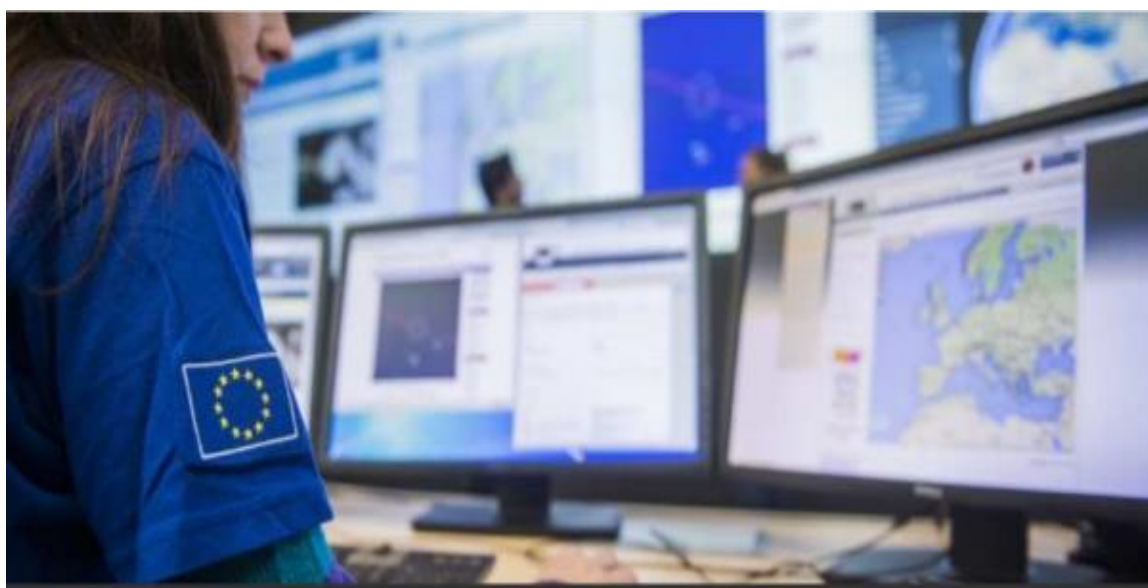
Ο μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας στην Ε.Ε. έχει δύο βασικά όργανα για την εφαρμογή του και κάποιους επικουρικούς μηχανισμούς:

- Το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (Emergency Response Coordination Centre – ERCC)

Ο Μηχανισμός αυτός ασχολείται με την εικοσιτετράωρη παρακολούθηση έκτακτων αναγκών παγκοσμίως και με τον συντονισμό της απόκρισης των συμμετεχουσών χωρών σε περίπτωση κρίσης (Εικόνα 4)

- Ο μηχανισμός ενισχυμένης ικανότητας απόκρισης (European Response Capacity – ERC)

Ο μηχανισμός αυτός, αφορά την εθελοντική συγκέντρωση πόρων (μια μεγάλη γκάμα ομάδων απόκρισης, ειδικών και εξοπλισμού) που του παρέχουν οι συμμετέχουσες χώρες και όλα τα παραπάνω τα συντηρεί σε ετοιμότητα, ώστε να είναι διαθέσιμα άμεσα για οποιαδήποτε ανάγκη προκύψει μέσα στην Ε.Ε. αλλά και εκτός. Αυτή η κίνηση επιτρέπει πιο άμεση και πιο αποτελεσματική απόκριση σε περίπτωση καταστροφής και διασφαλίζει καλύτερο σχεδιασμό και οργάνωση στις επιχειρήσεις της Ε.Ε..

Εικόνα 4: Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών – ERCC (Πηγή: DGECHO)

Οι επικουρικοί μηχανισμοί της Πολιτικής Προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι:

- Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης – MIC

Για την αποτελεσματική λειτουργία του Μηχανισμού συγκροτήθηκε το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης (MIC) για θέματα πολιτικής προστασίας υπό την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το οποίο εδρεύει στις Βρυξέλλες. Την επιχειρησιακή του λειτουργία ανέλαβε η Μονάδα Πολιτικής Προστασίας . Το κέντρο αυτό λειτουργεί επιχειρησιακά 24 ώρες το 24ωρο, 365 μέρες τον χρόνο. Το Κέντρο Παρακολούθησης και

Πληροφόρησης στελεχώνεται από τους υπαλλήλους της Μονάδας. Το Κέντρο δίνει την δυνατότητα σε χώρες που έχουν υποστεί εκτεταμένες καταστροφές να υποβάλλουν αίτημα παροχής βοήθειας στην Ε.Ε. και η απόκριση να είναι συντονισμένη για όλα τα κράτη μέλη. Το κέντρο μπορεί ανά πάσα στιγμή να βασισθεί σε ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων και είναι εν γένει σε θέση να διαμορφώσει κατάλληλα προσαρμοσμένη ομάδα ανταπόκρισης για κάθε είδους καταστροφή εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την αποστολή της στον τόπο της καταστροφής οπουδήποτε ανά την υφήλιο εντός δώδεκα ωρών.

Κατά την διάρκεια εκτάκτων αναγκών το Κέντρο διαδραματίζει σπουδαίους ρόλους: αποτελεί μέσο επικοινωνίας της πληγείσας χώρας και των χωρών που συμμετέχουν στον μηχανισμό καθώς και της ανταλλαγής πληροφοριών για την ζητούμενη βοήθεια σε σχέση με τα υπάρχοντα και διατιθέμενα μέσα παροχής βοήθειας, εκδίδει πληροφορίες στα συμμετέχοντα κράτη και άλλους ενδιαφερόμενους που αφορούν την πολιτική προστασία και κυρίως τις φάσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης, ενημερώνει για τις τελευταίες εξελίξεις σε έκτακτες ανάγκες και επεμβάσεις του μηχανισμού, εκδίδει καθημερινά δελτίο έγκαιρης προειδοποίησης για καταστροφές με το Ημερήσιο Δελτίο του Κέντρου Παρακολούθησης και Πληροφοριών (MIC Daily) και τέλος, συντονίζει την προσφερόμενη και ζητούμενη βοήθεια, εντοπίζει τυχόν κενά στην προσφερόμενη βοήθεια και αναζητά λύσεις για την όσο το δυνατόν ευκολότερη εξεύρεση βοήθειας. Υποστηρίζει τον συντονισμό στον τόπο της καταστροφής στέλνοντας ομάδες παροχής βοήθειας και εμπειρογνώμονες της Ε.Ε.. Στόχος του δελτίου είναι η ενημέρωση αυτών που λαμβάνουν αποφάσεις και των κέντρων διαχείρισης κρίσεων στην Ευρώπη και το εξωτερικό. Το «Ημερήσιο Δελτίο του Κέντρου Παρακολούθησης και Πληροφοριών» συνδέεται με πάνω από 50 συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και υπηρεσίες συναγερμού σε πραγματικό χρόνο καθώς και με εκατοντάδες πηγές ειδήσεων από ολόκληρο τον κόσμο. Παρέχει συνοπτική εικόνα των κυριότερων καταστροφών (σεισμοί, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές) και υπερσυνδέσμους προς λεπτομερείς εκθέσεις, χάρτες, δορυφορικές φωτογραφίες και αναλύσεις. Στο δελτίο έχει επίσης πρόσβαση και το κοινό. (<http://ec.europa.eu>)

- Κοινό Σύστημα Επείγουσας Επικοινωνίας και Πληροφόρησης (CECIS)

Το CECIS είναι μια πολύγλωσση εφαρμογή διαδικτύου η οποία διευκολύνει την επικοινωνία του MIC με τα σημεία επαφής των χωρών που συμμετέχουν στον Μηχανισμό και λειτουργούν σε 24ωρη βάση, καθιστώντας έτσι την αντιμετώπιση

καταστροφών ταχύτερη και πιο αποτελεσματική. Έχει ως στόχο την καλύτερη προστασία των πολιτών από τις φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. Το σύστημα αυτό διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ των Εθνικών Αρχών που είναι αρμόδιες για την πολιτική προστασία και την θαλάσσια ρύπανση, με σκοπό την βελτίωση των δυνατοτήτων τους, έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις καταστάσεις εκτάκτων αναγκών τόσο στο επίπεδο της πρόληψης όσο και στο επίπεδο της ετοιμότητας και της ανταπόκρισης-αποκατάστασης.

Βασικός σκοπός του είναι να τηρεί μια βάση δεδομένων σχετικά με τους πόρους και τα μέσα που μπορούν να διατεθούν, να διαχειρίζεται αιτήματα βοήθειας, να ανταλλάσσει πληροφορίες και να καταγράφει όλες τις δράσεις που αναλαμβάνονται στα πλαίσια της πολιτικής προστασίας. Ο τρόπος λειτουργίας του CECIS επιτρέπει στους εμπλεκόμενους φορείς να μπορούν να ανταλλάσουν τις επιχειρησιακές πληροφορίες με ασφαλή και αξιόπιστο τρόπο, όπως απαιτείται για την αποτελεσματική εφαρμογή του Μηχανισμού (<http://ec.europa.eu>).

- Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Μηχανισμού για εμπειρογνώμονες και ομάδες απόκρισης

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα αποτελεί ουσιαστικό μέρος του κοινοτικού μηχανισμού. Είναι πολύ σημαντικό για την προετοιμασία του προσωπικού που λαμβάνει μέρος στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας τόσο εντός, όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρέχει μια εξαιρετική πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών και τη δικτύωση μεταξύ των εθνικών φορέων των συμμετεχουσών χωρών. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει εκπαιδευτικά σεμινάρια, κοινές ασκήσεις προσομοίωσης και προγράμματα ανταλλαγής εμπειρογνομόνων, όπου ειδικοί μπορούν να μάθουν τις ευθύνες που υπάρχουν στο πλαίσιο διαφορετικών εθνικών συστημάτων.

- Πρόγραμμα ανταλλαγής Εμπειρογνομόνων

Μέρος του Κοινοτικού Μηχανισμού είναι και το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Εμπειρογνομόνων το οποίο στοχεύει στην βελτίωση των ικανοτήτων των δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας στις περιπτώσεις καταστροφών και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων που αναλαμβάνονται. Το πρόγραμμα βασίζεται στην αμοιβαία ανταλλαγή εμπειρογνομόνων μεταξύ φορέων πολιτικής προστασίας των συμμετεχουσών χωρών. Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για κάθε χώρα που συμμετέχει υπάρχει ένας Εθνικός Συντονιστής ο οποίος είναι

υπεύθυνος για την έγκριση και αξιολόγηση των συμμετοχών. Η διαδικασία της ανταλλαγής παρέχει στους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες πολυάριθμες ευκαιρίες ανταλλαγής εμπειριών, διεύρυνσης των γνώσεων και των επιχειρησιακών ικανοτήτων τους. (www.exchangeofexperts.eu)

- Ταμείο Αλληλεγγύης

Το ταμείο αλληλεγγύης ιδρύθηκε με τον Κανονισμό 2012/2002 του Συμβουλίου στις 11 Νοεμβρίου 2002 λίγο μετά τις εξαιρετικά σοβαρές πλημμύρες που έλαβαν χώρα στην Ε.Ε.. Στόχος του όπως αναφέρεται και στον ίδιο τον Κανονισμό ήταν να λειτουργήσει ως ένα μέσο που θα δίνει την δυνατότητα στην Ε.Ε. να εκδηλώνει την χρηματοδοτική αλληλεγγύη της αναλαμβάνοντας επείγουσα και αποτελεσματική δράση προκειμένου να συνδράμει όσο το δυνατόν ταχύτερα στην κινητοποίηση υπηρεσιών που θα έχουν ως στόχο την κάλυψη των άμεσων αναγκών του πληθυσμού και την αποκατάσταση υποδομών τόσο στα κράτη μέλη της όσο και στις υπό ένταξη υποψήφιες χώρες που πλήττονται από μείζονες φυσικές καταστροφές, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η επανάκαμψη της οικονομικής τους δραστηριότητας.

- Ευρωπαϊκό δορυφορικό πρόγραμμα γεωσκόπησης (Global Monitoring for Environment and Security- GMES)

Οι περιβαλλοντικές πληροφορίες που μπορούν να συλλεχθούν με την χρήση των νέων τεχνολογιών είναι ζωτικής σημασίας για την πρόληψη και την αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Μέσω των πληροφοριών αυτών γίνεται αντιληπτό πώς ο πλανήτης και το κλίμα του αλλάζει, ποιός είναι ο ρόλος που διαδραματίζουν οι ανθρώπινες δραστηριότητες σε αυτές τις αλλαγές και πώς αυτές θα επηρεάσουν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Αυτές οι γεω - πληροφορίες μπορούν να συνδράμουν ουσιαστικά στην ανάληψη δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση κάθε είδους καταστροφής.

Το Ευρωπαϊκό δορυφορικό πρόγραμμα γεωσκόπησης ή ευρέως γνωστό ως Κοπέρνικος έχει την δυνατότητα να παρέχει αυτές τις τόσο πολύτιμες πληροφορίες. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί μια πρωτοβουλία της Ε.Ε., ο συντονισμός και η διαχείριση του εξασφαλίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην πράξη, το πρόγραμμα GMES αποτελείται από ένα σύνολο συστημάτων που συλλέγει δεδομένα από πολλαπλές πηγές όπως από δορυφόρους παρατήρησης της γης και σταθμούς εδάφους, αέρος και θαλάσσης που μεταδίδουν τις πληροφορίες με αισθητήρες. (www.gmes.info/).

2.2 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πολιτική προστασία ως έννοια καθιερώθηκε στην ελληνική πραγματικότητα θεσμικά το 1995 με την ίδρυση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.) στο Υπουργείου Εσωτερικών. Το 2002 πραγματοποιείται σύνδεση των ζητημάτων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών από την εκδήλωση καταστροφών με το Νόμο 3013/2002 και η Γ.Γ.Π.Π. αναλαμβάνει νέα καθήκοντα και συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Η προετοιμασία του κατάλληλου δυναμικού και των αρμοδίων φορέων και υπηρεσιών, η ανάπτυξη του Συστήματος Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας και η χρηματοδότηση του και η λειτουργία του ευρωπαϊκού αριθμού έκτακτης ανάγκης στη χώρα μας (γνωστού και ως 112), είναι δράσεις που βγάζει εις πέρας η Γ.Γ.Π.Π. (Φοίβου, 2013). Ο Νόμος 3013/2002 καθορίζει:

- Τον σκοπό της πολιτικής προστασίας.
- Τα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής προστασίας.
- Το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας.
- Τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων μονάδων πολιτικής προστασίας, αναφορικά με την κατηγορία καταστροφής.
- Τις διαδικασίες σχεδιασμού πολιτικής προστασίας, με στόχο την πρόληψη καταστροφών, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, αλλά και την αποκατάσταση των ζημιών.
- Το πλαίσιο του εθελοντισμού στα πλαίσια της πολιτικής προστασίας.

Στη συνέχεια, το 2009, στα πλαίσια διοικητικών αλλαγών που έγιναν στην Κεντρική Διοίκηση, η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας μεταφέρθηκε στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Τέλος, σημαντικός χρονικός σταθμός στην πολιτική προστασία της Ελλάδας αποτελεί και η υπαγωγή του Πυροσβεστικού Σώματος στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, το 2012 (Φοίβου, 2013).

2.2.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Με τον όρο πολιτική προστασία εννοούμε το σύνολο των δράσεων και πολιτικών που έχουν ως στόχο την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας του πληθυσμού από φυσικές, τεχνολογικές και άλλες καταστροφές, οι οποίες προκαλούν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου (Βαρσάμης, 2015). Ο παραπάνω ορισμός, ο οποίος δίνεται με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει ουσιαστικά και τον σκοπό δημιουργίας της πολιτικής προστασίας.

Όπως προαναφέρθηκε η πολιτική προστασία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δράσεων, προκειμένου να αποφευχθούν ή να μετριαστούν οι συνέπειες των εκδηλώσεων καταστροφικών φαινομένων. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν α) την ανάλυση του κινδύνου καταστροφών, β) το σχεδιασμό διαχείρισης καταστροφικών φαινομένων ή συμβάντων και γ) την εφαρμογή του σχεδιασμού (Βαρσάμης, 2015).

Επιπλέον, με το θεσμικό πλαίσιο του 2002 προβλέπονται και τα συντονιστικά συλλογικά όργανα, τα οποία συντονίζονται σε ένα δίκτυο μονάδων διοίκησης σε κεντρικό και αποκεντρωμένο επίπεδο. Τα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων της πολιτικής προστασίας είναι (Δανδουλάκη, 2010 και Βαρσάμης, 2015):

- Διϋπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας, στην οποία μετέχει το σύνολο σχεδόν των Υπουργών. Αρμοδιότητα της είναι μόνο η έγκριση του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού της πολιτικής προστασίας.
- Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας, το οποίο απαρτίζεται από τους Γενικούς Γραμματείς των αντίστοιχων υπουργείων, τον αρμόδιο υπαρχηγό ΓΕ.Ε.ΘΑ και τους Προέδρους των Περιφερειών και των Δήμων, προεδρευόμενο από τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας. Αρμοδιότητες του είναι ο συντονισμός του απαραίτητου ανθρώπινου δυναμικού, η ενημέρωση της κοινής γνώμης, κα.
- Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, η οποία αποτελεί δεσπόζον όργανο με μία συνολική αρμοδιότητα για την αντιμετώπιση όλων των φάσεων δράσης, με στόχο τη μελέτη, το σχεδιασμό και την οργάνωση των ενεργειών για πρόληψη, ενημέρωση και αντιμετώπιση κάθε είδους καταστροφών.

Λοιπά όργανα σχεδιασμού είναι οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών, οι Νομάρχες, οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι Κοινοτήτων, τα οποία επικουρούνται στο έργο τους από τις δομές: Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας, Γραφείο Πολιτικής Προστασίας υπαγόμενο στο Νομάρχη, Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο, Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας Δήμου και Συντονιστικό Τοπικό Όργανο.

2.2.2 ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3013/2002 συντάχθηκε και εγκρίθηκε το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας, το οποίο είναι γνωστό με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», το οποίο αποτελεί ένα πλαίσιο σχεδίασης των διαφόρων Επιπέδων Διοίκησης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών από τα διάφορα

είδη καταστροφών. Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας (ΦΕΚ τ. Β' 423/ 10-4-2003), αλλά και με τη συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας, επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης καταστροφικών φαινομένων και ως εκ τούτου, στα πλαίσια του δυνατού, της προστασίας της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Σκοπός του εν λόγω σχεδίου αποτελεί η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος, προκειμένου να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά και στα πλαίσια του δυνατού τα καταστροφικά φαινόμενα (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Διάκριση καταστροφών σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο

ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	Γενική καταστροφή	Καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις Περιφέρειες της χώρας.
	Περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλες Περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς
	Περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της Περιφέρειας
	Τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλους Νομούς, Περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς
	Τοπική καταστροφή μικρής έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο νομού

Πηγή: Δανδουλάκη, 2010

Προτεραιότητα δίνεται στην προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, σύμφωνα με τις αρχές της πολιτικής προστασίας. Για την υλοποίηση των στόχων του το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» (ΦΕΚ τ. Β' 423/ 10-4-2003) αλλά και με τη συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06):

- Προσδιορίζει όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, φορείς και όργανα, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο συντονισμός και η διεύθυνση των επιχειρησιακών δυνάμεων σε όλα τα επίπεδα.

- Παρέχει, σε όλους τους παραπάνω, σημαντικά και ουσιώδη στοιχεία για την εκτίμηση καταστάσεων, την αξιολόγηση κινδύνων, κα, έτσι ώστε να εκπονηθούν ειδικά τομεακά σχέδια για την αντιμετώπιση των κινδύνων.
- Παρέχει κατευθυντήριες γραμμές για τη χάραξη στρατηγικών και πολιτικών, την ορθή οργάνωση και το σωστό εξοπλισμό όλων των εμπλεκόμενων φορέων και το συντονισμό του ανθρώπινου δυναμικού.
- Προβλέπει δυνατότητες διοικητικής μέριμνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων τόσο των πληγέντων πολιτών, όσο και των επιχειρησιακών δυνάμεων.
- Προβλέπει τη δημιουργία ενός οργανωμένου συστήματος επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Σε γενικές γραμμές ο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» καθορίζει πέντε (5) επίπεδα καταστροφής, ανάλογα με την επηρεαζόμενη έκταση και τα μέσα αντιμετώπισης που απαιτούνται, αναλύει όλα τα είδη καταστροφών και ορίζει το σύνολο του απαραίτητου δυναμικού και των μέσων που απαιτούνται και δημιουργεί Σύστημα Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας σε τέσσερις (4) Φάσεις, για την κινητοποίηση του (Πίνακας 2). Τέλος, ορίζει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και τις υποχρεώσεις αυτών.

Πίνακας 2: Φάσεις Συστήματος Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας

ΦΑΣΗ 1	Συνήθης ετοιμότητα (Κωδικός Σ)	Μέτρα και ενέργειες του Κρατικού Μηχανισμού, που συμβάλουν στην προετοιμασία για τα επόμενα στάδια ενεργειών.
ΦΑΣΗ 2	Αυξημένη ετοιμότητα (Κωδικός Α)	Υπάρχει βεβαιότητα ότι επίκεινται καταστροφικά φαινόμενα, γίνεται ευρύτερη κινητοποίηση του μηχανισμού ΠΠ σε όλα τα επίπεδα.
ΦΑΣΗ 3	Άμεση κινητοποίηση – Επέμβαση (Κωδικός Ε)	Γίνεται κινητοποίηση και δραστηριοποίηση όλου του συστήματος ΠΠ προς αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων.
ΦΑΣΗ 4	Αποκατάσταση– Αρωγή	Γίνεται εκτίμηση της κατάστασης, λαμβάνονται αποφάσεις για την αποκατάσταση των ζημιών και αποφυγή επανάληψης καταστροφών.

Πηγή: Βαρσάμης, 2015

Στο σχέδιο «Ξενοκράτης» επίσης παρέχονται ουσιώδη στοιχεία για την:

- Αξιολόγηση κινδύνων.
- Επισήμανση ευπαθών χώρων.
- Εκπόνηση ειδικών σχεδίων για κάθε κίνδυνο.
- Κατευθυντήριες γραμμές για τη:
- Χάραξη στρατηγικών και τακτικών.
- Ορθή οργάνωση και εξοπλισμό των υπηρεσιών και διαμόρφωση επιχειρησιακής φιλοσοφίας.
- Έγκαιρη κινητοποίηση, δραστηριοποίηση, διεύθυνση και συντονισμό του ανθρωπίνου δυναμικού και μέσων.
- Η δημιουργία δυνατοτήτων διοικητικής μέριμνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων τόσο των επιχειρησιακών δυνάμεων, όσο και των πληγέντων πολιτών.

Προβλέπεται:

- Η δημιουργία συστήματος επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και παραγόντων στη διαχείριση των κρίσεων.
- Το εν λόγω σχέδιο αποτελεί ένα βασικό πλαίσιο σχεδιασμού, βάσει του οποίου ανατίθεται η κατάρτιση των ειδικών ανά κίνδυνο σχεδίων στα καθ' ύλη αρμόδια υπουργεία. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία συγκρότησης ομάδων εργασίας στα υπουργεία, με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, προκειμένου να αναβαθμίσουν τα ειδικά σχέδια ανά κίνδυνο.

Μέσα από τα ειδικά σχέδια που θα εκπονηθούν από τις ομάδες εργασίας, μπορεί να δοθούν ειδικότερες οδηγίες ή απαιτήσεις σχεδίασης προς τις Περιφέρειες και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις για την εκ μέρους της σύνταξη σχεδίων.

Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εκπόνησης και έγκρισης των ειδικών σχεδίων, ισχύουν όσα προβλέπονται από τα ήδη εγκεκριμένα σχέδια. (www.civilprotection.gr)

2.2.3 ΤΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΩΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»

Όπως προαναφέρθηκε, το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας ορίζει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και τις υποχρεώσεις τους. Ορίζονται, λοιπόν, φορείς (βάσει του προγράμματος «Καλλικράτης») σε επίπεδο Δήμων και Περιφερειών, με παράλληλη συμμετοχή του Πυροσβεστικού Σώματος, των Ενόπλων Δυνάμεων και άλλων κρατικών

φορέων όπως η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα, το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ) και ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ). Πρέπει να σημειωθεί πως σημαντικό ρόλο, στην πραγματοποίηση των στόχων της πολιτικής προστασίας, παίζει η ενεργοποίηση του πληθυσμού και η συμμετοχή τους ως εθελοντές στην αντιμετώπιση καταστροφικών συμβάντων (Βαρσάμης, 2015).

Το Πυροσβεστικό Σώμα, το οποίο για τις ανάγκες της συγκεκριμένης εργασίας θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο, αποτελεί τον κύριο επιχειρησιακό μηχανισμό της πολιτικής προστασίας. Σύμφωνα με το Νόμο 3511/2006 για την «Αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος, αναβάθμιση της αποστολής του», το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του περιλαμβάνει τη συμμετοχή του στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης, που προκαλείται σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου, ενώ παράλληλα, με τη συνεργασία του με τις συναρμόδιες Αρχές και Υπηρεσίες, συμβάλει στην εξασφάλιση της πολιτικής προστασίας (Ν. 3511/2006 ΦΕΚ 258/Α'/27.11.2006).

Πιο συγκεκριμένα, το πυροσβεστικό Σώμα έχει την ευθύνη και τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της καταστολής πάσης φύσεως πυρκαγιών, αλλά και φυσικών, τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών, όπως σεισμοί, πλημμύρες, κ.α. και την παροχή κάθε είδους δυνατής συνδρομής για τη διάσωση των ατόμων και των υλικών αγαθών που απειλούνται από τις προαναφερθείσες καταστροφές. Επιπλέον, πέρα από τα παραπάνω, οφείλει να παρέχει όμοιες υπηρεσίες σε άτομα των οποίων η ζωή ή η σωματική τους ακεραιότητα απειλείται ή εκτίθεται σε κίνδυνο από κάθε είδους ατυχήματα. Να σημειωθεί πως το Πυροσβεστικό Σώμα έχει την υποχρέωση σύνταξης σχεδίων για δεκαέξι (16) από τις συνολικά είκοσι μία (21) καταστροφές (Ν. 3511/2006 ΦΕΚ 258/Α'/27.11.2006).

Τέλος, στα πλαίσια της συνεργασίας της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας και της ελληνικής αντίστοιχα, το Πυροσβεστικό Σώμα παρέχει συνδρομή και σε άλλες χώρες, συγκροτώντας πέντε (5) Μονάδες έρευνας – διάσωσης και δασοπυρόσβεσης που συμμετέχουν σε διεθνείς αποστολές. Παράλληλα, το προσωπικό των ΕΜΑΚ έχει παράσχει βοήθεια στην αντιμετώπιση μεγάλων παγκόσμιων καταστροφών, όπως οι σεισμοί στην Αρμενία, την Αίγυπτο, την Αλγερία, το Ιράν και την Τουρκία, αλλά και το τσουνάμι στην Ταϊλάνδη (Βαρσάμης, 2015).

3. ΤΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το Πυροσβεστικό Σώμα έχει τις ρίζες του στο Μηχανικό του Ελληνικού Στρατού. Η τότε ανάγκη, όμως, της διασφάλισης της χώρας στον τομέα της πυροπροστασίας και της πυρόσβεσης, αλλά και η εναρμόνιση του κράτους με άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, στον τομέα αυτό, οδήγησε στην ίδρυση του Πυροσβεστικού Σώματος ως ανεξάρτητο και αυτοτελή οργανισμό το 1930. Από τότε με το Νόμο 4661/1930 «Περί διοργάνωσης Πυροσβεστικής Υπηρεσίας εν τω Κράτει» (Α' 153), το Πυροσβεστικό Σώμα της χώρας έχει καταγράψει μία μακρά πορεία, με πολλές επιτυχίες στον τομέα της προστασίας των πολιτών και του Κράτους. Σήμερα, όπως προαναφέρθηκε, με την ένταξη του στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, το Πυροσβεστικό Σώμα έγινε επιχειρησιακός βραχίονας της Πολιτικής Προστασίας της χώρας, με αποτέλεσμα την αναδιοργάνωση του το 2014 (Ν. 4249/2014) και τον πρόσφατο Ν. 4662/2020 (Α' 27), με τον οποίον θεσπίστηκε ο νεοπαγής Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, για τις ανάγκες της εργασίας, θα ακολουθήσει μία εκτενής αναφορά σε όλα εκείνα τα στοιχεία και δεδομένα που απαρτίζουν τις αρχές και τη λειτουργία του Πυροσβεστικού Σώματος, με στόχο την κατανόηση της λειτουργίας του.

3.1 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σχετικά με το δυναμικό του Πυροσβεστικού Σώματος, το οποίο αναφέρεται στο πυροσβεστικό προσωπικό, στον μηχανολογικό εξοπλισμό και τα μέσα της υπηρεσίας, τα στοιχεία που παρατίθενται συγκεντρώθηκαν τον Ιούνιο του 2014 και παρουσιάζονται στο Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Λειτουργίας του Πυροσβεστικού Σώματος (Σ.Ε.Π.Α.Λ, 2015)

Ανθρώπινοι πόροι

Το ανθρώπινο δυναμικό του Πυροσβεστικού Σώματος διακρίνεται στο πυροσβεστικό προσωπικό και πυροσβέστες πενταετούς Υποχρέωσης και στο πολιτικό προσωπικό, τα οποία με τη σειρά τους χωρίζονται σε επιμέρους κατηγορίες. Έτσι, η πρώτη κατηγορία διακρίνεται σε προσωπικό γενικών και προσωπικό ειδικών καθηκόντων, ενώ το πολιτικό προσωπικό διακρίνεται σε μόνιμο, προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και προσωπικό με σχέση εργασίας

ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου. Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 3) παρουσιάζεται συνολικά το ανθρώπινο δυναμικό της υπηρεσίας

Πίνακας 3: Ανθρώπινο δυναμικό Πυροσβεστικού Σώματος (Στοιχεία 2014)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
Προσωπικό γενικών καθηκόντων	8.194
Προσωπικό ειδικών καθηκόντων	228
Πολιτικό προσωπικό	13.789
Εθελοντές πυροσβέστες	1.744
ΣΥΝΟΛΟ 23.955	

Πηγή: Σ.Ε.Π.Α.Λ. 2015, *Ιδία Επεξεργασία*

Οχήματα

Για την επίτευξη των στόχων του και την ορθή του λειτουργία το Πυροσβεστικό Σώμα διαθέτει οχήματα διαφόρων τύπων (Πίνακας 4)

Πίνακας 4: Κατανομή οχημάτων του Πυροσβεστικού Σώματος

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
Πυροσβεστικά οχήματα (Υδροφόρα)	1.634
Βοηθητικά οχήματα	1.078
Ειδικά οχήματα	283
Μοτοσικλέτες	166
Παλαιά Οχήματα από Ο.Δ.Δ.Υ.	60
ΣΥΝΟΛΟ 3.221	

Πηγή: Σ.Ε.Π.Α.Λ. 2015, *Ιδία Επεξεργασία*

Εναέρια μέσα

Βασικό εξοπλισμό του Πυροσβεστικού Σώματος αποτελεί και η εναέρια δύναμή του, ώστε να καλυφθούν οι διάφορες υπηρεσιακές ανάγκες, με κυριότερη αυτή της δασοπυρόσβεσης. Ο εναέριος εξοπλισμός αποτελείται από αεροσκάφη και ελικόπτερα για δασοπυρόσβεση και μεταφορά προσωπικού, αλλά και από επιπλέον μισθωμένα ελικόπτερα, σε περιόδους ανάγκης. Συνολικά η διαθεσιμότητα του εναέριου στόλου για

την εφεινή αντιπυρική περίοδο έχει ως εξής: 9 αεροσκάφη τύπου Canadair CL215 της Πολεμικής Αεροπορίας, 5 αεροσκάφη τύπου Canadair CL415 της Π.Α., 19 αεροσκάφη τύπου PZL της Π.Α., 2 ελικόπτερα Super Puma του Πυροσβεστικού Σώματος, 3 ελικόπτερα Β/Κ του Π.Σ., 3 ελικόπτερα τύπου CH47 (Chinook) του Στρατού Ξηράς, καθώς και 8 βαρέως τύπου και 12 μεσαίου τύπου μισθωμένα ελικόπτερα, όπως προαναφέραμε (www.pagenews.gr/). Για πρώτη φορά από το 1998, όπου η δασοπυρόσβεση ανατέθηκε με τον Ν. 2612/1998 στο Π.Σ., την τελευταία αντιπυρική περίοδο (2020) μισθώθηκαν τα περισσότερα ελικόπτερα αεροπυρόσβεσης (Εικόνα 5) ακόμη και από το 2007. Για την ανωτέρω αύξηση του αριθμού των Ε/Π αεροπυρόσβεσης έγινε επίκληση ενός υποθετικού λόγου και συγκεκριμένα η πιθανότητα επιδείνωσης των κλιματολογικών συνθηκών. Επίσης ο δασοπυροσβεστικός μηχανισμός θα στελεχώνεται για πρώτη φορά με τον μεγαλύτερο αριθμό προσωπικού (μονίμου, Πυροσβεστών Πενταετούς Υποχρέωσης (Π.Π.Υ.) και εποχικού) που ξεπερνά τις 16.500. Φέτος δηλαδή έγινε η πρόσληψη επιπλέον 1.300 εποχικών δασοπυροσβεστών σε σχέση με το 2019. (www.dasarxeio.com/).

Εικόνα 5: Μέσα προστασίας την αντιπυρική περίοδο 2020 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο pagenews.gr)

Πλωτά μέσα

Το Πυροσβεστικό Σώμα διαθέτει οκτώ (8) Πυροσβεστικά Διασωστικά Πλοία, για την ολοκληρωμένη λειτουργία του. Να σημειωθεί πως οι υπηρεσίες ασφάλειας προσφέρονται στις εκδηλώσεις συμβάντων α) στη χερσαία ζώνη του λιμένα, β) στη λιμενολεκάνη και γ) στη θαλάσσια περιοχή του λιμένα και τα αγκυροβόλια. Επίσης λειτουργούν έξι (6) Λιμενικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί στα λιμάνια του Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Ηρακλείου, Ηγουμενίτσας και Καβάλας, με συγκεκριμένο εξοπλισμό (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015)

Τέλος οι Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ.) οι οποίες είναι Περιφερειακές και Ειδικές Υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος υπάγονται στην αρμόδια κατά τόπον Περιφερειακή Διοίκηση Πυροσβεστικών Υπηρεσιών (Π.Δ.Π.Υ.) της έδρας της και επεμβαίνουν οπουδήποτε στην ημεδαπή ή αλλοδαπή για την αντιμετώπιση συμβάντων που έχουν σχέση με την αποστολή της. Συνολικά έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν οκτώ (8) Ε.Μ.Α.Κ. (Εικόνα 6) και διαθέτουν, πέρα των άλλων πλωτά σκάφη διαφόρων τύπων και μεγεθών, ικανά και ανθεκτικά ώστε να επιχειρούν αποστολές τόσο σε θαλάσσιο χώρο, όσο και σε λίμνες και ποτάμι.

Εικόνα. 6: Χωροθέτηση των οκτώ (8) Ε.Μ.Α.Κ (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος fireservice.gr).

Κτιριακές εγκαταστάσεις

Τέλος, για τη στέγαση των υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος χρησιμοποιούνται συνολικά 170 κτίρια, σε όλη την επικράτεια. Να σημειωθεί πως για τα Πυροσβεστικά Κλιμάκια διατίθενται επιπλέον κτίρια στέγασης από τους τοπικούς ΟΤΑ (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015).

Οργανωτική Διάρθρωση

Το Π.Σ., ως υπηρεσία εντασσόμενη στον πυρήνα της κρατικής εξουσίας και καθώς αφορά στο κοινωνικό σύνολο με την ευρεία έννοια, έχει αρμοδιότητα στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας με Πυροσβεστικές Υπηρεσίες και Κλιμάκια που εμφανίζουν πανελλαδική διασπορά. Ειδικότερα, το Πυροσβεστικό Σώμα συγκροτείται από Κεντρικές και Περιφερειακές Υπηρεσίες, (Διάγραμμα 1) ως ακολούθως:

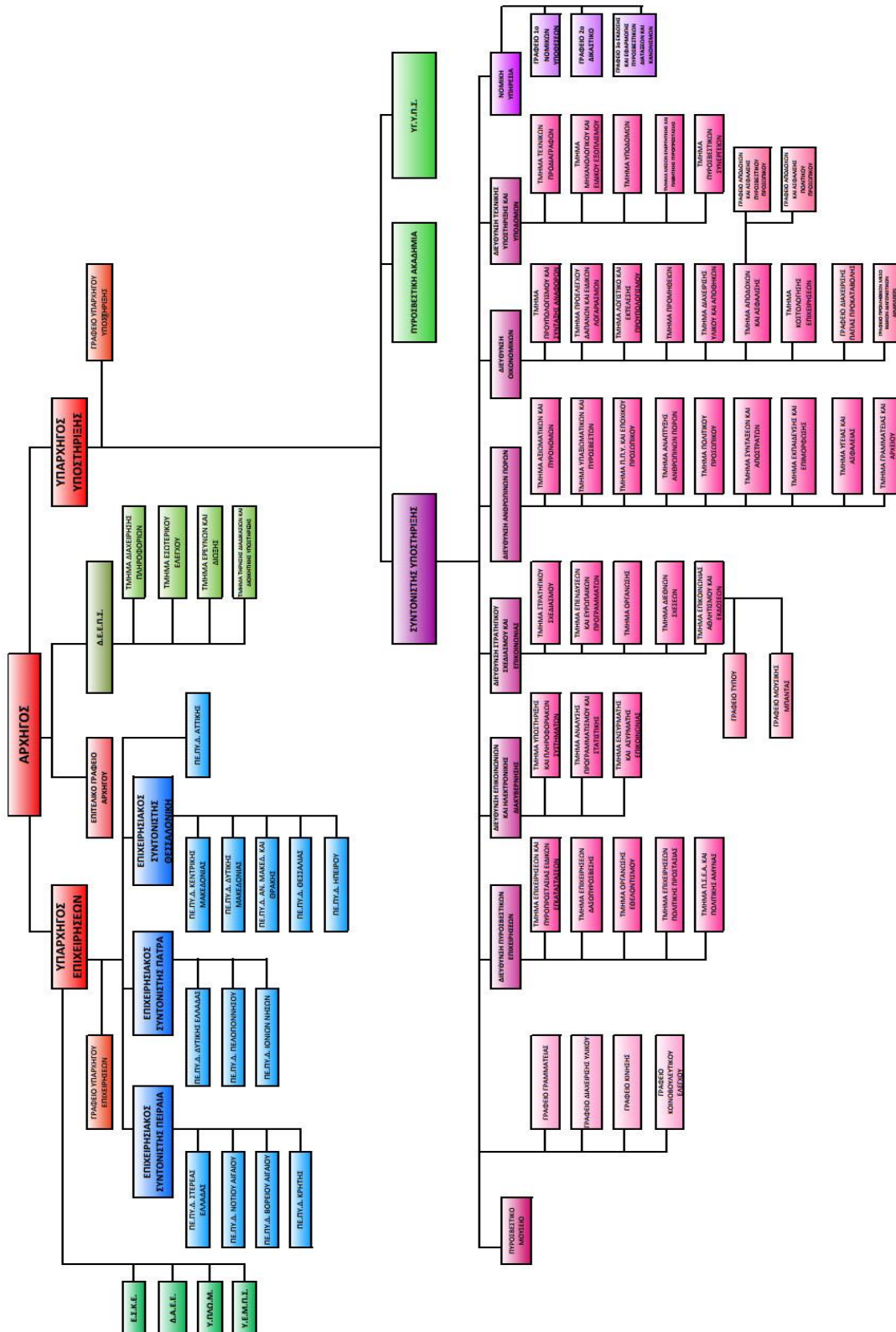
A. ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (Α.Π.Σ.)
- Πυροσβεστική Ακαδημία
- Υγειονομική Υπηρεσία Πυροσβεστικού Σώματος (ΥΓ.Υ.Π.Σ.)
- Διεύθυνση Αντιμετώπισης Εγκλημάτων Εμπρησμού (Δ.Α.Ε.Ε.)
- Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων (Ε.Σ.Κ.Ε)
- Υπηρεσία Εναερίων Μέσων (Υ.Ε.Μ.Π.Σ.)
- Υπηρεσία Πλωτών Μέσων (Υ.ΠΛΩ.Μ.)
- Διεύθυνση Επιθεώρησης και Ελέγχου Πυροσβεστικού Σώματος (Δ.Ε.Ε.Π.Σ.)

B. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- Περιφερειακές Πυροσβεστικές Διοικήσεις (ΠΕ.ΠΥ.Δ)
- Διοικήσεις Πυροσβεστικών Υπηρεσιών (ΔΙ.ΠΥ.Ν)
- Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ)
- Πυροσβεστικές Υπηρεσίες ή Σταθμοί Πόλεων, Αεροδρομίων και Λιμένων (Π.Υ ή Π.Κ.)
- Πυροσβεστικά Συνεργεία
- Εθελοντικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί και Κλιμάκια

Συνολικά ανά την Επικράτεια υπάρχουν:

Διάγραμμα 1: Οργανόγραμμα λειτουργίας Πυροσβεστικού Σώματος (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος fireservice.gr)

- 13 Περιφερειακές Πυροσβεστικές Διοικήσεις
- 51 Διοικήσεις Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Νομού
- 120 Πυροσβεστικές Υπηρεσίες και Πυροσβεστικοί Σταθμοί
- 121 Πυροσβεστικά Κλιμάκια
- 8 ΕΜΑΚ και
- 13 Εθελοντικοί Σταθμοί και Κλιμάκια 15

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- 6 Λιμενικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί
- 8 Πυροσβεστικές Υπηρεσίες Πολεμικών Αεροδρομίων και
- 5 Πυροσβεστικές Υπηρεσίες Πολιτικών Αεροδρομίων.

3.2. ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.2.1. ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Το Πυροσβεστικό Σώμα αποτελεί Σώμα Ασφαλείας με αρμοδιότητα που επεκτείνεται σε όλη την Επικράτεια, με εξαίρεση τόπους που υπόκεινται σε ειδικές διατάξεις και στην αρμοδιότητα άλλων Υπηρεσιών. Αποστολή του είναι (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015 και www.fireservice.gr):

- Η εξασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας της ζωής, αλλά και της περιουσίας των πολιτών, του κράτους και του φυσικού περιβάλλοντος (μεγαλύτερη προσοχή δίνεται στον δασικό πλούτο) από τους κινδύνους της πυρκαγιάς, των θεομηνιών, αλλά και διαφόρων άλλων καταστροφών.
- Η ευθύνη και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός της καταστολής πάσης φύσεως πυρκαγιών, καθώς και την παροχή κάθε είδους δυνατής συνδρομής και βοήθειας για τη διάσωση των ατόμων και των υλικών αγαθών, που αυτές απειλούν. Να σημειωθεί πως η επίτευξη των παραπάνω απαιτεί την οργάνωση και το συντονισμό όλων των ενεργειών που πρέπει να γίνουν, προκειμένου να εξασφαλιστεί ο έγκαιρος εντοπισμός και επέμβαση σε καταστάσεις ανάγκης.
- Η ευθύνη της διεξαγωγής των πυροσβεστικών και διασωστικών επιχειρήσεων της Πολιτικής Προστασίας της χώρας.

Τέλος, το Πυροσβεστικό Σώμα συμμετέχει στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης τόσο σε περίοδο ειρήνης, όσο και πολέμου. Σε περίπτωση που απαιτηθεί

αναπτύσσεται συνεργασία μεταξύ του Σώματος με συναρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, προκειμένου να συμβάλλει στη διασφάλιση της εθνικής πολιτικής προστασίας, αλλά και πολιτικής άμυνας.

3.2.1. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Η εκπλήρωση μιας συγκεκριμένης αποστολής απαιτεί και τον καθορισμό εξίσου συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων. Έτσι, για το Πυροσβεστικό Σώμα ορίζονται οι παρακάτω αρμοδιότητες (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015 και www.fireservice.gr):

- Η αντιμετώπιση των συνεπειών που προκαλούν οι διαφόρων ειδών καταστροφές (φυσικές, τεχνολογικές κτλ.), όπως οι σεισμοί ή οι πλημμύρες, καθώς και η διάσωση πολιτών και υλικών αγαθών, που οι καταστροφές απειλούν. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι απαραίτητες συγκεκριμένες ενέργειες, όπως η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων στοιχείων και πληροφοριών, η προετοιμασία, η οργάνωση και η κινητοποίηση των δυνάμεων, μέσων και εξοπλισμού του Σώματος και την έκκληση βοήθειας από άλλες υπηρεσίες, όπου κρίνεται απαραίτητη.
- Η παροχή βοήθειας και ασφάλειας και η διάσωση των πολιτών των οποίων η ζωή και η σωματική τους ακεραιότητα βρίσκεται σε κίνδυνο ή απειλείται, από κάθε είδους ατυχήματα. Τροχαία, αεροπορικά ή σιδηροδρομικά δυστυχήματα, εργατικά, εγκλωβισμοί σε διαφόρους χώρους όπως ανελκυστήρες ή μετά από κατεδαφίσεις και αποκλεισμοί σε δυσπρόσιτες περιοχές είναι μερικά από τα ατυχήματα αυτά. Επιπλέον, το Πυροσβεστικό Σώμα οφείλει να ειδοποιήσει τις αρμόδιες υπηρεσίες για τη μεταφορά των πασχόντων σε ιδρύματα ιατρικής συνδρομής και περίθαλψης.
- Η περιφρούρηση και η προστασία των περιουσιών που απειλήθηκαν ή καταστράφηκαν από καταστροφές, μέχρι την παράδοση τους στους κατόχους ή τα αστυνομικά όργανα.
- Η διατήρηση της κοινωνικής ασφάλειας από εγκλήματα εμπρησμού και πλημμύρας.
- Η θέσπιση και ο έλεγχος της εφαρμογής της νομοθεσίας περί πυροπροστασίας.
- Η πρόληψη και η καταστολή των σχετικών αξιόποινων ενεργειών.
- Ο συντονισμός και η ορθή συνεργασία όλων των υπηρεσιών και αρχών στο πλαίσιο της Πολιτικής Προστασίας, σε κάθε επίπεδο (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό).

- Η παροχή ειδικού δυναμικού και υπηρεσιών από το Πυροσβεστικό Σώμα, σχετικά με την πυροπροστασία και την πυροσβεστική συνεργασία, μέσω σύναψης συμβάσεων ή συμφωνιών με διαφόρους φορείς δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, οργανισμούς ή ιδρύματα, κα.
- Η επιβολή προστίμων ή και άλλων ποινών, σε περιπτώσεις επιβάρυνσης του Πυροσβεστικού Σώματος (είτε με απλή ειδοποίηση είτε με επέμβαση των υπηρεσιών) για περιστατικά που οφείλονται σε λόγους αμέλειας, δόλου και μη τήρησης των κανονισμών ασφαλείας, αλλά και δυσχεραίνουν χωρίς λόγο το έργο του σώματος.
- Η πιστοποίηση των εθελοντών πυροσβεστών και των εθελοντικών ομάδων προστασίας, των οποίων οι δραστηριότητες κινούνται στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του Πυροσβεστικού Σώματος.
- Η παρακολούθηση προγραμμάτων (ευρωπαϊκών ή άλλων) που αφορούν την αποστολή και τις δραστηριότητες της υπηρεσίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ενημέρωση και η εφαρμογή τους.
- Ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή ιδίων προγραμμάτων, είτε του Πυροσβεστικού Σώματος αποκλειστικά, είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς.

Η υλοποίηση και η επίτευξη της αποστολής και των αρμοδιοτήτων του Πυροσβεστικού Σώματος στηρίζονται σε ένα σύνολο αρχών και αξιών, όπως ο σεβασμός στον πολίτη και η υπαγωγή στην πολιτική εξουσία, η ακεραιότητα και διαφάνεια σε συνδυασμό με τον επαγγελματισμό του δυναμικού, αλλά και η προσήλωση στις αρχές του δημοσίου συμφέροντος.

3.2.3 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η οργάνωση και η λειτουργία του Πυροσβεστικού Σώματος διέπεται από ένα σύνολο Νόμων, Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων. Για την ιστορία, θα παρουσιαστεί συνοπτικά ο βασικός κορμός του θεσμικού αυτού πλαισίου στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 5)

Πίνακας 5: Βασικό θεσμικό πλαίσιο Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος

Π.Δ. 210/1992 (99 Α') «Κωδικοποίηση διατάξεων Π.Δ. του κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Π.Σ.»	Ορισμός Κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πυροσβεστικού Σώματος.
Ν.2612/1998 «Ανάθεση της Δασοπυρόσβεσης στο Πυροσβεστικό Σώμα»	Ανάθεση στο Πυροσβεστικό Σώμα της ευθύνης και του επιχειρησιακού σχεδιασμού καταστολής

	πυρκαγιών σε δάση και εν γένει δασικές εκτάσεις.
N. 4249/2014 (Α' 73) «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις»	Αναδιοργάνωση Πυροσβεστικού Σώματος και αναβάθμιση της αποστολής του.
Υ.Α. ΕΜ/2/178/23-4-2014 (Β' 1008) «Μεταβίβαση της άσκησης αρμοδιοτήτων για θέματα του Πυροσβεστικού Σώματος από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη στον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας και σε υπηρεσιακά όργανα του Πυροσβεστικού Σώματος»	Καθορισμός των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη που μεταβιβάζονται στον Γ.Γ.Π.Π. και τα όργανα του Πυροσβεστικού Σώματος.
Υ.Α. 18386 οικ. Φ.109.1/15-4-2014 (Β' 942) «Οργάνωση, διάρθρωση και λειτουργία των Περιφερειακών Πυροσβεστικών Διοικήσεων του Πυροσβεστικού Σώματος»	Αποτύπωση του τρόπου οργάνωσης, διάρθρωσης και λειτουργίας των Π.Ε.Π.Υ.Δ. του Πυροσβεστικού Σώματος.
Υ.Α. 29310 οικ. Φ.109.1/27-6-2014 (Β' 1869) «Οργάνωση, διάρθρωση και Κανονισμός Λειτουργίας Ενιαίου Συντονιστικού Κέντρου Επιχειρήσεων»	Εισαγωγή του Κανονισμού Λειτουργίας του Ε.Σ.Κ.Ε.Π.Σ.
N. 4662/2020 «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος και άλλες διατάξεις.	Συστήνεται Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων (National Crisis and Hazard Management Mechanism (Nat-CHAMM) εφεξής, «Εθνικός Μηχανισμός», ο οποίος καλύπτει ολόκληρο τον κύκλο διαχείρισης καταστροφών και συνιστά το σύνολο των συντρεχουσών επιχειρησιακών και διοικητικών δομών και λειτουργιών της Πολιτικής Προστασίας. Ο Εθνικός Μηχανισμός έχει ως προτεραιότητες, αφενός την πρόληψη, την ετοιμότητα και την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, των υποδομών, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, των υπηρεσιών ζωτικής σημασίας, των υλικών και άυλων αγαθών από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και λοιπές απειλές συναφούς προέλευσης, που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης σε ειρηνική περίοδο και αφετέρου τη μείωση του κινδύνου και την αντιμετώπιση, αποκατάσταση και ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους

Πηγή: Σ.Ε.Π.Α.Α. 2015, Ν. 4662/20, *Ιδία Επεξεργασία*

3.3 ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Οι Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ.) αποτελούν Περιφερειακές και Ειδικές Υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος και μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν οκτώ (8) μονάδες. Η κάθε Ε.Μ.Α.Κ. λειτουργεί υπό την αιγίδα της κατά τόπου Περιφερειακής Διοίκησης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών της έδρας της και μπορεί να επέμβει σε γεγονότα σχετικά με την αποστολή της σε περιοχές τόσο εντός, όσο και εκτός των συνόρων της χώρας. Η πρώτη Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών ιδρύθηκε στην Ελευσίνα το 1987, η επόμενη στη Θεσσαλονίκη το έτος 1994, ενώ ακολούθησαν οι μονάδες του Ηρακλείου Κρήτης, Κομοτηνής, Ιωαννίνων, Πάτρας, Λαμίας και Λάρισας το 2000 (www.fireservice.gr).

Αποστολή των Ειδικών Μονάδων Αντιμετώπισης Καταστροφών αποτελούν (www.fireservice.gr):

- Η αντιμετώπιση ειδικών πυρκαγιών, οι οποίες προκλήθηκαν σε χώρους με εκρηκτικά υλικά, διυλιστήρια, χώρους αποθήκευσης υγρών καυσίμων, κλπ.
- Η αντιμετώπιση πυρκαγιών σε εγκαταστάσεις του στρατού.
- Η παροχή βοήθειας και η αντιμετώπιση καταστροφών που προκαλούνται από σεισμικές δονήσεις, αλλά και η αναζήτηση εξαφανισμένων πολιτών, ο εντοπισμός και η διάσωση αυτών και του παγιδευμένου πληθυσμού, με τη βοήθεια ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων.
- Η αντιμετώπιση καταστροφών που προκαλούνται από πλημμύρες και άλλες θεομηνίες, η αντιμετώπιση ατυχημάτων σε υδάτινο περιβάλλον (θάλασσα, λίμνες, ποταμούς), καθώς και οι διασώσεις του πληθυσμού και των υλικών αγαθών που σχετίζονται με αυτά τα ατυχήματα.
- Η αντιμετώπιση διαρροών επικίνδυνων χημικών ουσιών και διαφόρων άλλων περιβαλλοντολογικών ατυχημάτων.
- Η ενίσχυση των κατά τόπων υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος για τη διευκόλυνση του έργου τους.

Κάθε Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών απαρτίζεται από τέσσερις (4) Ειδικές Ομάδες (www.fireservice.gr):

- Ομάδα Υποβρύχιων Διασώσεων (Ο.Υ.Δ.), με αποστολή τη διάσωση ατόμων και υλικών αγαθών από πλημμύρες, λιμναία και ποτάμια ατυχήματα, αλλά και την ενίσχυση άλλων φορέων και υπηρεσιών που σχετίζονται με παρόμοια γεγονότα.

- Ορειβατική Ομάδα Έρευνας – Διάσωσης (Ο.Ο.Ε.Δ.), με αποστολή την αναζήτηση εξαφανισμένων ατόμων στην ύπαιθρο και τη διάσωση και ανάσυρση παγιδευμένου πληθυσμού από χαράδρες, γκρεμούς, σπήλαια, πηγάδια και από χιονοστιβάδες και κατολισθητικά φαινόμενα.
- Κυνοφυλική Ομάδα Έρευνας – Διάσωσης (Κ.Ο.Ε.Δ.), με αποστολή τον εντοπισμό παγιδευμένων ανθρώπων σε κτίρια που έχουν καταρρεύσει από σεισμό ή άλλη αιτία, των καταπλακωθέντων ανθρώπων από κατολισθήσεις ή χιονοπτώσεις, αλλά και την αναζήτηση εξαφανισμένων ατόμων σε χώρους της υπαίθρου.
- Ομάδα Αντιμετώπισης Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών Απειλών & Τεχνολογικών Ατυχημάτων (Χ.Β.Ρ.Π. & Τ.Α.), με αποστολή την αντιμετώπιση των πυρκαγιών και άλλων συμβάντων σε διυλιστήρια, χώρους αποθήκευσης πετρελαιοειδών και άλλων εύφλεκτων υλικών, φυσικού αερίου, κλπ., των διαρροών επικίνδυνων χημικών ουσιών και συνεπειών από Χ.Β.Ρ.Π. προσβολές.

Οι Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών και το Πυροσβεστικό Σώμα έχουν σχέση αλληλεπίδρασης και η συνεργασία τους είναι άμεση και ολοκληρωμένη, καθώς σε γεγονότα που χρειάζεται η επέμβαση των Ε.Μ.Α.Κ. οι κατά τόπους πυροσβεστικές υπηρεσίες παρέχουν κάθε αναγκαία συνδρομή, αλλά και το αντίστροφο, εξασφαλίζοντας την επιτυχία του έργου τους (www.fireservice.gr).

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι οι Ε.Μ.Α.Κ. έχουν επέμβει σε καταστροφικά συμβάντα που προκλήθηκαν από σεισμό τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Οι καταστροφικές συνέπειες των σεισμών της Καλαμάτας το Σεπτέμβριο του 1986, της Αρμενίας (Leninakan) το Δεκέμβριο του 1988, της Τουρκίας (Ertzitzan) το Μάρτιο του 1992, της Αιγύπτου (Κάιρο) τον Οκτώβριο του 1992, του Αιγίου τον Ιούνιο του 1995, της Τουρκίας (Izmit Avtcilar) τον Αύγουστο του 1999, της Αθήνας το Σεπτέμβριο του 1999, της Τουρκίας (Duze) το Νοέμβριο του 1999, της Αλγερίας το Μάιο του 2003, του Ιράν (Bam) το Δεκέμβριο του 2003, του Μαρόκο το Φεβρουάριο του 2004, της Ταϊλάνδης το Δεκέμβριο του 2004 αντιμετωπίστηκαν με τη συνδρομή και βοήθεια των Ε.Μ.Α.Κ. (www.fireservice.gr). (Εικόνες 7-11)

Εικόνα.7: Σεισμός Αθήνα 1999 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο in.gr)

Εικόνα 8: Σεισμός Αθήνα 1999 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο propaganda.gr)

Εικόνα 9: Σεισμός Αθήνα 1999 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο propaganda.gr)

Εικόνα 10: Συνδρομή της ΕΜΑΚ στο σεισμό της Τουρκίας Σεπτέμβρη 1999 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο parapolitika.gr/)

Εικόνα 11: Σεισμός Αλγερία Μάιος 2003. Σεισμός 6,7R (Πηγή Επίσημος Ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος fireservice.gr).

3.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ 2015 – 2019 και ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ 2020

Τα σημερινά δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας (οικονομία, κοινωνικά και διοικητικά δεδομένα), σε συνδυασμό με την μετεξέλιξη της έντασης και του είδους των διαφόρων κινδύνων, επέβαλε νέες ανάγκες, στις οποίες το Πυροσβεστικό Σώμα υποχρεούται να ανταπεξέλθει. Για το λόγο αυτό, εκπονήθηκε από το Τμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επικοινωνίας του Επιτελείου του Πυροσβεστικού Σώματος Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Λειτουργίας του Πυροσβεστικού Σώματος 2015 – 2019 (Σ.Ε.Π.Α.Λ.).

Η σύνταξη του συγκεκριμένου σχεδίου συντελούσε στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, μέσω των οποίων το Πυροσβεστικό Σώμα οραματιζόταν να γίνει ένας «πρότυπος» οργανισμός του δημοσίου τομέα της χώρας. Ένας οργανισμός, ο οποίος με το τέλος του 2019 θα ήταν ικανός να ανταπεξέλθει πλήρως στην αποστολή του και στην κάλυψη των αναγκών που παρουσιάζονται. Για την επίτευξη αυτού του οράματος καθορίστηκαν, όπως προαναφέρθηκε, στόχοι που είναι η ενίσχυση της ποιότητας και ποσότητας παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η εξοικονόμηση πόρων, εξοπλισμού και μέσων εν μέσω της συγκεκριμένης οικονομικής

κατάστασης στην Ελλάδα, η μέγιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η διεύρυνση της δυνατότητας αύξησης των αρμοδιοτήτων του σώματος με συναρμογή του με το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. Οι παραπάνω στόχοι προβλέπονταν να υλοποιηθούν μέσω αυτού του σχεδίου και των συναφών λειτουργικών, οργανωτικών, επιχειρησιακών και οικονομικών προβολών στο μέλλον, με απώτερο σκοπό το να καταστεί το Πυροσβεστικό Σώμα ένας δυναμικός και αποτελεσματικός φορέας της Πολιτικής Προστασίας, ικανού να παρέχει κοινωνική ασφάλεια (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015).

Συγκεκριμένα, η στρατηγική του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης και Λειτουργίας του Σώματος (Σ.Ε.Π.Α.Λ.) καθοριζόταν μέσω τριών (3) αξόνων (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015):

- Στρατηγικός άξονας Α – το Πυροσβεστικό Σώμα στην υπηρεσία του πολίτη

Ο πρώτος αυτός στρατηγικός άξονας αναφέρεται στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την ευημερία τους και απαρτίζεται από επιμέρους ενέργειες και πολιτικές. Η ενίσχυση της εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εσωτερικής ασφάλειας, σε όλες τις κατηγορίες απειλών, η συνεχής και συστηματική βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται, μέσω του μετασχηματισμού της υπηρεσίας σε οργανισμό προσανατολισμένο προς τον πολίτη και τη διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών και η παροχή σωστής και αξιόπιστης ενημέρωσης στον πολίτη, μέσω του σχεδιασμού και της δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου προγράμματος επικοινωνίας αποτελούν τις επιμέρους αυτές στρατηγικές.

- Στρατηγικός άξονας Β – το Πυροσβεστικό Σώμα ως αξιόπιστος εταίρος

Ο στρατηγικός άξονας Β είχε στόχο τη βελτίωση και τη διατήρηση των σχέσεων του Πυροσβεστικού Σώματος με όλους τους εταίρους σε όλα τα επίπεδα. Απαρτιζόταν από επιμέρους πολιτικές και ενέργειες που αφορούν στην προώθηση και εφαρμογή συγκεκριμένων μεταρρυθμιστικών δράσεων του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος του, στη διαχείριση της θέσης της υπηρεσίας στο ευρωπαϊκό και διεθνές χώρο, μέσω της συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις του γενικότερου διεθνούς περιβάλλοντος, της αξιοποίησης ευκαιριών που παρείχε το περιβάλλον αυτό και της ενίσχυσης του κύρους του Πυροσβεστικού Σώματος και τέλος στην καταγραφή των σχέσεων του σώματος με όλους τους εταίρους του και τη διαχείριση του αντίκτυπου της δράσης του.

- Στρατηγικός άξονας Γ – το Πυροσβεστικό Σώμα ως κέντρο διοίκησης ολικής ποιότητας

Ο τρίτος και τελευταίος στρατηγικός άξονας του Σ.Ε.Π.Α.Λ. στόχευε στην υιοθέτηση σύγχρονων μορφών αποδοτικής και ανοιχτής διακυβέρνησης. Όπως και οι δύο προηγούμενοι άξονες και ο συγκεκριμένος περιλάμβανε επιμέρους δράσεις. Η βελτίωση του τομέα της στρατηγικής διοίκησης, μέσω της αποτελεσματικής λειτουργίας του τομέα στρατηγικής διοίκησης και τον καθορισμό δεικτών μέτρησης για την αποδοτικότητα, η ορθή αξιοποίηση πόρων που διατίθενται, μέσω της αποτελεσματικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, των οικονομικών πόρων, της τεχνολογίας, των πληροφοριών και των εγκαταστάσεων και υποδομών, η προώθηση της εσωτερικής αναδιοργάνωσης της υπηρεσίας και ο έλεγχος της υλοποίησης της στρατηγικής δράσης του σώματος, μέσω της ολοκληρωμένης λειτουργίας της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επικοινωνίας και της ενίσχυσης της συμμετοχικότητας και λογοδοσίας ήταν οι βασικές επιμέρους πολιτικές.

Τέλος, είναι απαραίτητο να αναφερθεί πως όλοι οι παραπάνω επιμέρους στρατηγικοί άξονες πλαισιώνονταν και βασιζόταν σε ένα σπουδαίο στρατηγικό στόχο, αυτόν της υποστήριξης της εθνικής οικονομίας και της προώθησης και ενίσχυσης της αειφόρου ανάπτυξης. Η ισορροπία μεταξύ οικονομικής άνθησης, περιβαλλοντικής ποιότητας και ανθρώπινης ευημερίας, αποτελούσε και αποτελεί βασικό σκοπό του Πυροσβεστικού Σώματος (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015).

Με τον Ν.4226/2020 ορίστηκε ότι το Τμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού είναι αρμόδιο για την κατάρτιση του τριετούς Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης και Λειτουργίας (Σ.Ε.Π.Α.Λ.) Πυροσβεστικού Σώματος, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τους διαθέσιμους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους του. Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο το Σ.Ε.Π.Α.Λ. ολοκληρώνεται τον μήνα Ιούνιο κάθε έτους και αφορά στην περίοδο που αρχίζει τον Ιανουάριο του ερχόμενου έτους και για τα επόμενα τρία (3) έτη και αναθεωρείται ετησίως. Εγκρίνεται από το Συμβούλιο Επιτελικού Σχεδιασμού εντός εξήντα (60) ημερών από την κατάθεσή του προς έγκριση. Το Σ.Ε.Π.Α.Λ. εξειδικεύεται στα εξής ενδεικτικά Τομεακά, Στρατηγικά και Επιχειρησιακά Σχέδια:

- αα. Προϋπολογισμού λειτουργίας, συνολικά και ανά οργανωτική δομή.
- ββ. Επενδύσεων, συνολικά και ανά οργανωτική δομή.

γγ. Ανθρωπίνων Πόρων - Προσλήψεων, εξέλιξης, αναγκών εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ανά ειδικότητα.

δδ. Χωροθέτησης οργανωτικών δομών, εξοπλισμού και ανθρωπίνων πόρων.

Ε.Ε.. Ανάπτυξης Πληροφοριακών Συστημάτων.

στστ. Ανάπτυξης Εθελοντισμού και συνεργασίας με την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Ν 4226/2020)

Δυστυχώς και μέχρι τις αρχές του 2021 δεν έχει αναθεωρηθεί ή καταρτηθεί νέο.

3.5 ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Ο θεσμός του Εθελοντή Πυροσβέστη καθιερώθηκε στην Ελλάδα με το Νόμο 1951/1991 «Καθιέρωση του θεσμού του Εθελοντή Πυροσβέστη και άλλες διατάξεις» και το Π.Δ. 32/1992 «Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών και Κλιμακίων», με σκοπό την ενίσχυση της υπάρχουσας πυροπροστασίας και την κάλυψη των αναγκών πυροπροστασίας στην Επικράτεια. Η αναβάθμιση του θεσμού του Εθελοντή Πυροσβέστη επιτυγχάνεται το 2011 με την κατάργηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου και τη σύνταξη του νέου Νόμου 4029/2011 «Εθελοντισμός στο Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή και στο Πυροσβεστικό Σώμα και άλλες διατάξεις» (www.fireservice.gr).

Αποστολή του εθελοντή πυροσβέστη «είναι η ασφάλεια και προστασία της ζωής των πολιτών και της περιουσίας αυτών και του ελληνικού κράτους κατά των κινδύνων του πυρός, των πλημμυρών και των λοιπών θεομηνιών. Η αποστολή αυτή γίνεται πάντα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του Πυροσβεστικού Σώματος και αποτελεί τιμητικό και άμισθο έργο» (www.fireservice.gr)

Την ιδιότητα του εθελοντή πυροσβέστη έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν άτομα ηλικίας 18-55 ετών και διακρίνονται σε μάχιμους και οδηγούς πυροσβεστικών οχημάτων. Πέρα από συγκεκριμένα έγγραφα και πιστοποιητικά υγείας, οι εθελοντές πυροσβέστες περνάνε εκπαίδευση, σε πρακτικό και θεωρητικό επίπεδο, με ελάχιστη διάρκεια 120 ώρες, προκειμένου να ανταπεξέλθουν και να εξοικειωθούν με το έργο της αποστολής τους. Το εγχειρίδιο για την εκπαίδευση του εθελοντή πυροσβέστη περιλαμβάνει την επαφή των ενδιαφερομένων με το σχετικό νομικό πλαίσιο και τις βασικές έννοιες, αλλά και όλα τα στοιχεία που διέπουν τη φύση της αποστολής τους, όπως τρόπους κατάσβεσης, τρόπους απεγκλωβισμού και γνώσεις Α' βοηθειών (Α.Π.Σ., 2009).

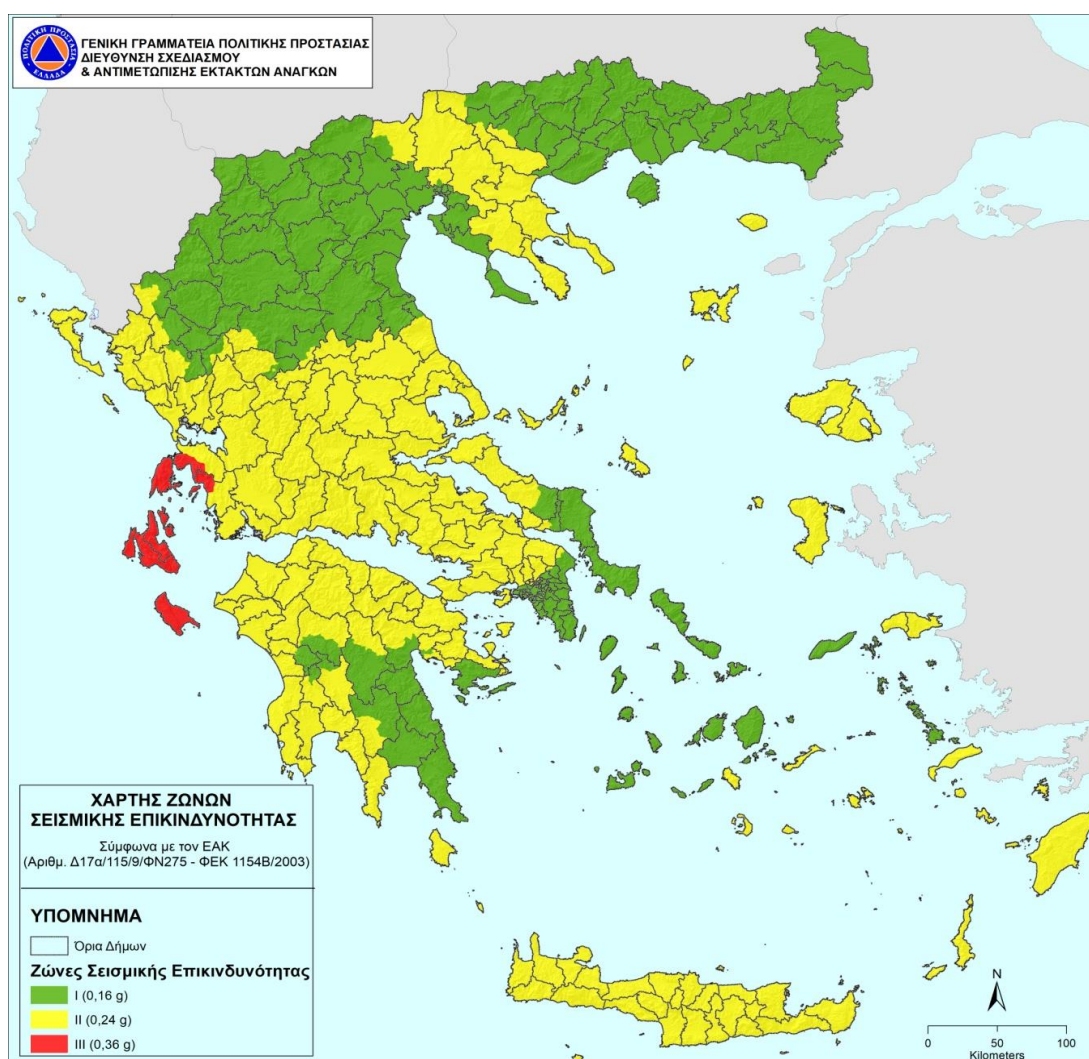
Οι εθελοντές πυροσβέστες ασκούν τα καθήκοντα τους στην πλησιέστερη Πυροσβεστική Υπηρεσία ή Εθελοντικό Πυροσβεστικό Σταθμό ή Κλιμάκιο του τόπου κατοικίας τους (άρθρο 2 ν. 1951/1991). Το Π.Δ. 32/1992 (ΦΕΚ 15Α'/1992) προβλέπει τους όρους και τις προϋποθέσεις ίδρυσης Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών και Κλιμακίων σε Δήμους, Κοινότητες ή Συνδέσμους Κοινοτήτων, ύστερα από αίτηση τους και εφόσον έχουν εξασφαλίσει τους απαραίτητους χώρους και τις κατάλληλες κτιριακές εγκαταστάσεις. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με το ως άνω Π.Δ. Εθελοντικός Πυροσβεστικός Σταθμός Α' Τάξης ιδρύεται στους παραπάνω φορείς υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί διαθέτουν δύο πλήρως εξοπλισμένα πυροσβεστικά οχήματα, μία φορητή πυροσβεστική αντλία και τριάντα πέντε εθελοντές πυροσβέστες, εκ των οποίων οι δέκα τουλάχιστον είναι οδηγοί και κατέχουν επαγγελματική άδεια οδήγησης Γ' κατηγορίας και άνω. Εθελοντικός Πυροσβεστικός Σταθμός Β' Τάξης ιδρύεται υπό την προϋπόθεση ότι οι ως άνω φορείς διαθέτουν τουλάχιστον ένα πυροσβεστικό όχημα, μία φορητή πυροσβεστική αντλία και είκοσι εθελοντές πυροσβέστες, εκ των οποίων οι επτά να είναι οδηγοί με επαγγελματική άδεια Γ' κατηγορίας και άνω. Τέλος, Εθελοντικό Πυροσβεστικό Κλιμάκιο ιδρύεται εφόσον οι ως άνω φορείς διαθέτουν δέκα τουλάχιστον εθελοντές πυροσβέστες με τα ανάλογα βασικά φορητά μέσα πυρόσβεσης, όπως αυτά καθορίζονται στην Υ.Α. 8281 Φ.101.4/17-04-1995 (ΦΕΚ 291 Β'/1995). Τα όρια δράσης των Εθελοντικών Πυροσβεστικών Υπηρεσιών καθορίζονται με απόφαση του Διοικητή της Περιφερειακής Διοίκησης Πυροσβεστικών (ΑΠ.Σ., 2009)

Οι εθελοντές πυροσβέστες έχουν συμβάλει ενεργά στην ενίσχυση του έργου και των υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος. Συμφωνά με στοιχεία τριών (3) χρόνων, από το 2011 έως το 2013, συγκεκριμένα στις δασικές πυρκαγιές χρησιμοποιήθηκε ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό εθελοντών πυροσβεστών. Πιο συγκεκριμένα το 2011, στις δασικές πυρκαγιές, χρησιμοποιήθηκαν 2.903 εθελοντές, δηλαδή το 3,74% επί του συνόλου του προσωπικού που χρησιμοποιήθηκε. Αντίστοιχα, το 2012 ενεπλάκησαν 3.047 εθελοντές, το 3,96% επί του συνόλου και το 2013 2.079 εθελοντές, το 3,16% του συνόλου (Σ.Ε.Π.Α.Λ., 2015). Παρατηρείται, έτσι, πως τα ποσοστά των εθελοντών που είναι απαραίτητοι κάθε χρόνο στο Πυροσβεστικό Σώμα για την ενίσχυση της δύναμης του Πυροσβεστικού δυναμικού να είναι αρκετά σημαντικά, πράγμα που καθιστά και το θεσμό του εθελοντή πυροσβέστη ιδιαίτερα σπουδαίο σε ένα μεγάλο κοινωνικό έργο, όπως αυτό του πυροσβέστη.

Σε κάθε περίπτωση το Πυροσβεστικό Σώμα προωθεί το θεσμό του εθελοντή πυροσβέστη, καθώς μέσω αυτού επιτυγχάνεται η κάλυψη των επιχειρησιακών αναγκών και η δημιουργία ενός πλήρους και οργανωμένου δικτύου πυροπροστασίας σε όλη την χώρα. Γι αυτόν ακριβώς τον λόγο στο άρθρο 8 Ν.1951/1991 προβλέπονται ορισμένα κίνητρα προσέλευσης στο εθελοντικό σώμα πυροσβεστών, όπως για παράδειγμα η ποσόστωση στις κενές οργανικές θέσεις του Πυροσβεστικού Σώματος οι οποίες υποχρεωτικά πρέπει να πληρούνται από εθελοντές ή η προτίμηση τους στους διαγωνισμούς του Πυροσβεστικού Σώματος.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΕΙΣΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο σεισμός, όπως έχει προαναφερθεί, αποτελεί ένα φυσικό φαινόμενο του οποίου οι συνέπειες μπορεί να είναι καταστροφικές, να θέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές και περιουσίες, αλλά και να επιφέρουν σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία και τις υποδομές μιας χώρας. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως μία ιδιαίτερα σεισμογενής χώρα (Εικόνα 12), μιας και καταγράφονται σεισμικές δονήσεις σε καθημερινή, σχεδόν, βάση, καθώς επίσης και οι κάτοικοι ορισμένων περιοχών της έχουν βιώσει σε μεγάλο βαθμό την εμπειρία της σεισμικής καταστροφής και των συνεπειών της.

Εικόνα 12: Χάρτης ζωνών σεισμικής επικινδυνότητας σε σχέση με τα όρια των Δήμων της χώρας (Πηγή: Σχέδιο Εγκέλαδος 2020, Γ.Γ.Π.Π.)

Όντας αρμόδιο θεσμοθετημένο όργανο, η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας υποστηρίζει πως η μείωση των επιπτώσεων των σεισμικών καταστροφών εξαρτάται από

δύο σημαντικούς παράγοντες, την εφαρμογή της αντισεισμικής πολιτικής της Ελλάδας, σε επίπεδο πρόληψης και την άμεση και οργανωμένη κινητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων, σε επίπεδο αντιμετώπισης. Φυσικά, για την υλοποίηση των παραπάνω είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός δράσεων και έργων με σκοπό να ελαχιστοποιήσουν τις συνέπειες ενός σεισμού, μέσω των προσεισμικών ελέγχων κτιρίων, της ενημέρωσης του κοινού, κα. και να προετοιμάσουν το μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της χώρας για την αντιμετώπιση των εν λόγω συνεπειών.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας εξέδωσε έκθεση, το έτος 2009, η οποία προσδιορίζει αναλυτικά, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, τις αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων φορέων σε έργα πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης. Επιπλέον, δίνονται συντονιστικές αναλυτικές οδηγίες σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης λόγω σεισμού, στους φορείς αυτούς, ανά στάδιο επιχειρήσεων για την άμεση και συντονισμένη διαχείριση των συνεπειών (Γ.Γ.Π.Π., 2009).

Οι διοικητικές δομές του κράτους, όμως, από το 2009 και μετά υπέστησαν διάφορες τροποποιήσεις, με πιο σημαντική το πρόγραμμα «Καλλικράτης», το οποίο επέφερε αλλαγές στη διοικητική δομή των Αυτοδιοικήσεων. Αυτός είναι και ο λόγος που κατά το έτος 2012 ο σχεδιασμός και οι δράσεις για την αντιμετώπιση των σεισμών της Πολιτικής Προστασίας αναθεωρήθηκαν. Το νέο αυτό έγγραφο δίνει περισσότερο βάρος στις αρμοδιότητες, το συντονισμό και τη συνεργασία των νέων δομών Αυτοδιοίκησης (Δήμοι, Περιφέρειες και Αποκεντρωμένες διοικήσεις) με όλους τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς, ένας από τους οποίους είναι και το Πυροσβεστικό Σώμα. Οι κατευθύνσεις που δίνονται από το έγγραφο αυτό της Πολιτικής Προστασίας είναι σε επίπεδο ετοιμότητας, αντιμετώπισης και διαχείρισης των συνεπειών από την εκδήλωση ενός σεισμικού φαινομένου (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Το Πυροσβεστικό Σώμα Ελλάδος, ως βασικός εμπλεκόμενος φορέας στην Πολιτική Προστασία της χώρας και έχοντας ως αρμοδιότητα του την ασφάλεια της ζωής των κατοίκων και των περιουσιών και την αντιμετώπιση των σεισμικών καταστροφών, παίζει σημαντικό ρόλο στη φάση της έκτακτης ανάγκης μετά από σεισμό που θα αναλυθεί, ανά στάδιο επιχειρήσεων, στη συνέχεια του κεφαλαίου. Να σημειωθεί πως η φύση και ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος το καθιστούν αναγκαίο εμπλεκόμενο φορέα, κυρίως, στη φάση της αντιμετώπισης της σεισμικής καταστροφής.

4.1 ΦΑΣΗ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

Στο πλαίσιο προετοιμασίας / ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κινδύνων από σεισμούς και βάσει της αποστολής και του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου (Ν.4249/2014, 21145 Φ.702.1/26-5-2014 έγγραφο του Α.Π.Σ.), το Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος προβαίνει κατά κύριο λόγο στα ακόλουθα:

- Οργάνωση στελέχωση και λειτουργία σε εικοσιτετράωρη βάση του Ενιαίου Συντονιστικού Κέντρου Επιχειρήσεων Ε.Σ.Κ.Ε., το οποίο αποτελείται από το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. – το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας Κ.Ε.Π.Π. – και το Συντονιστικό Κέντρο Δασοπυρόσβεσης Σ.ΚΕ.Δ.
- Έκδοση διαταγών, κανονισμών και οδηγιών προς τις υφιστάμενες μονάδες
- Επιχειρησιακός σχεδιασμός του Π.Σ.
- Εξασφάλιση εφοδιασμού του Π.Σ. με κάθε είδους υλικό, οχήματα και μηχανήματα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του και εποπτεία για την καλή λειτουργία και χρήση τους
- Διασφάλιση του απαιτούμενου εξοπλισμού, για την οργάνωση και την αποτελεσματική λειτουργία των Ειδικών Μονάδων Αντιμετώπισης Καταστροφών (ΕΜΑΚ)
- Κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης και ασκήσεων του προσωπικού του Π.Σ.
- Διασφάλιση λειτουργίας ενσύρματων και ασύρματων επικοινωνιών και πληροφοριακών συστημάτων

Μετά την εκδήλωση σεισμού, το Πυροσβεστικό Σώμα και βάσει του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου (Ν.4249/2014, 21145 Φ.702.1/26-5-2014 έγγραφο του Α.Π.Σ.) είναι κυρίως αρμόδιο για:

- Την αστική έρευνα και διάσωση στην πληγείσα περιοχή
- Την κατάσβεση πυρκαγιών στην πληγείσα περιοχή

Οι ανωτέρω δράσεις δρομολογούνται από τις κατά τόπους αρμόδιες Πυροσβεστικές Υπηρεσίες σύμφωνα με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό του Πυροσβεστικού Σώματος και τα σχέδια επέμβασής τους. (Γ.Γ.Π.Π, 2018)

Συγκεκριμένα για τις Πυροσβεστικές Υπηρεσίες στο κομμάτι που αφορά την ετοιμότητα γίνεται σύνταξη αναλυτικού προγράμματος εκπαίδευσης προσαρμοσμένο στους διαθέσιμους πόρους (προσωπικό, οχήματα, υλικά, μηχανήματα και διασωστικός εξοπλισμός) και στα υπάρχοντα μέσα ατομικής προστασίας. Η εκπαίδευση περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την ετοιμότητα ανταπόκρισης της Υπηρεσίας καθώς και την ενημέρωση

του προσωπικού σε ζητήματα ασφάλειας και υγιεινής κατά την διάρκεια της επιχειρησιακής δράσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους δόκιμους υπαλλήλους από μετάθεση, μετακίνηση, απόσπαση ή τοποθέτηση και στους εθελοντές πυροσβέστες.

Καθιερώνεται η αποτίμηση υπό τύπο συζήτησης –ανταλλαγής απόψεων ύστερα από πραγματικά συμβάντα σε δεύτερο χρόνο, με σκοπό τον εντοπισμό λαθών – παραλείψεων τόσο στον σχεδιασμό όσο και στις επιχειρήσεις καθώς και υποβολή προτάσεων. Μπορεί επίσης να οργανωθούν σεμινάρια- ημερίδες σε επίπεδο νομού προκειμένου να εκπαιδευτεί το προσωπικό σε θέματα σεισμών και αντιμετώπισης των συνεπειών από ειδικούς εκπαιδευτές, εκπρόσωπους φορέων όπως ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και προστασίας (Ο.Α.Σ.Π.), μηχανικούς από την Περιφέρεια, εκπρόσωπους της ελληνικής Σηλαιολογικής Εταιρίας - Ελληνικής ομάδας Διάσωσης, καθηγητές από την Πυροσβεστική Ακαδημία και στελέχη των Ε.Μ.Α.Κ ή άλλους Πυροσβεστικούς Υπαλλήλους με αντίστοιχες εμπειρίες διάσωσης.

Καθιερώνεται ακόμα η αποτίμηση υπό τον τύπο συζήτησης - ανταλλαγής απόψεων ύστερα από πραγματικά συμβάντα σε δεύτερο και τρίτο χρόνο, με σκοπό τον εντοπισμό λαθών- παραλείψεων τόσο στον σχεδιασμό όσο και στις επιχειρήσεις και υπάρχει πρόβλεψη στην Αττική για να διοργανωθούν ασκήσεις ετοιμότητας της Δ.Π.Υ Αθηνών με την Περιφέρεια Αττικής, τους Δήμους και τους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς. Σε περιοχές που ο κίνδυνος εμφάνισης αυτών των φαινομένων είναι αυξημένος, γίνονται ασκήσεις ετοιμότητας για να εντοπιστούν τυχόν δυσχέρειες στο συντονισμό και στην συνεργασία μεταξύ τους, ώστε να επιτευχθεί το ανώτερο επίπεδο συνεργασίας. Το Π.Σ συμμετέχει στις παραπάνω ασκήσεις κεντρικά, περιφερειακά ή και τοπικά στα πλαίσια της αποστολής του και των αρμοδιοτήτων του. Επίσης δύναται να διοργανώσει άσκηση ετοιμότητας με την κωδική ονομασία «ΣΕΙΣΙΧΘΩΝ» για δοκιμή και έλεγχο του Σχεδιασμού του. Οι ασκήσεις ετοιμότητας πραγματοποιούνται μόνο στη φάση 1 - συνήθη ετοιμότητα.

Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του Πυροσβεστικού Σώματος σε έργα, δράσεις και μέτρα πρόληψης και ετοιμότητας από μία πιθανή σεισμική καταστροφή είναι ιδιαίτερα μικρός, παρόλα αυτά, αξίζει να αναφερθεί γιατί είναι χρήσιμος και σημαντικός. Με στόχο, λοιπόν, το μετριασμό των συνεπειών και την αντιμετώπιση των κινδύνων που οφείλονται σε σεισμό και πάντα στα πλαίσια της Πολιτικής Προστασίας, το Πυροσβεστικό Σώμα, παράλληλα με άλλους οργανισμούς και φορείς, είναι υπεύθυνο για

την ενημέρωση των πολιτών για τη λήψη μέτρων αυτοπροστασίας, σε περίπτωση σεισμού (Γ.Γ.Π.Π., 2009 και Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Το Πυροσβεστικό Σώμα στον επίσημο ιστοτοπό του ενημερώνει και προετοιμάζει το κοινό σχετικά με την εκδήλωση ενός σεισμικού φαινομένου. Πληροφορεί τους πολίτες, σε περίπτωση σεισμού, σχετικά με την προετοιμασία στο σπίτι και τη γειτονιά, το κυτίο των πρώτων βοηθειών (για την οικεία, το χώρο εργασίας και το αυτοκίνητο), τον εξοπλισμό και τα εφόδια που είναι απαραίτητα, το αναγκαίο αντισεισμικό οικογενειακό σχέδιο, την ύπαρξη και αναζήτηση πόσιμου νερού, το φωτισμό σε περίπτωση ανάγκης, τις προμήθειες τροφίμων, τη μείωση κινδύνου στις οικίες και τις επιχειρήσεις, τη βοήθεια σε παιδιά και ενήλικες, αλλά και τις επικοινωνίες εκτάκτου ανάγκης (www.fireservice.gr). Όπως φαίνεται από την ιστοσελίδα του Πυροσβεστικού Σώματος, παρέχεται στους πολίτες ένας πλήρης οδηγός δράσεων και συμβουλών, ο οποίος στέκεται ικανός να τους προετοιμάσει κατάλληλα για την εκδήλωση ενός σεισμικού φαινομένου, αλλά και να περιορίσει τυχόν σοβαρούς τραυματισμούς ή απώλειες ζωής.

Επίσης, πέρα από το φαινόμενο του σεισμού, στην ιστοσελίδα του Πυροσβεστικού Σώματος δίνονται και πληροφορίες σχετικά με το Tsunami, το οποίο μπορεί να προκληθεί από σεισμικές δονήσεις.

Σε συνεργασία με σχολεία, νοσοκομειακούς χώρους, χώρους εργασίας, κλπ., το Πυροσβεστικό Σώμα Ελλάδος εκτελεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα ασκήσεις ετοιμότητας σε περίπτωση σεισμού, για την προετοιμασία των μαθητών, των γιατρών και όλων των υπαλλήλων που δουλεύουν σε χώρους σαν τους προαναφερόμενους. Οι ασκήσεις αυτές αποσκοπούν στην ενημέρωση και την προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων ατόμων, δίνοντας τους ξεκάθαρες οδηγίες σχετικά με τις κινήσεις που πρέπει να ακολουθήσουν, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης από την εκδήλωση σεισμού. Επιπλέον, να σημειωθεί πως οι εν λόγω ασκήσεις προγραμματίζονται τόσο από τις κατά τόπους πυροσβεστικές υπηρεσίες, όσο και από άλλους φορείς με τη συμβολή του Πυροσβεστικού Σώματος.

Κάθε σχολική χρονιά περιλαμβάνει και μία άσκηση αντισεισμικής ετοιμότητας, βασισμένη στις οδηγίες του Οργανισμού Αντισεισμικής Προστασίας (ΟΑΣΠ). Σκοπός των ασκήσεων ετοιμότητας στους σχολικούς χώρους αποτελεί ο έλεγχος και η εξασφάλιση ετοιμότητας και συντονισμού μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων (www.pronews.gr). Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας τέτοιας ολοκληρωμένης άσκησης

αποτελεί η άσκηση για αντιμετώπιση και εκκένωση ενός Γυμνασίου στο Δήμο Ερέτριας, το έτος 2013 (Εικόνα 13). Το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας του δήμου σε συνεργασία με το σχολείο και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, μεταξύ τους και το Πυροσβεστικό Σώμα Χαλκίδας πραγματοποίησε σενάριο εκκένωσης των σχολικών εγκαταστάσεων σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς, εμπνευσμένο από πραγματικά γεγονότα. Στην περίπτωση αυτή, το προσωπικό της πυροσβεστικής υπηρεσίας, αφού ειδοποιηθεί, αναλαμβάνει δράση για τον απεγκλωβισμό μαθητών και την παράλληλη κατάσβεση της πυρκαγιάς, που προκλήθηκε στο σχολείο από το σεισμό. Η άσκηση στέφθηκε με επιτυχία (www.eretria.gr).

Εικόνα 13: Στιγμιότυπο από την άσκηση για την εκκένωση του κτιρίου σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς που πραγματοποίησε το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας του Δήμου Ερέτριας μετά από σχετική πρόταση/πρωτοβουλία του διευθυντή του Γυμνασίου Γυμνού (Πηγή: Διαδικτυακός ιστότοπος Eretria.gr)

Αντίστοιχες ασκήσεις λαμβάνουν χώρα και στις νοσοκομειακές μονάδες. Το Νοέμβριο του 2015 έγινε άσκηση ετοιμότητας στο Παναρκαδικό Νοσοκομείο, με την παρουσία του Πυροσβεστικού Σώματος Τρίπολης (Εικόνα 14 - 15). Η άσκηση περιλάμβανε την έρευνα του χώρου, αλλά και τον απεγκλωβισμό και διάσωση ενός τραυματία (www.kalimera-arkadia.gr). Παρόμοια διαδικασία πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του ίδιου έτους και στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας, όπου μετά από υποθετική εκδήλωση σεισμού, ειδοποιήθηκε η τοπική πυροσβεστική υπηρεσία για τον απεγκλωβισμό ενός ασθενή, από τον τρίτο όροφο του κτιρίου (www.onlarissa.gr).

Εικόνα 14: Στιγμιότυπο από την άσκηση για να ελεγχθεί ο βαθμός ετοιμότητας του προσωπικού του νοσοκομείου καθώς και η συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς. Το σενάριο προέβλεπε σεισμό και έγινε μεταφορά τραυματιών σε ασφαλές μέρος εκτός νοσοκομείου, τόσο από τους ορόφους του Νοσοκομείου, όσο και από το μηχανοστάσιο (πηγή: Ιστότοπος drt915.gr/)

Εικόνα 15: Στιγμιότυπο από την άσκηση η οποία περιλάμβανε απεγκλωβισμό ασθενή με την βοήθεια της πυροσβεστικής από τον τρίτο όροφο του Νοσοκομείου και παροχή πρώτων βοηθειών σε ασθενείς (Πηγή: Ιστότοπος drt915.gr/)

Τέλος άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η άσκηση του Πυροσβεστικού Σώματος Πάτρας τον Απρίλιο του 2016 (Εικόνες 16-18), όπου προκλήθηκε σεισμική

δόνηση 5,7 βαθμών της κλίμακας ρίχτερ, στην Πάτρα, με μερική κατάρρευση κάποιων κτιρίων και εκδήλωση πυρκαγιάς. Η άσκηση εξελίχθηκε σε τρία πιθανά σενάρια, με το πρώτο να αναφέρει πυρκαγιά σε κτίριο και δύο εγκλωβισμένους πολίτες, το δεύτερο, δύο αγνοούμενους ανθρώπους σε ισόγειο κτιρίου που έχει μετατραπεί σε ερείπια και το τρίτο, άτομο εγκλωβισμένο σε διώροφο κτίριο με βαθμό δυσκολίας τέτοιο, ώστε να απαιτηθούν πιο εξειδικευμένοι μέθοδοι διάσωσης (www.zougla.gr)

Εικόνα 16: Στιγμιότυπο από την άσκηση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πατρών τον Απρίλιο του 2016 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο thebest.gr/)

Εικόνα 17: Στιγμιότυπο από την άσκηση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πατρών τον Απρίλιο του 2016 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο thebest.gr/)

Εικόνα 18: Στιγμιότυπο από την άσκηση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πατρών η οποία περιλάμβανε διάσωση εξαιτίας του σεισμού, σε πολυώροφο κτίριο της πόλης στο οποίο εκδηλώνεται και μεγάλη πυρκαγιά τον Απρίλιο του 2016 (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο thebest.gr/)

Τέλος, άξια άσκηση αναφοράς αποτελεί η κοινή άσκηση Ελλάδας – Τουρκίας για τον απεγκλωβισμό επιζώντων θυμάτων σεισμού από συντρίμμια (Εικόνες 19-20), την οποία διοργάνωσε η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, για την ενδυνάμωση της ελληνοτουρκικής συνεργασίας σε θέματα αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, το Δεκέμβριο του 2015.

Εικόνα 19: Κοινή άσκηση Ελλάδας – Τουρκίας για τον απεγκλωβισμό επιζώντων θυμάτων σεισμού από συντρίμμια (Πηγή: Γ.Γ.Π.Π., 2018)

Η κοινή αυτή άσκηση ολοκλήρωσε και τη διαδικασία της Ελληνοτουρκικής Συντονιστικής Επιτροπής για τη σύσταση Μικτής Ελληνοτουρκικής Εφεδρικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών. Το σενάριο της άσκησης έλαβε χώρα σε πραγματικό χρόνο και συνθήκες και προέβλεπε τη διάσωση εγκλωβισμένων πολιτών από συντρίμμια κτιρίου, μετά από σεισμό. Στην άσκηση πήραν μέρος 15 πυροσβέστες της Ε.Μ.Α.Κ., με δύο εκπαιδευμένους σκύλους, πέντε (5) οχήματα ερευνάς και διάσωσης και δύο κινητά επιχειρησιακά κέντρα και 10 άτομα της ομάδας έρευνας και διάσωσης Σμύρνης, με τρία (3) οχήματα και στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία (www.civilprotection.gr). Η επιτυχία της άσκησης έγκειται ότι το σενάριο της άσκησης διεξήχθη σε πραγματικό χρόνο αλλά και σε πραγματικές συνθήκες και προέβλεπε από κοινού επέμβαση της ομάδας της ΕΜΑΚ και της τουρκικής ομάδας έρευνας και διάσωσης, σε συντρίμμια κτιρίου όπου είχαν

εγκλωβιστεί πολίτες. Μετά τον οπτικό (επιφανειακό) έλεγχο, τα δύο σκυλιά, ράτσας Λαμπραντόρ Γκόλντεν ριτρίβερ, ανέλαβαν το ρόλο του εντοπισμού επιζώντων στα χαλάσματα των κτιρίων κι αμέσως μετά οι πυροσβέστες με τα ειδικά μηχανήματα προχώρησαν στη διάνοιξη εξόδων διάσωσης τριών πολιτών που είχαν «καταπλακωθεί» από τα συντρίμια. Το σενάριο ολοκληρώθηκε με τη μεταφορά των απεγκλωβισμένων, με ασθενοφόρα του ΕΚΑΒ, τα οποία βρισκόντουσαν σε ετοιμότητα, στα νοσοκομεία.

Εικόνες 20: Κοινή άσκηση Ελλάδας – Τουρκίας για τον απεγκλωβισμό επιζώντων θυμάτων σεισμού από συντρίμια (Πηγή: Γ.Γ.Π.Π., 2018)

4.2 ΦΑΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Από τη στιγμή που θα εκδηλωθεί ένας σεισμός όλες οι εμπλεκόμενες δυνάμεις πολιτικής προστασίας χρειάζεται να υλοποιήσουν μία σειρά δράσεων, με στόχο τη σωστή διαχείριση των σεισμικών συνεπειών, οι οποίες ακολουθούν τις φάσεις εξέλιξης μιας καταστροφής. Πιο συγκεκριμένα, για το φαινόμενο του σεισμού τα στάδια των επιχειρήσεων που ακολουθούνται σε περίπτωση καταστροφής είναι (Γ.Γ.Π.Π., 2012):

- Αρχική αναγγελία / Ειδοποίηση σεισμού
- Αρχική εκτίμηση κατάστασης συνεπειών – Επίσημη ανακοίνωση χαρακτηριστικών σεισμικού φαινομένου

- Κινητοποίηση δυνάμεων
- Επιχείρηση Έρευνας, Διάσωσης – Έλεγχος και Καταστολή Επαγόμενων φαινομένων
- Περίθαλψη – Διοικητική Μέριμνα Πληγέντων
- Μετασεισμικός έλεγχος κτιρίων και υποδομών
- Συνολική αποτίμηση ζημιών
- Αποκατάσταση – Αποκλιμάκωση

Τα στάδια στα οποία είναι απαραίτητη η εμπλοκή του Πυροσβεστικού Σώματος αναλύονται στα επόμενα υποκεφάλαια.

4.2.1 ΑΡΧΙΚΗ ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ – ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕΙΣΜΟΥ

Η έννοια της αρχικής αναγγελίας – ειδοποίησης για την εκδήλωση ενός σεισμού, αφορά στην επίσημη ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων και αρχών (σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο). Στόχος αυτού, αποτελεί η κατά το δυνατό άμεση συλλογή δεδομένων, σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί και τις περιοχές που έχουν επηρεαστεί από την εκδήλωση του σεισμού. Το στάδιο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς παρέχει την πρώτη εκτίμηση της επικρατούσας κατάστασης από τις επηρεαζόμενες κατά τόπους περιοχές και αποτελεί βασική και κρίσιμη παράμετρο για το βαθμό της περαιτέρω κινητοποίησης του μηχανισμού της Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Σε αυτό το στάδιο, το Πυροσβεστικό Σώμα όντας θεσμικός επίσημος φορέας ενημέρωσης του Κέντρου Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας (Κ.Ε.Π.Π.) και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.), λαμβάνει την υποχρέωση να ενημερώσει άμεσα τις ανώτερες διοικητικές δομές τους και τα Αποκεντρωμένα Όργανα Πολιτικής Προστασίας (όπως αυτά ορίζονται στο Νόμο 3013/2002), στην περιοχή ευθύνης του. Δεδομένου, λοιπόν, ότι οι κατά τόπους υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος λειτουργούν επί 24ώρου βάσεως, είναι σε θέση να συλλέξουν τις απαραίτητες πληροφορίες και να εκτιμήσουν της επικρατούσα κατάσταση των επηρεαζόμενων περιοχών. Να σημειωθεί πως αντίστοιχη ευθύνη έχει και η Ελληνική Αστυνομία, μιας και αποτελεί, επίσης, επίσημο θεσμικό φορέα ενημέρωσης και λειτουργεί όλο το 24ωρο (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Βέβαια, για να διασφαλιστεί η άμεση και ορθή συλλογή των πληροφοριών και να επιτευχθούν οι ανωτέρω δράσεις, είναι απαραίτητη η καλή λειτουργία του συστήματος

επικοινωνιών. Αν σκεφτεί κανείς πως μετά από έναν ισχυρό σεισμό οι σταθερές, αλλά και κινητές επικοινωνίες μιας περιοχής, μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά ή και να διακοπούν προσωρινά, είναι απαραίτητο οι φορείς που εμπλέκονται επιχειρησιακά στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, όπως το Πυροσβεστικό Σώμα, να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν εναλλακτικά συστήματα τηλεπικοινωνιών, όπως οι ραδιοεπικοινωνίες (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Τέλος, πρέπει να ειπωθεί πως σε περιπτώσεις που μετά την εκδήλωση του σεισμού παρουσιαστεί πρόβλημα στις επικοινωνίες και μέχρι αυτές να αποκατασταθούν οι κατά τόπους υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος, αλλά και αυτές της ΕΛ.ΑΣ., οφείλουν να δώσουν προτεραιότητα και να υποστηρίξουν, με τη διάθεση προσωπικού ή και μέσων με δυνατότητα ραδιοεπικοινωνίας, το έργο των Γενικών Γραμματέων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, των Περιφερειάρχων και Αντιπεριφερειάρχων και Δημάρχων (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

4.2.2 ΑΡΧΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ

Στο επόμενο, αυτό, στάδιο των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών ενός σεισμού, το οποίο αφορά στην ανακοίνωση του σεισμού και την πρώτη εκτίμηση των επιπτώσεων και που μπορεί να θεωρηθεί άμεση συνέχεια του προηγούμενου, αφού οι πληροφορίες για την κατάσταση των επηρεαζόμενων περιοχών μπορεί να περιλαμβάνει και αρχικές πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις του σεισμού. το Πυροσβεστικό Σώμα είναι σε μία κατάσταση συλλογής δεδομένων και πληροφοριών για τις επιπτώσεις του καταστροφικού φαινομένου.

Έτσι, οι κατά τόπους υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος, ως επιχειρησιακά εμπλεκόμενοι τοπικοί φορείς, ενημερώνονται από τις τοπικές αστυνομικές υπηρεσίες σχετικά με τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η εκδήλωση του σεισμού, σχετικά με ενδεχόμενα θύματα, καταρρεύσεις και εγκλωβισμούς, τυχόν πυρκαγιές, κλπ. Φυσικά, πέρα από τις αστυνομικές αρχές, οι υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος συλλέγουν τις απαραίτητες πληροφορίες από οποιονδήποτε φορέα Κεντρικού ή Αποκεντρωμένου επιπέδου, ο οποίος είναι σε θέση να συλλέξει και να παρέχει πρωτογενή δεδομένα και πληροφορίες (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

4.2.3 ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Η κινητοποίηση των δυνάμεων, σε θεωρητικό επίπεδο, έπεται της συλλογής των απαραίτητων πληροφοριών και αφορά όλους τους εμπλεκόμενους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών, οι οποίες προκύπτουν από την εκδήλωση σεισμικών φαινομένων. Έτσι, μέσω της αξιολόγησης των πληροφοριών για την κατάσταση που επικρατεί και της αρχικής εκτίμησης των σεισμικών συνεπειών, αλλά και τα αιτήματα συνδρομής προς άλλους φορείς που μπορεί να υπάρξουν, προβαίνουν στην εφαρμογή των ενεργειών και δράσεων που είναι στην αρμοδιότητα τους. Βάσει, δε, των αναγκών που προκύπτουν κλιμακώνουν την επιχειρησιακή τους δράση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα οι συνέπειες μιας πιθανής καταστροφής, μέσω δράσεων αντιμετώπισης και αποκατάστασης (Γ.Γ.Π.Π., 2012). Οι Πυροσβεστικές δυνάμεις, ανάλογα με την έκταση και την εξέλιξη της καταστροφής ενισχύονται σε προσωπικό και μέσα, σύμφωνα με τον Κανονισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας Πυροσβεστικού Σώματος (ΠΔ 210/1992, ΦΕΚ 99 Α). Αν η κατάσταση το απαιτεί, κινητοποιείται η ΕΜΑΚ (ΠΔ 96/1987 (ΦΕΚ 58 Α), ΠΔ 329/1993 (ΦΕΚ 140 Α), Έγγραφο Αρχηγείου Π.Σ. ΑΠ 23964 Φ.159 ΠΣΕΑ 9/7/2004) (Δήμος Αχαρνών, 2020)

Για την ιστορία, να αναφερθεί πως τα επίπεδα κλιμάκωσης των επιχειρήσεων κάθε φορέα μπορούν να τροποποιηθούν σε περίπτωση που απαιτηθεί, με κριτήρια την αδυναμία αντιμετώπισης της καταστροφής από κατώτερο διοικητικό επίπεδο λόγω έλλειψης πόρων, την έκταση της καταστροφής που προκάλεσε ένας σεισμός και την ένταση της, δηλαδή το μέγεθος των απωλειών και των ζημιών (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Πιο συγκεκριμένα, οι κατά τόπους υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος συλλέγουν όλες τις πληροφορίες και ενημερώνονται για τα συμβάντα που υπόκεινται στις αρμοδιότητες τους από διαφόρους φορείς, όπως τις υπηρεσίες της ΕΛ.ΑΣ. και ιδιώτες και ανάλογα με τα προβλεπόμενα επιχειρησιακά τους σχέδια κινητοποιούνται ανάλογα.

Ακολουθεί, δηλαδή, η αξιολόγηση και η εκτίμηση όλων των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τις περιοχές που σημειώθηκε κάποια καταστροφή, εξαιτίας του σεισμού και κλιμακώνουν τις δράσεις τους. Αρμοδιότητα των ανθρώπων του Πυροσβεστικού Σώματος, στο στάδιο αυτό, αποτελεί η αστική έρευνα για καταρρεύσεις κτιρίων ή θυμάτων, η διάσωση εγκλωβισμένων πολιτών, η κατάσβεση πιθανών

πυρκαγιών που προκλήθηκαν, η γενικότερη προσπάθεια για την ασφάλεια του πληθυσμού και κάθε άλλη δράση που υπόκειται στις αρμοδιότητες του και αποτελεί αποστολή του (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Ανάλογα με την ένταση και την έκταση των διαφόρων καταστροφικών συμβάντων οι πυροσβεστικές υπηρεσίες αιτούνται, μέσω του Συντονιστικού Επιχειρησιακού Κέντρου Υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος (Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.), ενίσχυση των δυνάμεών τους, αλλά και την υποστήριξη άλλων φορέων, όπως της ΕΛ.ΑΣ., του Ε.Κ.Α.Β. και των κατά τόπους τεχνικών υπηρεσιών, όπου κρίνεται απαραίτητο, για την αποτελεσματική υλοποίηση των παραπάνω δράσεων (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Η κινητοποίηση των πυροσβεστικών δυνάμεων γίνεται μέσω του 199 ΣΕΚΥΠΣ σύμφωνα με τα ισχύοντα (αλλά και αμφίδρομα από τις Πυροσβεστικές δυνάμεις που είναι διάσπαρτες στις πληγείσες περιοχές). Σε κάθε περίπτωση ενημερώνονται άμεσα ο επιχειρησιακός Αξιωματικός, ο Διοικητής της περιοχής και ανάλογα στη συνέχεια η ιεραρχία. Όταν η κατάσταση η οποία έχει δημιουργηθεί απαιτεί τη συνδρομή και άλλων υπηρεσιών, το αίτημα διαβιβάζεται από τον επικεφαλής των δυνάμεων που επιχειρεί στο συμβάν μέσω του 199 ΣΕΚΥΠΣ στο Κ.Ε.Π.Π./Γ.Γ.Π.Π. Τέτοιες περιπτώσεις είναι η διάθεση πλωτών ή εναερίων μέσων αρμοδιότητος Γ.Ε.Ε.Θ.Α. για μεταφορά προσωπικού, μέσων, οχημάτων, τραυματιών κ.λ.π. π.χ. λόγω αδυναμίας προσέγγισης σε κάποιο λιμάνι το οποίο έχει υποστεί ζημιές λόγω του σεισμού. Για την υλοποίηση της απόφασης οργανωμένης απομάκρυνσης πολιτών συγκαλείται το Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (Σ.Ο.Π.Π.) στα οποία συμμετέχει εκπρόσωπος της Π.Υ. ο οποίος εκφέρει και την άποψη της Υπηρεσίας κατά περίπτωση. Επισημαίνεται ότι η εξασφάλιση μέσων για την μετακίνηση πολιτών, μπορεί να γίνει και από την κατά τόπους Πυροσβεστική Υπηρεσία με την συνδρομή της Ελληνικής Αστυνομίας και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στις περιπτώσεις που τμήμα του οδοστρώματος του οδικού δικτύου έχει κατακλυστεί από πλημμυρικά ύδατα η έχουν σημειωθεί φθορές ή ζημιές λόγω έντονων βροχοπτώσεων, οι κατά τόπους αρμόδιες Δ/σεις Τροχαίας της ΕΛ.ΑΣ. υποχρεούνται να λάβουν άμεσα μέτρα τροχαίας κίνησης (προσωρινή σήμανση εκτροπή κυκλοφορίας κ.τ.λ.) ή και διακοπή της κυκλοφορίας προς αποφυγή ατυχημάτων και προς διευκόλυνση του έργου και της κίνησης των πυροσβεστικών οχημάτων. Στην περίπτωση που λόγω έντονων βροχοπτώσεων ενεργοποιούνται κατολισθητικά φαινόμενα σε μια περιοχή, επιβάλλεται η άμεση απόκριση και κινητοποίηση όλων των αρμόδιων φορέων και

υπηρεσιών με συγκεκριμένες ενέργειες, για τη διάσωση τυχόν εγκλωβισμένων ατόμων, τη διασφάλιση της κυκλοφορίας στο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο και της ομαλής λειτουργίας των δικτύων και τεχνικών έργων κοινής ωφέλειας

4.2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΔΙΑΣΩΣΗΣ

Γίνεται κατανοητό, πριν καν εξεταστεί θεωρητικά, πως το στάδιο της έρευνας και διάσωσης είναι το πιο κρίσιμο κομμάτι στην διαχείριση μιας έκτακτης ανάγκης, μετά από την εκδήλωση ενός σεισμικού φαινομένου. Στο στάδιο αυτό το Πυροσβεστικό Σώμα παρέχει ένα πολύτιμο και δύσκολο έργο. Δε θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί πως πολλές ζωές πολιτών εξαρτώνται από την αποτελεσματικότητα των δράσεων των υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος. Η σημασία όλων αυτών θα γίνει πιο ευδιάκριτη μέσα από τα παραδείγματα που θα παρατεθούν στα επόμενα κεφάλαια.

Όπως προαναφέρθηκε, μετά από τη συλλογή πληροφοριών από άλλες υπηρεσίες και φορείς, σχετικές με μερικές ή ολικές καταρρεύσεις κτιρίων και εγκλωβισμούς, πυρκαγιές στον αστικό χώρο ή κατολισθητικά φαινόμενα, ο επικεφαλής της κατά τόπου αρμόδιας υπηρεσίας του Πυροσβεστικού Σώματος αναλαμβάνει δράση. Εκπληρώνοντας την αποστολή της υπηρεσίας ως θεσμικά αρμόδιο όργανο για έρευνα και διάσωση στο χερσαίο χώρο, ο κατά τόπους επικεφαλής αξιολογεί τα σχετικά δεδομένα και κινητοποιεί τους πόρους που διατίθενται. Ακολουθεί η άμεση μετάβαση του προσωπικού και των μέσων στα σημεία των συμβάντων και η ιεράρχηση τους, ανάλογα με την κατάσταση που παρατηρείται και η ενίσχυση των δυνάμεων, όπου αυτή κρίνεται απαραίτητη. Αν η κατάσταση το απαιτεί ειδοποιείται και κινητοποιείται η Ε.Μ.Α.Κ. (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Σε αυτή την προσπάθεια έρευνας και διάσωσης του πληθυσμού συμμετέχουν και προσφέρουν τη βοήθειά τους στο έργο του Πυροσβεστικού Σώματος και οι υπηρεσίες των ΕΛ.ΑΣ. και Ε.Κ.Α.Β.

Προτεραιότητα σε περίπτωση σεισμού και εφόσον υπάρχει κατάρρευση κάποιου κτιρίου είναι η διάσωση ατόμων που έχουν παγιδευτεί. Σε κάθε περίπτωση συμβάντα που εγκυμονούν κίνδυνο ζωής/ασφάλειας αξιολογούνται κατά προτεραιότητα. Ο επικεφαλής που επιχειρεί στο συμβάν και εφόσον έχει διαπιστώσει τη σοβαρότητα της κατάστασης χρειάζεται να ζητήσει έγκαιρα την οποιαδήποτε ενίσχυση (από τη Γ.Γ.Π.Π. μέσω του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.) όταν με τις υπάρχουσες δυνάμεις που διαθέτει δεν καθίσταται αποτελεσματική η όλη επιχείρηση. (ΠΕΠΥΔ, 2010).

Οι επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης δρομολογούνται άμεσα μόλις οι σχετικές πληροφορίες που αφορούν πιθανούς εγκλωβισμούς ατόμων λόγω καταστροφών (μερικές ή ολικές καταρρεύσεις κτιρίων, πυρκαγιές στον αστικό χώρο, κατολισθητικά φαινόμενα, κλπ) διαβιβαστούν στις κατά τόπους αρμόδιες Πυροσβεστικές Υπηρεσίες. Κατά προτεραιότητα, αποτελεί υποχρέωση όλων των υπηρεσιών ή φορέων, οι οποίοι λαμβάνουν πρωτογενείς πληροφορίες σχετικές με καταρρεύσεις κτιρίων και εγκλωβισμούς ατόμων να ενημερώνουν άμεσα την αρμόδια κατά τόπους Υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος, το οποίο είναι θεσμικά αρμόδιο για έρευνα και διάσωση στο χερσαίο χώρο (Ν. 3512/2006, ΦΕΚ 258/Α'/2006, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 4249/2014 – ΦΕΚ 73/Α'/2014).

Ο επικεφαλής της κατά τόπου αρμόδιας Πυροσβεστικής Υπηρεσίας αξιολογεί τις σχετικές με έρευνα και διάσωση πληροφορίες και κινητοποιεί τους διαθέσιμους πόρους του για την άμεση μετάβασή τους στα σημεία των συμβάντων. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που λαμβάνει από τα σημεία των συμβάντων προβαίνει σε ιεράρχηση των συμβάντων και ενίσχυση των δυνάμεων, αν τούτο απαιτείται.

Οι Πυροσβεστικές δυνάμεις, ανάλογα με την έκταση και την εξέλιξη της καταστροφής, ενισχύονται σε προσωπικό και μέσα, σύμφωνα με τον Κανονισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας Πυροσβεστικού Σώματος (ΠΔ 210/1992, ΦΕΚ 99/Α'/1992). Αν η κατάσταση το απαιτεί κινητοποιείται η ΕΜΑΚ. (ΠΔ 96/1987, ΦΕΚ 58/Α'/1987 – ΠΔ 329/1993, ΦΕΚ 140/Α'/1993 - Έγγραφο Αρχηγείου Π.Σ. ΑΠ 23964 Φ.159 ΠΣΕΑ 9/7/2004) (Γ.Γ.Π.Π, 2020).

Η περιμετρική απομόνωση της πληγείσας περιοχής και κυρίως των κτιρίων που έχουν καταρρεύσει για την ευχερή και άμεση επέμβαση των συνεργείων διάσωσης, όπως επίσης η λήψη μέτρων τροχαίας κίνησης μέσα στην ζώνη της πληγείσας περιοχής για τη διευκόλυνση της κίνησης των οχημάτων των συνεργείων βοήθειας αποτελεί αρμοδιότητα των υπηρεσιών της ΕΛ.ΑΣ (Έγγραφο ΕΛΑΣ 5301/4/16-ζ' 21/5/2004).

Η παροχή προνοσοκομειακής περίθαλψης και μεταφορά τραυματιών λόγω του σεισμού σε υγειονομικά κέντρα είναι αρμοδιότητα του ΕΚΑΒ (Ν. 1579/85, ΦΕΚ 217/Α'/1985). Το παράρτημα του ΕΚΑΒ, που στα όρια ευθύνης της περιφέρειάς του έχουν δημιουργηθεί έκτακτες ανάγκες λόγω του σεισμού, συνεργάζεται με τις μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας των νομών της περιφέρειάς του (Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας, Ιατρεία κ.λπ.) και είναι αποκλειστικά αρμόδιο να συντονίζει τη δράση και την κίνηση όλων των ασθενοφόρων αυτοκινήτων, των ειδικών κινητών μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας και των άλλων μέσων μεταφοράς και διακίνησης αρρώστων και

εκτάκτων περιστατικών γενικά. Διακινεί και διακομίζει στα νοσοκομεία εφημερίας και τις άλλες μονάδες παροχής περίθαλψης της περιφέρειάς του, κάθε εκτάκτου περιστατικού καθώς και σε Νοσοκομεία άλλων περιφερειών, όταν τα νοσοκομεία της περιφέρειάς του δεν καλύπτουν τη συγκεκριμένη ανάγκη. Η διακομιδή εκτάκτων περιστατικών από μία περιφέρεια σε άλλη γίνεται ύστερα από συνεννόηση των αρμοδίων υπηρεσιών των δύο αντιστοίχων ΕΚΑΒ και σε περίπτωση ανάγκης παρεμβαίνει συντονιστικά η αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία του ΕΚΑΒ. Στην πρώτη γεωγραφική περιφέρεια, που περιλαμβάνει τους νομούς Αττικής, Βοιωτίας και Εύβοιας, τις αντίστοιχες αρμοδιότητες ασκεί η κεντρική Υπηρεσία του ΕΚΑΒ. (ΠΔ 376/1988, ΦΕΚ 169/Α΄/1988) (Γ.Γ.Π.Π, 2020)

Ο Πρόεδρος του ΕΚΑΒ μετά την ενημέρωσή του από τα κατά τόπους παραρτήματα του ΕΚΑΒ δύναται να ενεργοποιήσει την Ομάδα Διαχείρισης Κρίσεων (Ο.ΔΙ.Κ.) του ΕΚΑΒ και να αποστείλει το Ειδικό Τμήμα Ιατρικής Καταστροφών (ΕΤΙΚ) στην πληγείσα περιοχή, αν τούτα απαιτούνται.

Το έργο της μεταφοράς τραυματιών προς τις νοσηλευτικές μονάδες δύναται να υποστηρίξουν, όπου αυτό απαιτείται, και οι κατά τόπους αστυνομικές αρχές σε συνεργασία με το τοπικό παράρτημα του ΕΚΑΒ.

Στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης επικεφαλής των επιχειρήσεων τίθεται αξιωματικός του Π.Σ., ο οποίος αξιολογώντας την κατάσταση από τον τόπο της καταστροφής δύναται να αιτηθεί τη συνδρομή και άλλων φορέων και υπηρεσιών για τη διευκόλυνση του έργου του. Ειδικότερα, ο εκάστοτε Επικεφαλής Αξιωματικός του Πυροσβεστικού Σώματος δύναται να αιτηθεί από:

- τις αρμόδιες υπηρεσίες του οικείου Δήμου/Περιφέρειας τη διάνοιξη αποκλεισμένων δρόμων αρμοδιότητάς τους προς τα σημεία επεμβάσεων ή τη διάθεση μηχανημάτων έργου για την άρση εμποδίων, κλπ.,
- τον επικεφαλής της κατά τόπου αρμόδιας Αστυνομικής Αρχής την περιμετρική απομόνωση της περιοχής των επιχειρήσεων, τη λήψη μέτρων τροχαίας κίνησης για τη διευκόλυνση της κίνησης των οχημάτων παροχής βοήθειας προς και από την περιοχή των επιχειρήσεων και την άμεση μεταφορά τραυματισμένων σε νοσοκομεία σε περίπτωση που δεν επαρκούν τα διαθέσιμα μέσα του ΕΚΑΒ,
- τους αρμόδιους για τη λειτουργία δικτύων ηλεκτροδότησης (ΔΕΔΔΗΕ, ΑΔΜΗΕ) και διανομής φυσικού αερίου, κλπ., να συνδράμουν το έργο του Πυροσβεστικού Σώματος στην έρευνα και διάσωση σε αστικό χώρο (προληπτική διακοπή

δικτύων για την ασφάλεια του προσωπικού που επιχειρεί στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης, κλπ)

- τη διάθεση κατάλληλου προσωπικού της ΓΔΑΕΦΚ για την εκτίμηση της στατικότητας του ερειπίου και για τεχνικές κατευθύνσεις κατά τις επιχειρήσεις έρευνας - διάσωσης σε αστικό περιβάλλον, μετά από σεισμό,
- το τοπικό παράρτημα του ΕΚΑΒ ή το Ειδικό Τμήμα Ιατρικής Καταστροφών (ΕΤΙΚ) του ΕΚΑΒ για την προνοσοκομειακή περίθαλψη και διαμετακομιδή των τραυματιών σε υγειονομικά κέντρα.

Τα ανωτέρω αιτήματα προς συνδρομή του έργου του Πυροσβεστικού Σώματος, οφείλουν να τα εξετάζουν κατά προτεραιότητα οι αρμόδιοι φορείς (Γ.Γ.Π.Π., 2020)

4.2.5 ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΕΠΑΓΟΜΕΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Η εκδήλωση ενός σεισμικού φαινομένου είναι δυνατό να προκαλέσει και διάφορες επαγόμενες φυσικές, αλλά και τεχνολογικές καταστροφές, παράλληλα με τα παραπάνω. Οι καταστροφές αυτές αναφέρονται σε αστικές, κυρίων, πυρκαγιές, θαλάσσια κύματα βαρύτητας (Tsunami), κατολισθητικά φαινόμενα, καταστροφές φραγμάτων και δεξαμενών, κλπ. Οι επαγόμενες αυτές καταστροφές είναι σε θέση να προκαλέσουν, επίσης, καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, των οποίων η διαχείριση και ο έλεγχος μπορεί να προηγείται ή να επιτελείται παράλληλα με τις δράσεις της έρευνας και διάσωσης λόγω σεισμού (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Έργο των υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος, στο σημείο αυτό βάσει της αποστολής του, αποτελεί η κατάσβεση των πυρκαγιών που εκδηλώθηκαν λόγω του σεισμού, η διάσωση και η ασφάλεια των πολιτών και η περιφρούρηση και διαφύλαξη της περιουσίας που απειλήθηκε ή καταστράφηκε από τα επαγόμενα φαινόμενα, έως ότου να παραδοθούν σε αστυνομικά όργανα ή στους κατόχους αυτών (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

Τέλος, είναι απαραίτητο να σημειωθεί, πως με το πέρας όλων των ενεργειών οι κατά τόπους υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος που έλαβαν δράση, όπως και όλοι οι αντίστοιχοι αρμόδιοι φορείς, πρέπει να συντάξουν εκθέσεις σχετικές με το έργο τους. Οι εκθέσεις αυτές περιλαμβάνουν έναν απολογισμό όλων των ενεργειών και δράσεων των υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος, σε χρονολογική σειρά, καθώς και διάφορες προτάσεις σχετικές με τη βελτίωση αντίστοιχων ενεργειών, σε παρόμοιες καταστάσεις. Οι πληροφορίες αυτές συγκεντρώνονται, για όλους τους φορείς που

ενεπλάκησαν στη διαδικασία αντιμετώπισης μιας έκτακτης ανάγκης από σεισμό, από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, προκειμένου να συνταχθεί ο ειδικός φάκελος για τις γενικές, περιφερειακές ή τοπικές μεγάλης έντασης καταστροφής, σύμφωνα με το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» (Γ.Γ.Π.Π., 2012).

4.3 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σε μία κατάσταση κρίσης, ανεξάρτητα από το εύρος της, παράλληλα με την επιχειρησιακή της διαχείριση, έχει ιδιαίτερη σημασία και η επικοινωνιακή τους διαχείριση, αναφέρει Αξιωματικός του Πυροσβεστικού Σώματος, σε έκθεση του με τίτλο «Επικοινωνιακή διαχείριση κρίσεων», του 2015. Το εν λόγω εγχειρίδιο βασίζεται στη βιωματική επαγγελματική εμπειρία του γράφοντα, που προήλθε από τη θέση του ως Τμηματάρχης Δημοσίων Σχέσεων – Εκπρόσωπος Τύπου του Αρχηγείου του Πυροσβεστικού Σώματος, κατά την περίοδο των καταστροφικών δασικών πυρκαγιών του 2007 και χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς λόγους στη Σχολή Ανθυποπυραγών.

Έτσι, σύμφωνα με τον Σταμούλη (2015), οι δημόσιες σχέσεις σε κάθε φορέα έχουν εφαρμογή σε δύο επίπεδα την εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία. Η εσωτερική επικοινωνία αφορά τα στελέχη και τις σχέσεις μεταξύ τους, ενώ η εξωτερική αφορά την κοινωνία και στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων και επαφών με τις κοινωνικές ομάδες, βασισμένη στην αναγνώριση, την αποδοχή και την εμπιστοσύνη. Το Πυροσβεστικό Σώμα, όντας επιχειρησιακός φορέας και συγκροτημένος κρατικός οργανισμός, οφείλει να ενημερώνει την κοινή γνώμη σχετικά με το σύνολο των δράσεων του. Έτσι, εξασφαλίζεται η λογοδοσία και η διαφάνεια, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσεται κλίμα εμπιστοσύνης, ειδικότερα σε καταστάσεις κρίσης.

Συνήθως, σε καταστάσεις κρίσης, όπως σε περιπτώσεις καταστροφών που προκαλούνται από σεισμό τόσο στην κοινή γνώμη, όσο και στο ευρύτερο περιβάλλον των περιοχών που λαμβάνει χώρα η καταστροφή, διαμορφώνεται ένα κλίμα πανικού και αναπαράγονται φήμες που δεν αληθεύουν, έχοντας ως αποτέλεσμα την αβεβαιότητα της κατάστασης και τη συνεχή ανησυχία. Αυτός είναι και η αιτία που, δικαίως, η κοινωνία και οι εμπλεκόμενοι πληθυσμοί, σε μία κατάσταση έκτακτης ανάγκης, επιθυμεί μία ουσιαστική και αληθή ενημέρωση και καθοδήγηση από τις αρμόδιες αρχές, την επίσημη, δηλαδή, πολιτεία. Για το λόγο αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα αρμόδια στελέχη των κατά τόπους υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος να οργανώνουν, ταυτόχρονα με

την επιχειρησιακή αντιμετώπιση των έκτακτων καταστάσεων, μια ολοκληρωμένη ενημερωτική καμπάνια του κοινού, η οποία θα ενημερώνει, ψύχραιμα και ρεαλιστικά, σχετικά με τις επιχειρήσεις της υπηρεσίας, περιορίζοντας τυχόν αντιδράσεις και ανυπόστατες διαδόσεις φημών (Σταμούλης, 2015).

Με βάση τα παραπάνω, δημιουργείται η ανάγκη για μία «επικοινωνιακή διαχείριση» των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, από τα στελέχη του Πυροσβεστικού Σώματος που απασχολούνται στον τομέα των δημοσίων σχέσεων και της επικοινωνίας, έχοντας στόχο την αντικειμενική ενημέρωση, τη διαμοίραση του πληροφοριακού υλικού και την ορθή καθοδήγηση, ώστε να καταρριφθούν αναληθείς φήμες, να επαναφερθεί η κοινωνική ηρεμία και να δημιουργηθεί εμπιστοσύνη προς τους εμπλεκόμενους φορείς για την επαναφορά της κατάστασης σε φυσιολογικούς ρυθμούς (Σταμούλης, 2015).

Πρώτη φάση επικοινωνιακών δράσεων

Η πρώτη φάση της «επικοινωνιακής διαχείρισης» θα πρέπει να είναι γρήγορη και πραγματική. Να παρέχει, δηλαδή, πληροφορίες χωρίς ανακρίβειες ή αοριστίες και υποθέσεις, να πραγματοποιείται σε μικρό χρονικό διάστημα, μετά από το καταστροφικό συμβάν και να περιέχει στοιχεία που δεν κινδυνεύουν να διαψευστούν αργότερα. Οι πρώτες δηλώσεις, οι οποίες μπορούν να γίνουν είτε με γραπτό μήνυμα προς τους διαπιστευμένους δημοσιογράφους, είτε με απευθείας μετάδοση, είτε με δελτίο τύπου, είναι απαραίτητο να αποδέχονται πως η κατάσταση είναι υπό εξέλιξη, να παραδέχονται κάποιο είδος αβεβαιότητας και να μη δημιουργούν σύγχυση και εξάπλωση πανικού (Σταμούλης, 2015).

Επιπλέον, στην πρώτη αυτή προσπάθεια ενημέρωσης του κοινού, είναι απαραίτητο να παρουσιάζονται η κατανομή ρόλων στους εμπλεκόμενους φορείς, ανάλογα με τις απαιτήσεις των καταστροφών, ο συντονισμός όλων των φορέων σε κεντρικό επίπεδο, η ανάδειξη βοήθειας και συνεργασιών σε όλα τα επίπεδα, αλλά και η αναγνώριση του ρόλου των ΜΜΕ στην πληροφόρηση του ενδιαφερόμενου πληθυσμού. Παράλληλα, δεν πρέπει να μειώνεται η σημασία της έμπρακτης συμπάθειας και αλληλεγγύης στα πιθανά θύματα, από την πρώτη στιγμή (Σταμούλης, 2015).

Εν κατακλείδι, μπορεί να ειπωθεί πως στην αρχική αυτή φάση πρέπει να παρουσιάζονται τα γεγονότα έγκαιρα και έγκυρα, αποσκοπώντας στον περιορισμό της φημολογίας και στην εδραίωση της αξιοπιστίας του Πυροσβεστικού Σώματος, για τα ζητήματα που το αφορούν και του κράτους γενικότερα (Σταμούλης, 2015).

Εξέλιξη επικοινωνιακών δράσεων

Μετά τις πρώτες δηλώσεις και τη γνωστοποίηση στο κοινό της κατάστασης που επικρατεί στις περιοχές που έπληξε ένας καταστροφικός σεισμός (ή οποιοδήποτε άλλο καταστροφικό φαινόμενο), ανάλογα με την εξέλιξη των συμβάντων και την πρόοδο των υπηρεσιών που παρέχονται από το Πυροσβεστικό Σώμα, το πληροφοριακό υλικό που προκύπτει είναι καλό να μεταφέρεται στον Τύπο με σταθερή ροή. Ανάλογα, λοιπόν, με την έκταση της καταστροφής, την έκβαση της κατάστασης και γενικότερα τις εξελίξεις στη διαχείριση της έκτακτης αυτής ανάγκης, η πληροφόρηση του κοινού γίνεται σε σταθερά χρονικά διαστήματα ή εκτάκτως, αν κριθεί απαραίτητο, μέσω συνέντευξης τύπου, δελτίου τύπου, γραπτών μηνυμάτων ή μέσω κοινωνικής δικτύωσης.

5. ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΕΙΣΜΟ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ

5.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΧΟΝΣΟΥ - ΙΑΠΩΝΙΑ, 2011

5.1.1 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΕΙΣΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΟΥ 2011

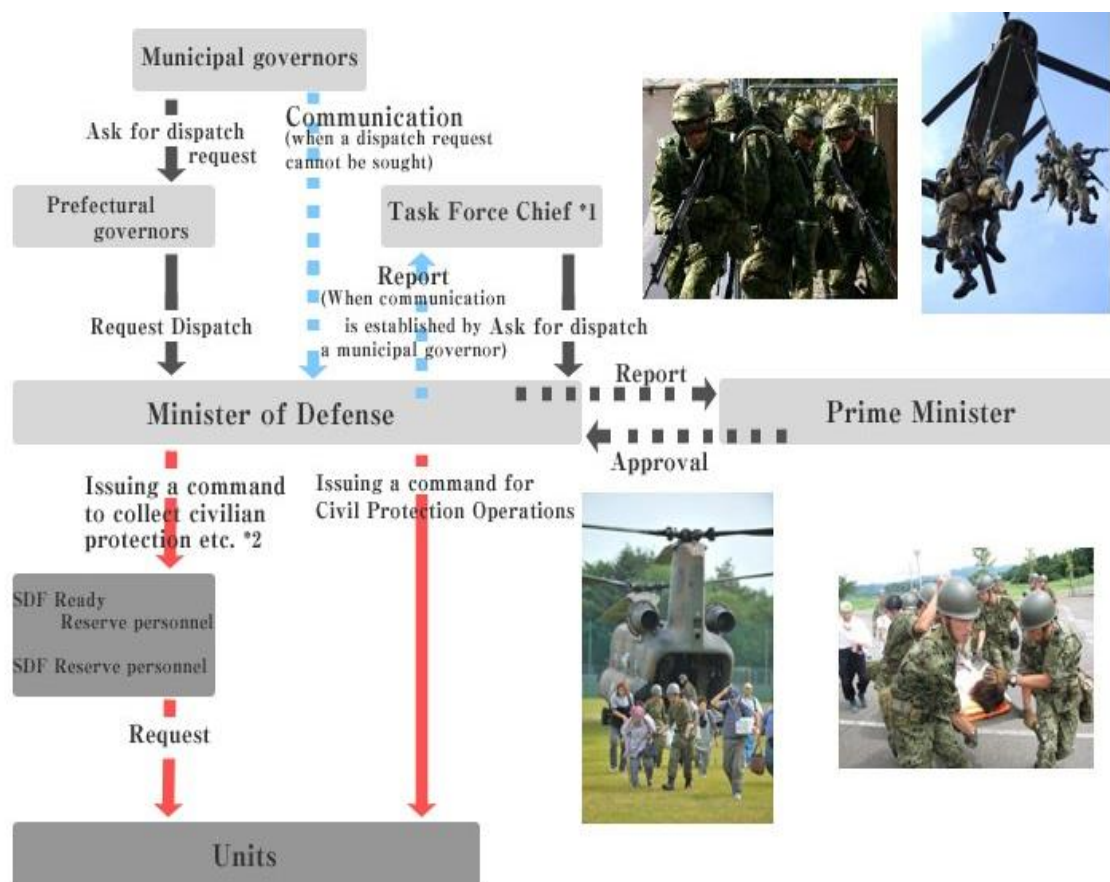
Η Ιαπωνία πλήττεται συχνά από ισχυρούς σεισμούς, τυφώνες, ηφαιστειακές εκρήξεις, πλημμύρες και παλιρροιακά κύματα (τσουνάμι). Μέχρι το 1960, από όλες αυτές τις καταστροφές, έχαναν τη ζωή τους περίπου 1000 άτομα το χρόνο. Το 1961 εγκαινιάστηκε η πολιτική αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών με το Βασικό Νόμο Αντιμετώπισης Καταστροφών (Disaster Countermeasures Basic Act) που εξακολουθεί, αναθεωρούμενη και τροποποιούμενη, να αποτελεί τη θεσμική ραχοκοκαλιά της διαχείρισης καταστροφών στη χώρα. Η εξειδίκευση για τους σεισμούς έγινε με Νόμο Αντιμετώπισης Μεγάλης Κλίμακας Σεισμών (Large - scale Earthquake Countermeasures Act). Ο σχεδιασμός γίνεται από το Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης Καταστροφών, στο οποίο προεδρεύει ο Πρωθυπουργός και αποτελείται από την Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας (GSDF), την Εθνική Υπηρεσία Γης (National Land Agency), 28 Υπουργεία και άλλους δημόσιους φορείς, επιστήμονες και ειδικούς (Διάγραμμα 2-3). Υπάρχει ένα επιχειρησιακό σχέδιο κορμός για την επέμβαση σε περίπτωση καταστροφής και η κάθε περιφέρεια και δήμος καταρτίζει το δικό του εξειδικευμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα. Οι βασικές αρχές που διέπουν την αντισεισμική πολιτική σύμφωνα με την ιαπωνική υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας είναι:

- η ύπαρξη στόχων
- η σωστή κατανομή των αρμοδιοτήτων και του προϋπολογισμού
- η επένδυση στην έρευνα και την ανάπτυξη (Natural Hazards Review, 2000)

Σε περίπτωση καταστροφής ενεργοποιούνται όχι μόνο οι δυνάμεις Πολιτικής Προστασίας αλλά και οι τοπικές μη κυβερνητικές οργανώσεις πρόληψης καταστροφών, που έχουν δημιουργηθεί από εθελοντές. Από το 1996, περίπου το 48% των οικογενειών συμμετέχουν σε τέτοιες οργανώσεις και εκπαιδεύονται συχνά μέσα από σχολικά προγράμματα και δραστηριότητες σε επίπεδο δήμων. Παράλληλα, γίνονται αναπαραστάσεις καταστροφών, στις οποίες λαμβάνουν μέρος όλοι οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς. (International Civil Defence Directory, 2000)

Οι στόχοι της γενικότερης πολιτικής αντιμετώπισης καταστροφών στην Ιαπωνία μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Έρευνα στον τομέα της τεχνολογίας πρόληψης
- Ενίσχυση του συστήματος πρόληψης.
- Εκπόνηση προγραμμάτων αναβάθμισης των κατασκευών
- Μέτρα αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης και αποκατάστασης και
- Βελτίωση των πληροφοριακών και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων Συνολικά το ιαπωνικό κράτος διαθέτει 5-8% του Κρατικού Προϋπολογισμού (περίπου το 0,8% του ΑΕΠ) στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. Παράλληλα, στην Ιαπωνία υπάρχει ένα Εθνικό Σχέδιο Χρήσεων Γης το οποίο διαθέτει έναν ετήσιο αναλυτικό μηχανισμό παρακολούθησης των αλλαγών στις χρήσεις γης. Οι περιοχές που μπορούν να δομηθούν είναι οι λεγόμενες City Planning Areas (Περιοχές Πολεοδομικού Σχεδιασμού) που αποτελούν το 25% μόνο της συνολικής έκτασης. Στις υπόλοιπες περιοχές η δόμηση είναι εξαιρετικά δύσκολη, λόγω ενός πολύπλοκου συστήματος επικαλυπτόμενων σχεδίων (αγροτική γη, δασική γη κλπ) (Οικονόμου Δ., 2000)

Διάγραμμα 2: Η ενεργοποίηση αποστολών της Πολιτικής Προστασίας στην Ιαπωνία (Πηγή: Ιστότοπος www.mod.go.jp/)

Διάγραμμα 3: Ροή γεγονότων ύστερα από εντολή για την αποστολή σχετικών μονάδων για την εφαρμογή μέτρων πολιτικής προστασίας μετά από αίτημα κυβερνήτη ή αρχηγού της ειδικής ομάδας στη Ιαπωνία (Πηγή: Επίσημη σελίδα πολιτικής προστασίας Ιαπωνίας, 2020)

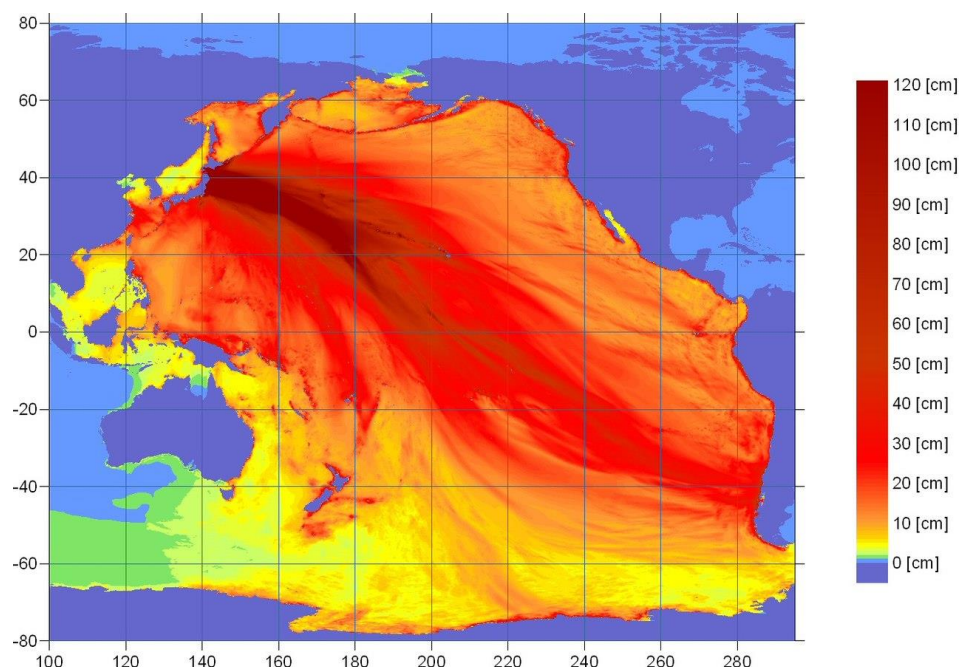
Ως αποτέλεσμα όλης αυτής της προσπάθειας τα θύματα των καταστροφών μειώθηκαν. Τα τελευταία χρόνια ο ετήσιος αριθμός των θυμάτων από καταστροφές έφτασε από 1000 που ήταν μέχρι το 1960 σε 100-200. Ο σεισμός όμως του Kobe το 1995 (έντασης 7,2 Ρίχτερ) είχε ως αποτέλεσμα 5.000 νεκρούς και μεγάλες υλικές ζημιές. Μολονότι τα μοντέρνα κτίρια δεν υπέστησαν μεγάλες ζημιές, το μεταφορικό δίκτυο (δρόμοι, γέφυρες) κατέρρευσε σε πολλά σημεία, τα ενεργειακά δίκτυα είχαν απώλειες και οι τραυματίες έφτασαν τις 250.000. Η αρνητική κριτική που έλαβαν οι κρατικές αρχές μετά από το συμβάν εστιάστηκε στα εξής σημεία :

- Μεγάλη αργοπορία στην κήρυξη της περιοχής σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (5 ώρες), στην αποδοχή συνεργειών διάσωσης από το εξωτερικό (2 μέρες) και σε άλλες ενέργειες. Γενικά θεωρήθηκε ότι η γραφειοκρατία της Ιαπωνίας προκάλεσε μεγάλη αργοπορία και σύγχυση στη λήψη αποφάσεων, με αποτέλεσμα να χαθεί πολύτιμος χρόνος.

- Θεωρήθηκε ότι η κεντρική υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας, (GSDF) δε συντόνισε επαρκώς τις απαιτούμενες ενέργειες, με αποτέλεσμα οι δήμοι να συντονίζονται από μόνοι τους τις υπηρεσίες άμεσης επέμβασης (Chaffey et al, 2000)

Μετά από το σεισμό του Kobe δόθηκαν περισσότερες αρμοδιότητες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, ιδιαίτερα στον τομέα του εντοπισμού των ενεργών ρηγμάτων. Επίσης, δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Ιαπωνίας το Ασιατικό Κέντρο Πρόληψης Καταστροφών (Asian Disaster Prevention Centre).

Δεκαέξι χρόνια μετά στις 11 Μαρτίου 2011, σημειώθηκε σεισμός στη βορειανατολική Ιαπωνία, μεγέθους 9,0 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ. Το επίκεντρο του σεισμού ήταν 130 χιλιόμετρα (81 μίλια) ανατολικά του Σεντάι, στο Νησί Χονσού της Ιαπωνίας. Ο σεισμός συνέβη στις 14:46:23 τοπική ώρα (05:46 UTC) και είχε διάρκεια - ρεκόρ 5 λεπτά. Ο σεισμός προκάλεσε τσουνάμι σε πολλές περιοχές της χώρας. Το τσουνάμι ξεκίνησε να διαδίδεται στον Ειρηνικό ωκεανό (Εικόνα 21) προς όλες τις κατευθύνσεις, αμέσως μετά τον σεισμό. Ειδικότερα στις ιαπωνικές ακτές, το ύψος του τσουνάμι έφτασε έως και τα 10 μέτρα, και συμπαρέσυρε σπίτια, κτίρια και αυτοκίνητα, κατά τόπους έως και 20 χιλιόμετρα μακριά από τις ακτές. Το τσουνάμι αποδείχθηκε ασύλληπτα πιο καταστροφικό από τον ίδιο το σεισμό, μέσα στο εσωτερικό της στεριάς.

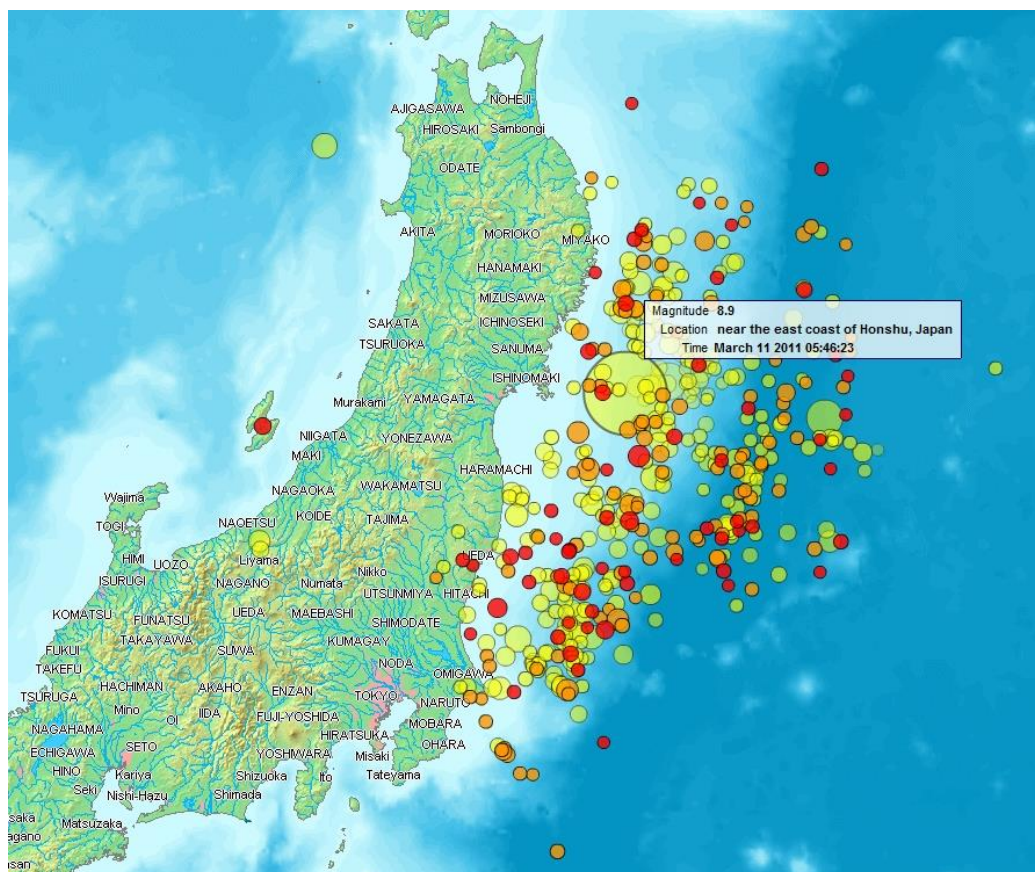
Εικόνα 21: Χάρτης με τις πρώτες εκτιμήσεις για το πιθανό ύψος του τσουνάμι στον Ειρηνικό ωκεανό, λίγο μετά τον σεισμό, (Πηγή: National Oceanic and Atmospheric Administration, 2011)

Το αεροδρόμιο του Σεντάι (Εικόνα 22) κυριολεκτικά σαρώθηκε από την πλημμύρα, αναγκάζοντας τους ανθρώπους να καταφύγουν στα άνω επίπεδα του κεντρικού κτιρίου του αερολιμένα για να σωθούν.

Εικόνα 22: Η πλημμύρα στο αεροδρόμιο του Σεντάι (Πηγή: Διαδικτυακή εφημερίδα στον ιστότοπο timesnews.gr)

Ο ισχυρός σεισμός 9,0 βαθμών Ρίχτερ (Εικόνα 23) και το τσουνάμι που έπληξαν τις βορειοανατολικές ακτές της Ιαπωνίας, προκάλεσαν το θάνατο πολλών ανθρώπων, αλλά και σοβαρές υλικές ζημιές στις επαρχίες Μιγιάγκι, Φουκουσίμα, Τσίμπα, Ιβάτε και Τόκιο. Το υπουργείο Άμυνας της Ιαπωνίας αρχικά ανέφερε ότι περισσότερα από 1.800 σπίτια είχαν καταστραφεί. Αριθμός που απέχει πολύ από την σημερινή κατάσταση με αφού σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία 121.996 κτίρια καταστράφηκαν και 1.031.402 υπέστησαν ολικές ή μερικές βλάβες. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία (Reconstruction Agency, στοιχεία στις 03/02/2021) ο αριθμός των θανάτων είναι 19.729, των αγνοουμένων 2559 και των τραυματιών 6233. Συνολικά περισσότεροι από 470.000 άνθρωποι απομακρύνθηκαν από τις εστίες τους ενώ τον Δεκέμβρη του 2020 ο αριθμός αυτός είχε μειωθεί σε περίπου 42.000 άτομα με τα 2000 από αυτά να ζουν σε προσωρινά καταλύματα.

Εικόνα 23: Χάρτης με τα επίκεντρα του κύριου σεισμού και των μετασεισμών του (Πηγή: Ιστότοπος el.wikipedia.org/)

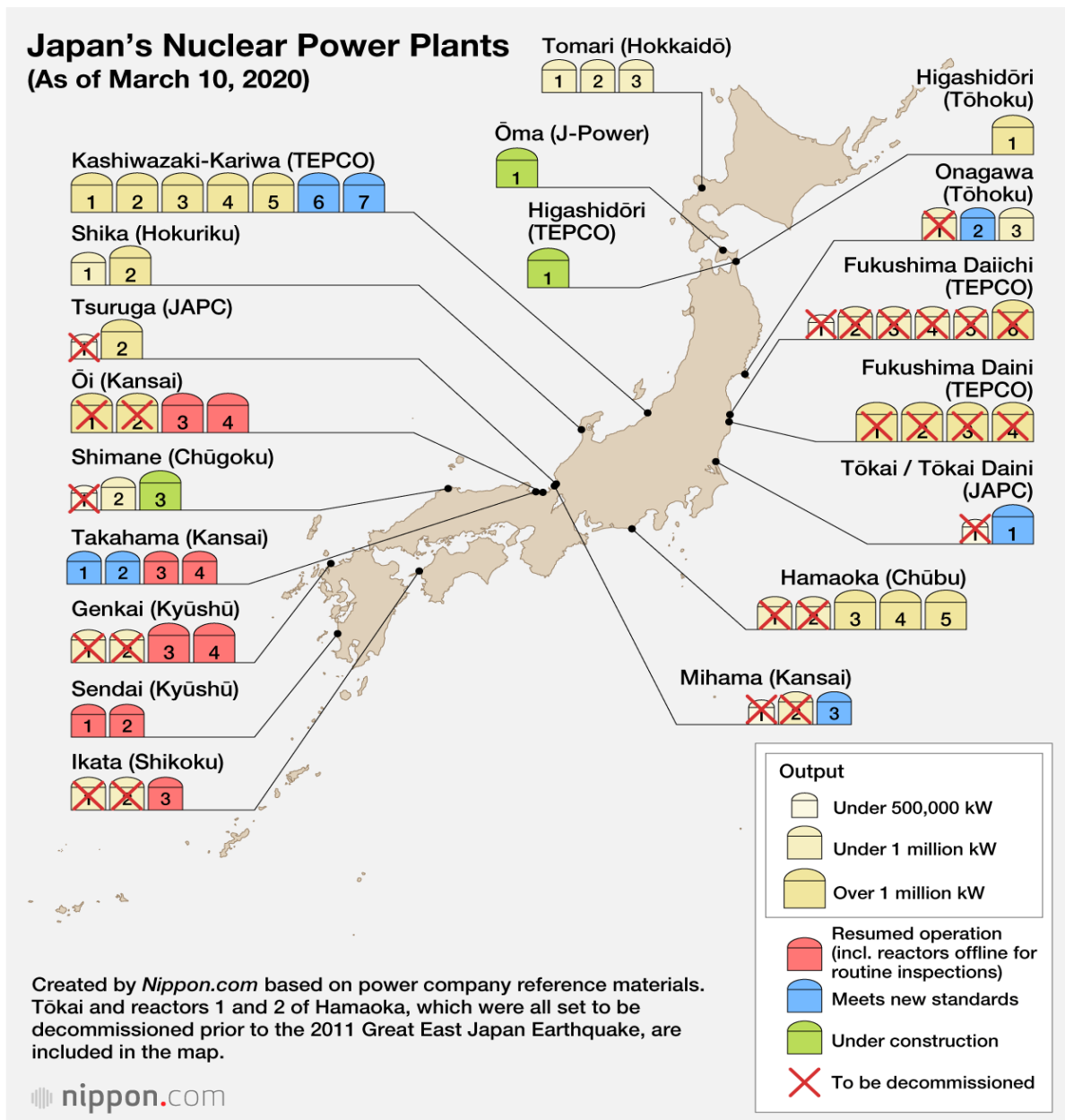
Πάνω από 4,4 εκατομμύρια νοικοκυριά έμειναν χωρίς ρεύμα (Εικόνα 4.13) ενώ πάνω από 1 εκατομμύριο νοικοκυριά ανέφεραν πως είχαν έλλειψη νερού. Στην Φουκουσίμα ένα φράγμα έσπασε παρασύροντας σπίτια. Σύμφωνα με αναφορές, ένα διωλιστήριο πετρελαίου εξερράγη στην Ιχιχάρα, ανατολικά του Τόκιο. Τουλάχιστον 20 άνθρωποι τραυματίστηκαν στο Τόκιο μετά από κατάρρευση ορόφου ενός κτιρίου, ενώ στο Σεντάι ένα ξενοδοχείο κατέρρευσε.

Πυρκαγιές αναφέρθηκαν στο Τόκιο και στις πληγείσες περιοχές, κυρίως στην πόλη Κεσενούμα όπου φωτιές μήκους αρκετών χιλιομέτρων μαίνονταν σε μεγάλα τμήματα της πόλης. Εικόνες που μεταδόθηκαν από το δημόσιο τηλεοπτικό δίκτυο Nippon Hōsō Kyōkai (NHK) και είχαν ληφθεί από στρατιωτικό αεροσκάφος απεικονίζουν σπίτια και άλλα κτήρια να καίγονται στην πόλη. Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου της Χαβάης, υπολογίζεται ότι το Tsunami άφησε πίσω του 25 εκατομμύρια τόνους συντριμμίων, εκ των οποίων τέσσερις έως οχτώ διαλύθηκαν στον ωκεανό και ένα έως δύο επιπλέον στην επιφάνειά του.

Εικόνα 24: Καταστροφές από το φονικό τσουνάμι (Πηγή: Ιστότοπος hellenica.de/)

Στις 10 Μαρτίου 2011, λειτουργούσαν 54 πυρηνικοί αντιδραστήρες στην Ιαπωνία (Εικόνα 24) που τροφοδοτούσαν περίπου το 30% της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας. Ωστόσο, ο σεισμός της Μεγάλης Ανατολικής Ιαπωνίας και το επακόλουθο καταστροφικό τσουνάμι που έφεραν καταστροφή στον πυρηνικό σταθμό Fukushima Daiichi άλλαξαν ριζικά την ενεργειακή διάρθρωση της Ιαπωνίας.

Εικόνα 25: Τα πυρηνικά εργοστάσια στην Ιαπωνία το 2020. (Πηγή: *Sendai Nuclear Power Plant in Kyūshū*. © Pixta)

Τον Ιούλιο του 2013, η ιαπωνική κυβέρνηση θέσπισε νέα κανονιστικά πρότυπα για πυρηνικούς σταθμούς. Για να αντέξει τους σεισμούς και το τσουνάμι, έπρεπε να τηρηθούν νέοι αυστηρότεροι κανονισμοί ασφαλείας, οι οποίοι συνεπάγονται τεράστιο κόστος για την εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας. Επιπλέον, σε δήμους όπου βρίσκονται τα εργοστάσια, η απόφαση για το αν θα συνεχιστεί ή όχι η λειτουργία έχει γίνει αντικείμενο αμφισβήτησης στις τοπικές εκλογές.

Έως τις 12 Ιουλίου 2018, πέντε εργοστάσια με συνολικά εννέα αντιδραστήρες πληρούσαν τα νέα πρότυπα: Ōi και Takahama (Kansai Electric Power Company), Genkai και Sendai (Kyūshū Electric Power Company) και Ikata (Shikoku Electric Power Company). Όλα αυτά βρίσκονται στη δυτική Ιαπωνία και είναι αντιδραστήρες υπό πίεση, διαφέρουν έτσι από τους αντιδραστήρες με βραστό νερό στο εργοστάσιο Fukushima Daiichi που διαχειρίζεται η Tokyo Electric Power Company (TEPCO), όπου συνέβη το ατύχημα

Από την καταστροφή του 2011, οι εταιρείες ηλεκτρικής ενέργειας της Ιαπωνίας αποφάσισαν να θέσουν εκτός λειτουργίας συνολικά 21 αντιδραστήρες. Στο κυβερνητικό πέμπτο βασικό σχέδιο ενέργειας, ο στόχος είναι η πυρηνική ενέργεια να αντιπροσωπεύει το 20% -22% της ενεργειακής παραγωγής έως το 2030. Δεδομένου του συνεχιζόμενου παροπλισμού και της έλλειψης προόδου στην επανέναρξη των εργασιών σε υπάρχουσες εγκαταστάσεις, ωστόσο, ο στόχος αυτός φαίνεται εξαιρετικά δύσκολο να επιτευχθεί (www.nippon.com/)

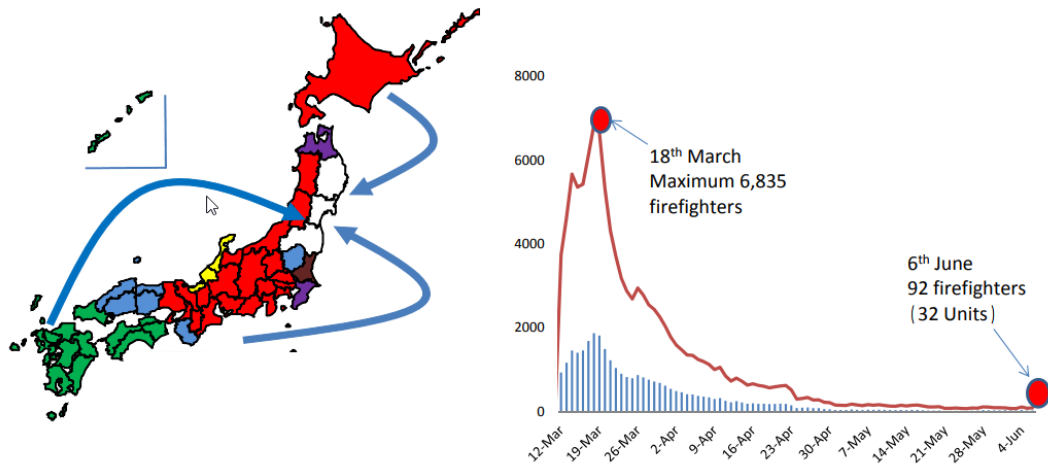
5.1.2 Η ΕΚΤΑΚΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η ιαπωνική κυβέρνηση έστειλε αμέσως μετά το γεγονός πυροσβέστες, αστυνομικούς και άντρες των Δυνάμεων Αυτοάμυνας (δηλαδή του ιαπωνικού στρατού) από κάθε άκρη της χώρας με χερσαία και εναέρια μέσα. Μέσα σε σύντομο διάστημα, πάνω από 130.000 άτομα ασχολούνταν με το έργο διάσωσης και την παροχή βοήθειας (Διάγραμμα 4) Κατόπιν, άρχισε να έρχεται βοήθεια από άλλες χώρες και διεθνείς οργανώσεις. Δεκάδες ομάδες διάσωσης καθώς και ιατρικό προσωπικό έφτασαν σύντομα στην περιοχή. Έψαχναν για επιζώντες, παρείχαν ιατρική βοήθεια και καθάριζαν τον τόπο από τα συντρίμια.

Κατά τη διάρκεια του συμβάντος έγιναν οι εξής ενέργειες από την αντίστοιχη υπηρεσία της πυροσβεστικής και τους φορείς της:

- Η τοπική οργάνωση πυροσβεστικής υπηρεσίας που εδρεύει στις περιοχές που επλήγησαν από καταστροφές πραγματοποίησε πυρόσβεση, διάσωση, μεταφορά τραυματιών καθώς και ενημέρωση των ανθρώπων για την εκκένωση σε συντονισμό με άλλα πυροσβεστικά σώματα του ίδιου νομού που διασκορπίστηκαν εκεί για υποστήριξη.

- Το Πυροσβεστικό Σώμα Εθελοντών με βάση την τοπική περιοχή, εκτός από τις προαναφερόμενες δραστηριότητες, πραγματοποίησε έλεγχο πλημμυρών, όπως κλείσιμο φραγμάτων κλπ.
- Σε μεγάλης έκτασης κατεστραμμένους νομούς συγκεκριμένα στους νομούς Iwate, Miyagi και Fukushima, οι πυροσβέστες απεστάλησαν από την ενδοχώρα μέχρι την πλευρά των ακτών για δραστηριότητες υποστήριξης υπό τις οδηγίες του αρχηγού της FDMA (Fire and Disaster Management Agency)

Διάγραμμα 4: Κινητοποίηση δυνάμεων προς τις πληγείσες περιοχές και αριθμός πυροσβεστών που ενεπλάκησαν στα συμβάν (ανά περίοδο) (Πηγή: Ιστότοπος kaigai-shobo.jp/)

- Επίσης, εθελοντές πυροσβέστες με έδρα στην ενδοχώρα απεστάλησαν στην ακτογραμμή και ο συνολικός αριθμός εθελοντών πυροσβεστών που κινητοποιήθηκαν στις πληγείσες από καταστροφές περιοχές ήταν πάνω από 1.400.
- Οι πυροσβέστες που κινητοποιήθηκαν στο μεγάλο σεισμό ανέρχονται σε περίπου 30.000, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 20% όλων των πυροσβεστών στην Ιαπωνία.
- Οι μονάδες εδάφους πραγματοποιούσαν υπηρεσίες πυρόσβεσης, διάσωσης και ασθενοφόρων ενώ οι αεροπορικές μονάδες εκτελούσαν διάσωση, εναέρια πυρόσβεση και συλλογή πληροφοριών (διέσωσαν 5.064 άτομα).

Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων από την πυροσβεστική Υπηρεσία συνολικά:

1. Αγνοούνται ή σκοτώθηκαν: 27 πυροσβέστες
2. Καταστράφηκαν (ολοκληρωτικά ή μερικώς): 147 Αρχηγεία και Πυροσβεστικοί σταθμοί

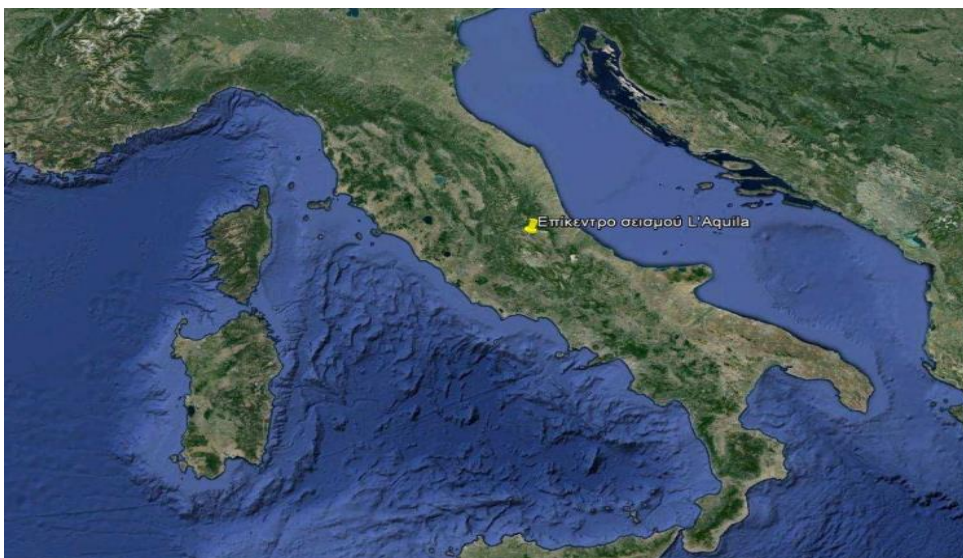
Οι απώλειες της εθελοντικής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας συνολικά ήταν:

1. Αγνοούνται ή σκοτώθηκαν: 254 εθελοντές πυροσβέστες
2. Καταστράφηκαν (ολοκληρωτικά ή μερικώς): 450 Πυροσβεστικοί σταθμοί

5.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ L'AQUILA- ΙΤΑΛΙΑ ΤΟ 2009

5.2.1 ΤΟ ΣΕΙΣΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Ο σεισμός του 2009 στην περιφέρεια Abruzzo ήταν ένα καταστροφικό γεγονός για την περιφέρεια και τις τοπικές κοινότητες. Η περιφέρεια Abruzzo έχει έκταση 10.794 km² και έχει πρωτεύουσα την L'Aquila με πληθυσμό 73.000 κατοίκων (Εικόνα 26). Η πόλη είναι γνωστή ευρέως σαν ένα σημαντικό πανεπιστημιακό κέντρο με 27500 εγγεγραμμένους φοιτητές κατά την ακαδημαϊκή περίοδο 2008-2009 (EUReport). Πριν τον κύριο σεισμό είχε προηγηθεί μια έντονη σεισμική ακολουθία από τον Δεκέμβριο του 2008, ενώ τα σεισμικά γεγονότα συνεχίστηκαν και μετά τον Απρίλιο του 2009. Το κύριο σεισμικό γεγονός έλαβε χώρα τη νύχτα της 6^{ης} Απριλίου με μέγεθος M:6,3.

Εικόνα 26: Το επίκεντρο του σεισμού στη L'Aquila στις 6/4/2009 (Πηγή: Google Earth, Ιδία επεξεργασία)

Στο καταστροφικό γεγονός 299 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, περισσότεροι από 1500 τραυματίστηκαν και 65.000 έμειναν προσωρινά άστεγοι. Οι συνέπειες ήταν και παραμένουν μεγάλες, καθώς από την καταστροφή επηρεάστηκαν αρκετοί τομείς όπως των κατοικιών, των επιχειρήσεων, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού (www.protezionecivile.it). Συνολικά 81 κοινότητες επλήγησαν από το σεισμό, οι

περιοχές με τα περισσότερα θύματα ήταν η L'Aquila και η Onna. Οι ανθρώπινες απώλειες αφορούσαν κυρίως στις ηλικιακές ομάδες των 20-29 και άνω των 70, αν και αυτό δεν αντανakλά τη δημογραφική ισορροπία της L'Aquila. Οι απώλειες σε νεαρά άτομα οφείλονται στην πτώση της φοιτητικής εστίας από όπου 28 φοιτητές ανασύρθηκαν νεκροί από τα συντρίμια.

5.2.2. Η ΕΚΤΑΚΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το ιταλικό σύστημα πολιτικής προστασίας είναι μη ιεραρχικό. Η υιοθέτηση λειτουργιών υποστήριξης για την τομεακή διαχείριση πόρων και η εντατική χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών αποτρέπουν την ανάγκη σύνθετων επιχειρησιακών αλυσίδων η οποία, σε κάθε περίπτωση, δεν θα ήταν ανεκτή από τις εθελοντικές οργανώσεις - τη ραχοκοκαλιά του συστήματος - που είναι ευτυχώς να συνεργαστούν, αλλά να απαντήσουν μόνο με τις δικές τους δομές διοίκησης. Από ορισμένες απόψεις, πρόκειται για πολύ προχωρημένη μορφή πολιτικής προστασίας, στην οποία η αποστρατιωτικοποίηση και η μετάβαση προς το συνεργατικό μοντέλο είναι γενικά και από θεωρητική άποψη σημάδια προόδου (Alexander, 2008). Ωστόσο, στην Ιταλία, η αχίλλειος πτέρνα του συστήματος είναι η αποτυχία να ενεργοποιηθεί στο σύνολο του ο σχεδιασμός για τις επείγουσες καταστάσεις, όσον αφορά τη διαχείριση και αντιμετώπιση του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης και της κοινωνίας. Οι εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για αυτές τις διαδικασίες είναι υπερβολικά περίπλοκες και ξεπερασμένες. Κάποιος δύσκολα μπορεί να ξεφύγει από το συμπέρασμα ότι πίσω από αυτή τη δυσκολία ενεργοποίησης του δυναμικού σε κεντρικό επίπεδο βρίσκεται η έλλειψη ενδιαφέροντος της ιταλικής κυβέρνησης για τη διαχείριση καταστροφών. Ωστόσο, η επιθυμία της να εγκαταλείψει το σύστημα είναι ατελής και η γραφειοκρατία λειτουργεί ως ένα βολικό μέσο για τη διατήρηση του ελέγχου. Αυτή η κατάσταση δείχνει πόσο ισχυρή μπορεί να είναι η ένταση μεταξύ του φεντεραλισμού - η επιθυμία να κερδηθούν οι ψήφοι με την παραχώρηση ελέγχου στις τοπικές διοικήσεις - και τον συγκεντρωτισμό - την επιθυμία να διατηρηθεί ο έλεγχος στο τοπικό επίπεδο (Handmer & Dovers, 2007).

Ενώ ο σεισμός εκδηλώνεται στις 3:32, το επιχειρησιακό κέντρο συντάσσεται στις 04:00 και στις 04:10 έχει ολοκληρωθεί το σενάριο προσομοίωσης με βάση τα χαρακτηριστικά του σεισμού και έχει προσδιοριστεί η ακτίνα της πληγείσας περιοχής. Σύμφωνα με το σενάριο 1200 άνθρωποι είναι εγκλωβισμένοι, 26000 είναι άστεγοι και

έχουν καταστραφεί ολοσχερώς 18000 κατοικίες ενώ 135000 έχουν καταστραφεί μερικώς. Στις 09:00 το επιχειρησιακό κέντρο εγκαθίσταται στο Corripito στα ΒΔ της πόλης σε εγκαταστάσεις της αστυνομίας. Σε αυτό το κτήριο στεγάζονται η πολιτική προστασία, ο στρατός, η πυροσβεστική υπηρεσία, ο ερυθρός σταυρός και η INGV (Ινστιτούτο Γεωφυσικής). Εξαιτίας της έκτασης της καταστροφής η ανάθεση της διαχείρισης της έκτακτης ανάγκης δεν ακολούθησε το σύστημα επικουρικότητας αλλά ξεκίνησε κατευθείαν από τη κεντρική περιφέρεια και την κυβέρνηση.

Η τοπική διαχείριση εξουσιοδοτήθηκε σε 7 διαφορετικά κέντρα της πληγείσας περιοχής και στις 12:00 είχε ήδη μοιραστεί το πρώτο γεύμα στους σεισμόπληκτους και είχε εκκενωθεί πτέρυγα του νοσοκομείου που είχε υποστεί ζημιές. Οι επιχειρήσεις για την ανακούφιση των πληγέντων συντονίζονταν από την πολιτική προστασία. Ο στρατός ανέλαβε τη δημιουργία καταυλισμού και δημιουργήθηκαν 9 κινητές νοσοκομειακές μονάδες.

Σε λιγότερο από μια ώρα μετά το κεντρικό σεισμό, ομάδες ειδικών κατέφθασαν στην περιοχή προκειμένου να ερευνήσουν το μέγεθος της καταστροφής (στα κτίρια με μεσαίου και μεγάλου μεγέθους ζημιές) και εντοπίστηκαν οι περιοχές που επλήγησαν σοβαρά προκειμένου να καταφθάσει βοήθεια. Η αναζήτηση και η διάσωση των εγκλωβισμένων ξεκίνησε ελάχιστες ώρες μετά το σεισμό και διήρκησε μια εβδομάδα. Μέσα σε αυτό το διάστημα ανασύρθηκαν τριακόσιοι πολίτες νεκροί και άλλοι 100 τραυματίες. Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που βοήθησαν από την πολιτική προστασία στον απεγκλωβισμό ήταν την πρώτη ημέρα 8.000 ενώ από την τρίτη ημέρα και έπειτα 12.000. Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι η ξένη βοήθεια από άλλες χώρες σε αυτή τη φάση ήταν αρκετά περιορισμένη καθώς όπως υποστήριζε η Ιταλική κυβέρνηση οι υπηρεσίες πολιτικής προστασίας της χώρας και το ανθρώπινο δυναμικό τους ήταν επαρκή για την αντιμετώπιση της κατάστασης (Dolce, 2010).

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία διαχειρίστηκε τη διάσωση των θυμάτων. Τονίζεται ότι το Abruzzo είναι μια περιοχή με σχετικά διεσπαρμένο πληθυσμό και η περιοχή που επλήγη εκτεινόταν σε ακτίνα 25 χλμ. γύρω από το επίκεντρο. Ως εκ τούτου, όσον αφορά την έκτακτη ανάγκη, οι συνθήκες για την πολιτική προστασία δεν ήταν ιδιαίτερα δύσκολες. (Δελλαδέτσιμας, 2009).

Η Πολιτική Προστασία προτίμησε την τακτική της εκκένωσης για τις πρώτες μέρες μετά τον σεισμό και έτσι πυροσβέστες και όχι μόνο από όλη την Ιταλία κλήθηκαν

για βοήθεια διαχείρισης της διάσωσης και των άλλων επακόλουθων του σεισμού. (Πίνακας 6)

Οι επιχειρήσεις χωρίστηκαν σε τρεις φάσεις. Η πρώτη ήταν αυτή της αναζήτησης και διάσωσης, η οποία διήρκεσε μια εβδομάδα κατά την οποία η Πυροσβεστική Υπηρεσία λειτουργούσε όλο το 24ωρο. Συγχρόνως ασφάλιζαν τις πληγείσες περιοχές, απαγορεύοντας την είσοδο σε αυτές, μαζί φυσικά με την βοήθεια της αστυνομίας προς αποφυγή «πλιάτσικου» ή άλλων ανεπιθύμητων ενεργειών. Η δεύτερη φάση απαιτούσε από τους πυροσβέστες να είναι σε 16ωρες βάρδιες. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης συνόδευαν τους κατοίκους στις περιουσίες τους για να ανακτήσουν τα σημαντικά προσωπικά τους αντικείμενα (έγγραφα, κτλ). Δύο εβδομάδες μετά το σεισμό, άρχισε η Τρίτη φάση οπότε οι πυροσβέστες έπρεπε να συνοδεύσουν πάλι τους σεισμόπληκτους στις οικίες τους για να ανακτήσουν περαιτέρω χρήσιμα αντικείμενα. (www.protezionecivile.it)

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ 48 ΩΡΕΣ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ	2400	2471
ΣΤΡΑΤΟΣ	1825	1825
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	1586	3487
ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	816	835
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ	4300	9000
ΣΥΝΟΛΟ	10927	17618

Πίνακας 6: Το προσωπικό που επιχείρησε τις πρώτες 48 ώρες και μέγιστος αριθμός ατόμων που επιχείρησαν σε μια συγκεκριμένη στιγμή κατά το σεισμικό γεγονός (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Ιταλικής πολιτικής προστασίας www.protezionecivile.it)

5.3. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Προκειμένου να εξασφαλιστεί αυτάρκεια στην έκτακτη αντιμετώπιση μετά από σεισμικά καταστροφικά γεγονότα, το τοπικό δυναμικό αντίδρασης στην καταστροφή θα πρέπει να αυξηθεί, όχι να υποκατασταθεί, με εξωτερικές βοήθειες. Αυτό απαιτεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα αντίδρασης έκτακτης ανάγκης στο οποίο το κέντρο βάρους πέφτει το τοπικό επίπεδο και όχι στο εθνικό, το οποίο πρέπει να επικεντρωθεί στην εναρμόνιση, συντονίζοντας και υποστηρίζοντας τις τοπικές προσπάθειες. Ανάλογη ανάγκη να εφαρμοστεί αυτό από την αρχή ήταν εμφανής κατά την επείγουσα αντίδραση στον τυφώνα Κατρίνα (Bier, 2006).

Οι επιστημονικές διαδικασίες παρακολούθησης και συναγερμού πρέπει να υποστηρίζονται από μηχανισμούς απόκρισης έκτακτης ανάγκης σε τοπικό επίπεδο. Ίσως η πιο γνωστή και κραυγαλέα παραβίαση αυτής της αρχής κατά το τελευταίο μισό του προηγούμενου αιώνα ήταν η αποτυχία προειδοποίησης των κατοίκων της έκρηξης του Nevado del Ruíz στην Κολομβία τον Νοέμβριο του 1985, με αποτέλεσμα το θάνατο 23.000 κατοίκων (Voight, 1990).

Μείωση των κινδύνων και των απωλειών επιτυγχάνεται όχι μόνο με μακροπρόθεσμη πρόληψη αλλά και με δράσεις βραχυπρόθεσμης ετοιμότητας. Πρόκειται για δράσεις που λαμβάνουν χώρα λίγο πριν εκδηλωθούν οι καταστροφικές επιπτώσεις και οι οποίες εξασφαλίζουν τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους που χρειάζονται για να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις απόκρισης κατά την περίοδο της κρίσης. Το πρώτο βήμα της ετοιμότητας για την κατάσταση έκτακτης ανάγκης είναι ο προσδιορισμός της ζήτησης που θα δημιουργήσει η καταστροφή δεδομένου μεγέθους σε μια κοινότητα.

Εάν οι βραχυπρόθεσμες σεισμικές προβλέψεις είναι επίσημες θα πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή της προφύλαξης, ειδικά όταν η τοπική σεισμικότητα βρίσκεται σε έξαρση. Δεν πρέπει να υπάρχει περιθώριο εφησυχασμού και αδράνεια. Παρόμοιες προκλήσεις αντιμετωπίστηκαν με την ανεπάρκεια των αντιδράσεων στην πρόβλεψη του σεισμού από τον Iben Browning στο νότιο Ιλλινόις το 1990 (Spence et al., 1993)

Πρέπει να θεσπίζονται μέτρα διασφάλισης κατά της δωροδοκίας και της κατάχρησης εξουσίας του συστήματος. Η Πολιτική προστασία βρίσκεται σε μια μοναδική θέση, διότι πρέπει αναγκαστικά να προσφεύγει σε εξουσίες έκτακτης ανάγκης, αλλά αυτές πρέπει να έχουν σωστές δημοκρατικές βάσεις. Οι Cooper και Block (2006) θεωρούν ότι η απόκριση της αμερικανικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης στον τυφώνα Κατρίνα ήταν και θα συνεχίσει να είναι τόσο μια κρίση επικοινωνίας, όσο και ένα κυβερνητικό φιάσκο. Έχουν αναφερθεί πολλαπλές αστοχίες σχετικά με τη λειτουργικότητα και τη δυσλειτουργικότητα της τεχνολογίας των τηλεπικοινωνιών όπως και γραφειοκρατικές και προσωπικές αντιπαραθέσεις που εμπόδισαν ή καθυστέρησαν την αποτελεσματική ετοιμότητα, ανταπόκριση και ανάκαμψη.

Στα περισσότερα συστήματα αντιμετώπισης καταστροφών και διαχείρισης έκτακτης ανάγκης υπάρχει ένταση μεταξύ του κεντρικού και του τοπικού επιπέδου. Αυτό πρέπει να επιλυθεί με σαφήνεια και σταθερότητα, καθώς κάθε επίπεδο της ιεραρχίας της δημόσιας διοίκησης πρέπει να γνωρίζει ακριβώς τι ευθύνες έχει. Αναφερόμενος στις ΗΠΑ, ο Eisinger (2006) περιέγραψε μια τέτοια κατάσταση ως «ατελή ομοσπονδία».

6. ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΕΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

6.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ, - 1998

6.1.1 ΤΟ ΣΕΙΣΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Το Σάββατο 13 Σεπτεμβρίου 1986 και ώρα 20:24, η πόλη της Καλαμάτας και οι γύρω οικισμοί επλήγησαν από σεισμό μεγέθους 6,0 βαθμών της κλίμακας Richter και μεγέθους IX της κλίμακας Mercalli (ΟΑΣΠ, 2007). Ο σεισμός έγινε αισθητός σε μεγάλη απόσταση (Πάτρα, Λουτράκι, Αθήνα), οι βλάβες όμως περιορίστηκαν στην πόλη της Καλαμάτας και τις γύρω περιοχές. Το επίκεντρο του κύριου σεισμού τοποθετήθηκε στα 15 χλμ. από την πόλη. Ο ισχυρότερος μετασεισμός ήταν της τάξεως των 5,4 βαθμών της κλίμακας Richter και συνέβη στις 15 Σεπτεμβρίου και ώρα 14:41.

Η μεγάλη επιτάχυνση του σεισμού σε συνδυασμό με τη σύντομη διάρκεια και την κατακόρυφη συνιστώσα της κύριας δόνησης, ήταν οι βασικοί λόγοι για τους οποίους προκλήθηκαν σημαντικές ζημιές στο δομημένο περιβάλλον. Επτά σύγχρονες κατασκευές κατέρρευσαν μερικά ή ολικά, αλλά η συνολική κατάρρευση κτιρίων δεν ήταν εκτεταμένη. Από τις καταρρεύσεις αποκλείστηκαν πολλοί δρόμοι, παρέμειναν ανοιχτές ωστόσο οι κεντρικές αρτηρίες.

Η φυσική αντίδραση του πληθυσμού ήταν να καταφύγει όσο το δυνατόν συντομότερα σε υπαίθριο χώρο. Με εξαίρεση τις πυκνοδομημένες περιοχές της πόλης, οι κάτοικοι δεν συνάντησαν δυσκολία στην προσπάθεια αυτή, επειδή η πόλη διέθετε ανοιχτούς χώρους. Δημιουργήθηκε κυκλοφοριακή συμφόρηση, καθώς χιλιάδες άνθρωποι χρησιμοποίησαν τα αυτοκίνητά τους για να διαφύγουν. Προβλήματα προέκυψαν από την υπερφόρτωση του τηλεφωνικού δικτύου λόγω υπερβολικά μεγάλης ζήτησης («τηλεφωνικός πανικός»).

6.1.2. Η ΕΚΤΑΚΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τις πρώτες ώρες το κύριο βάρος της μετασεισμικής απόκρισης έπεσε στις κρίσιμες υπηρεσίες, όπως η Πυροσβεστική Υπηρεσία (Π.Υ.) (Διάγραμμα 5) η Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.) και το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β). Ο Δήμος κινητοποιήθηκε αμέσως, αν και το τότε ισχύον θεσμικό πλαίσιο δεν προέβλεπε ρόλο της Τ.Α. στη διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

97

Η κινητοποίηση έγινε προς δύο κατευθύνσεις: α) την εμφύχωση του πληθυσμού και β) την άμεση εκτίμηση της κατάστασης και την αποτίμηση των σεισμικών επιπτώσεων. Με την ενεργοποίηση των κρίσιμων υπηρεσιών και την άφιξη δυναμικού παροχής βοήθειας από τους γειτονικούς νομούς και την Αθήνα, ο Δήμος διέθεσε το προσωπικό του για την υποστήριξη των δράσεων παροχής βοήθειας και ιδίως για τον προσανατολισμό του έξωθεν δυναμικού στις τοπικές συνθήκες. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν οργανωμένες επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης ατόμων παγιδευμένων σε κτίρια που έχουν καταρρεύσει. Η επιτυχία αυτή οφειλόταν κυρίως στην οργάνωση και την κατάρτιση μιας έμπειρης ομάδας διάσωσης με 15 άνδρες και έναν αξιωματικό που ήταν γνωστοί ως οι “15 του Λεωνίδα» και η οποία δημιουργήθηκε δύο χρόνια πριν από την καταστροφή της Καλαμάτας με λιγοστά για την εποχή μέσα και αποτέλεσε τον αρχικό πυρήνα της νεοεμφανιζόμενης ομάδας Ε.Μ.Α.Κ. του πυροσβεστικού σώματος (Διάγραμμα 6) ή οποία ιδρύθηκε αμέσως μετά τον σεισμό της Καλαμάτας.

Σύμφωνα με τον νεαρό τότε πυρονόμο κ. Γεώργιο Βλαχοπουλιώτη από τα πρώτα λεπτά του σεισμού, οι ομάδες διάσωσης της Πυροσβεστικής και όχι μόνο «επικεντρώθηκαν» στην προσπάθεια ανεύρεσης ζωντανών ανθρώπων στην πολυκατοικία που κατέρρευσε στην οδό Αριστείδου 29. Πέρα από την τοπική πυροσβεστική υπηρεσία και αυτούς τους 15 άνδρες (www.taklin.gr/), εθελοντικές οργανώσεις, όπως ο Σύλλογος Εθελοντών Δασοπροστασίας Μεσσηνίας, η Ελληνική Ομάδα Διάσωσης, το Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών και Διασωστών και ο Ορειβατικός Σύλλογος συμμετείχαν στην ανακούφιση των σεισμοπαθών και στο έργο της περίθαλψης και υποστήριξής τους με εθελοντές από όλους τους Τομείς του Συλλόγου (Μιχαλοπούλου, 2012). Σπουδαία βοήθεια προσέφεραν και οι ξένοι διασώστες που έφθασαν από τις πρώτες ημέρες στην Καλαμάτα. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι οι Γάλλοι είχαν τα σκυλιά, οι Γερμανοί τα τεχνικά μέσα, οι Έλληνες όμως την τόλμη και το θάρρος να μπουν μέσα στα χαλάσματα αψηφώντας τους όποιους κινδύνους. Οι συνάδελφοι του υπερέβαλαν εαυτόν και η δουλειά και το καθήκον έγινε με ομαδική προσπάθεια. Ποτέ δεν τους κατέβαλε πανικός, αντιμετώπισαν όλες τις καταστάσεις με ψυχραιμία. Αυτό είναι άλλωστε το καθήκον κάθε πυροσβέστη, να βρίσκεται δίπλα στον πολίτη σε ότι αυτός χρειάζεται. Θυμάται ότι δεν έσωζαν μόνο ζωές, αλλά έμπαιναν σε χαλασμένα σπίτια για να κατεβάσουν ρούχα, χρήματα, ακόμα και πλυντήριο από τον 6ο όροφο κατέβασαν. Ότι είχαν ανάγκη οι συμπολίτες τους που χτυπήθηκαν από το σεισμό...» (www.takliin.gr)

99

Επιπρόσθετα, κατέφθασαν δύο μικρές εξειδικευμένες ομάδες διάσωσης της Γαλλικής Πολιτικής Προστασίας και ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός. Μια μεγαλύτερη ομάδα του Γερμανικού Ερυθρού Σταυρού εγκατέστησε συστήματα υδροδότησης και υπαίθριου μαγειρέματος για τους καταυλισμούς και τεχνικές και επιστημονικές ομάδες από τις ΗΠΑ και την Ιταλική Πολιτική Προστασία ήρθαν επίσης στην περιοχή (Ioannides & Dikeoulakos, 2001). Στις επεμβάσεις έρευνας και διάσωσης συνέβαλαν και ομάδες από τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ισραήλ και τις ΗΠΑ.

6.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1999

6.2.1. ΤΟ ΣΕΙΣΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Ο σεισμός της Πάρνηθας του 1999, ευρύτερα γνωστός ως σεισμός της Αθήνας του 1999, με ένταση 5,9 στην Κλίμακα Ρίχτερ, έλαβε χώρα στις 7 Σεπτεμβρίου 1999, 14:56:50 τοπική ώρα, και προκάλεσε 115 θανάτους και ζημιές που έφτασαν τα 3 δισεκατομμύρια ευρώ. Είναι η δαπανηρότερη φυσική καταστροφή που έχει συμβεί ποτέ στην Ελλάδα και ο φονικότερος σεισμός των τελευταίων 50 ετών. Ο σεισμός, αν και όχι ιδιαίτερα ισχυρός, ενώ και η συνολική διάρκειά του ήταν μόλις 15 δευτερόλεπτα, προκάλεσε πολλές καταστροφές εξαιτίας της εγγύτητάς του με την Αθήνα, καθώς το επίκεντρο ήταν 18 χιλιόμετρα από το κέντρο της πόλης, ανάμεσα στις Αχαρνές Αττικής και τον Εθνικό Δρυμό Πάρνηθας.

Με βάση αυτοψία σε 111 από τα θύματα του σεισμού, 36 άνθρωποι πέθαναν από τραύματα, 38 άνθρωποι έφεραν τραύματα από τα οποία κινδύνευε η ζωή τους ενώ 31 πέθαναν από ασφυξία. Οι περισσότεροι από τους θανάτους (102/111) οφείλονται σε καταρρεύσεις κτιρίων, εκ των οποίων τρία ήταν εργοστάσια. Υπολογίστηκε ότι τουλάχιστον άλλοι 85 σώθηκαν μέσα από τα συντρίμια, 2.000 τραυματίστηκαν και 50.000 έμειναν άστεγοι.

6.2.2. Η ΕΚΤΑΚΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ο σεισμός του 1999 ήταν η πιο καταστροφική και δαπανηρή φυσική καταστροφή που έπληξε ποτέ την Ελλάδα, με υλικές ζημιές που αποτιμήθηκαν σε 3 δις δολάρια ΗΠΑ. Εκτός από την εγγύτητά του στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας, ο σεισμός είχε μικρό εστιακό βάθος, σε συνδυασμό με ασυνήθιστα υψηλές επιταχύνσεις εδάφους. Οι μεγαλύτερες καταστροφές έλαβαν χώρα εντός 10 χιλιομέτρων από το επίκεντρο, με τοπικές διαφορές που οφείλονταν σε διάφορους τοπογεωγραφικούς παράγοντες. Οι περιοχές που πλήγηκαν περισσότερο από το σεισμό ήταν τα Άνω Λιόσια, το Μενίδι, οι

Θρακομακεδόνες και η Φυλή Αττικής, όπου υπολογίζεται ότι τοπικά ο σεισμός είχε ισχύ ΙΧ στην κλίμακα Μερκάλι, ενώ κατά τόπους έφτασε και την ισχύ Χ (10, με μέγιστο επίπεδο το 12), με το 30% των καλά κατασκευασμένων κτιρίων να υφίσταται κατάρρευση. Ήταν δηλαδή «εξαιρετικά καταστροφικός», ενώ μεγάλες επιταχύνσεις παρατηρήθηκαν και στη περιοχή Αδάμες, λόγω του αργιλώδους εδάφους και της εγγύτητας με την κοίτη του Κηφισού. Δεν αναφέρθηκαν σημαντικές υλικές καταστροφές στο Δήμο Αθηναίων και στα νότια και ανατολικά προάστια.

Η ιδιαιτερότητα του σεισμού αυτού ήταν ότι οι Δήμοι που συγκροτούν την μητροπολιτική πόλη έπρεπε να συνεργαστούν για την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν. Αμέσως μετά το σεισμό επιστρατεύτηκαν το προσωπικό και τα υλικά μέσα των βασικών υπηρεσιών αντιμετώπισης, δηλαδή του Κέντρου Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας (Κ.Ε.Π.Π.) της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.), καθώς και των Επιχειρησιακών Κέντρων της Π.Υ., του Ο.Α.Σ.Π., του Ε.Κ.Α.Β και της ΕΛ.ΑΣ. (Andrianakis et al., 1999). Επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης ξεκίνησαν αμέσως μετά τον σεισμό και διήρκεσαν περίπου μια εβδομάδα. Συνολικά 150 ομάδες διάσωσης (Διάγραμμα 7) με περισσότερα από 2.500 άτομα λειτουργούσαν σε 32 τοποθεσίες όπου είχαν καταρρεύσει κτίρια, μεταξύ των οποίων και 3 εργοστάσια. 85 άτομα που είχαν παγιδευτεί στα ερείπια διασώθηκαν ύστερα από μια γιγαντιαία διασωστική επιχείρηση και με τη συνδρομή ξένων διασωστικών ομάδων ενώ 115 ανασύρθηκαν νεκροί από τα συντρίμια. Οι επιχειρήσεις αυτές διενεργήθηκαν από την Ε.Μ.Α.Κ., την Π.Υ., τους εθελοντές, τους μηχανικούς του Ο.Α.Σ.Π. και το ιατρικό προσωπικό του Ε.Κ.Α.Β.

Διάγραμμα 7: Σύνθεση Ομάδας έρευνας – Διάσωσης σε κτίρια που έχουν υποστεί κατάρρευση (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος fireservice.gr).

Η διεθνής συνεργασία (Εικόνα 27) στην έρευνα και διάσωση εφαρμόστηκε στην πράξη από ομάδες διάσωσης από Ισραήλ, Τουρκία, Γαλλία, Γερμανία, Κύπρο, Ελβετία, Ρωσία και Ουγγαρία, οι οποίες έλαβαν μέρος στις επιχειρήσεις (Andrianakis et.al., 1999).

Εικόνα 27: Συνεργεία διάσωσης Γάλλων, Ελβετών και Τούρκων στο σεισμό της Αθήνας την 7η Σεπτεμβρίου 1999 (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος tkm.tee.gr/)

Την επόμενη ημέρα του σεισμού, το ΥΠΕΧΩΔΕ όρισε ομάδες που αποτελούνταν από δύο μηχανικούς για να ερευνήσουν τις καταστροφές στις περιοχές που επηρεαστήκαν από το σεισμό. Ύστερα από οπτική έρευνα τα κτίρια χαρακτηρίζονταν πράσινα αν η φέρουσα δομή δεν είχε ζημιές, κίτρινα αν η φέρουσα δομή είχε υποστεί ζημιές με δυνατότητα επιδιόρθωσης και κόκκινα αν τα κτίρια είχαν υποστεί τόσες πολλές ζημιές που δεν θα μπορούσαν να επισκευαστούν και άρα θα έπρεπε να κατεδαφιστούν. Στους Θρακομακεδόνες το 84% των σπιτιών χαρακτηρίστηκε κόκκινο ή κίτρινο, στα Άνω Λιόσια το 64% και στη Φυλή το 56%. Τα περισσότερα «κόκκινα» κτίρια βρίσκονταν στις Αχαρνές και τα Άνω Λιόσια.

Χαρακτηριστικά ο τότε Β Υπαρχηγός και μετέπειτα αρχηγός του Πυροσβεστικού Σώματος Παναγιώτης Φούρλας όσον αφορά τη δράση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας για εκείνη την ημέρα της 7ης Σεπτεμβρίου 1999 και το πως αυτή η μέρα άλλαξε πολλά στο Πυροσβεστικό Σώμα αναφέρει τα εξής:

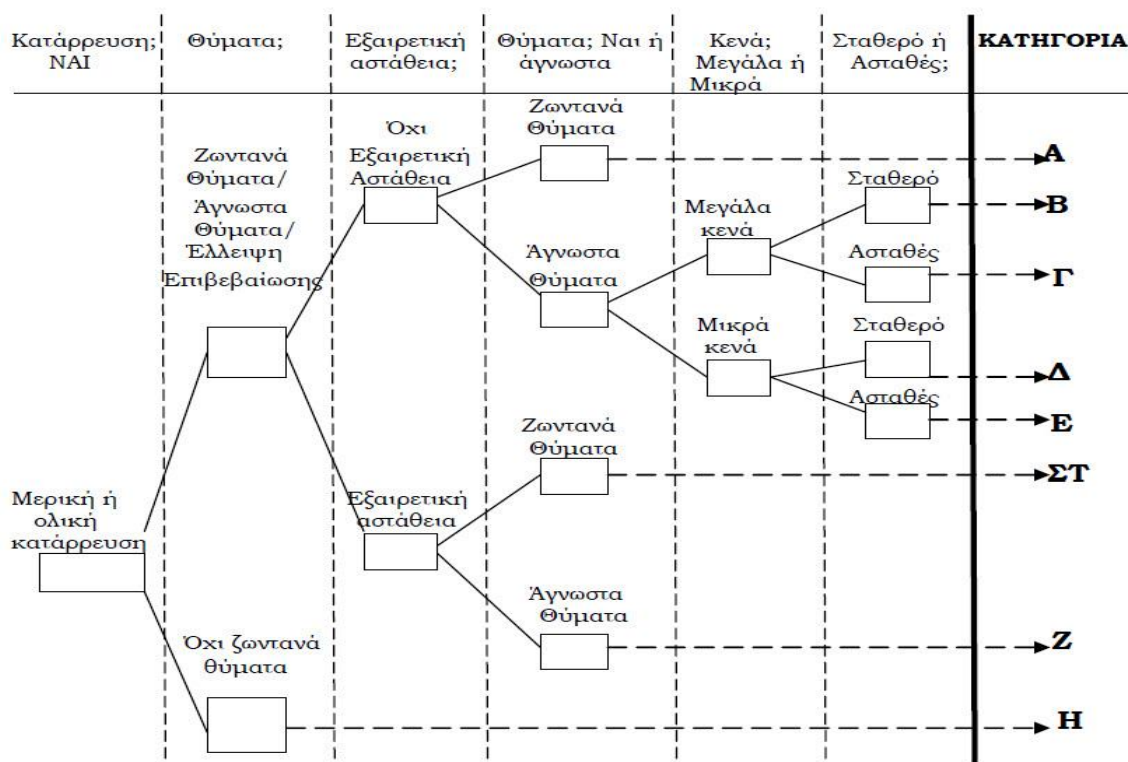
“Το πρωί της 7ης Σεπτεμβρίου 1999 γινόταν μια εκδήλωση στην υπηρεσία, με καλεσμένο τον τότε πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη. Μόλις τελείωσε η εκδήλωση και άρχισε να φεύγει ο κόσμος, έγινε ο σεισμός. Εγώ ήμουν Β΄ υπαρχηγός, τοποθετηθείς μόλις επτά ημέρες νωρίτερα. Θυμάμαι ότι αμέσως ήρθε στο αρχηγείο της υπηρεσίας ο τότε υπουργός Δημόσιας Τάξης, Μιχάλης Χρυσοχοϊδης και κάναμε σύσκεψη, καθώς υπήρχαν πληροφορίες για πολλά θύματα και ζημιές. Δώσαμε εντολές σε όλες τις υπηρεσίες της χώρας να στείλουν ενισχύσεις σε προσωπικό και διασωστικά μέσα και κατόπιν ο αρχηγός της Πυροσβεστικής μου ζήτησε να πάω στη Ρικομέζ.

Έκτοτε έχω περάσει δύο φορές από τη Ρικομέζ. Είδα την πλάκα με τα ονόματα των αδικοχαμένων ανθρώπων και στεναχωρήθηκα πολύ. Θυμάμαι τους συγγενείς και τους φίλους τους να περιμένουν απέξω για μια είδηση κι εμείς να απεγκλωβίζουμε συνεχώς νεκρούς. Ειλικρινά, δεν θέλω ούτε να σκέφτομαι εκείνες τις στιγμές. Πιστεύω ότι κάναμε ότι καλύτερο μπορούσαμε και φερθήκαμε στους ανθρώπους με μεγάλο σεβασμό.

Ο σεισμός της Αθήνας δεν ήταν, φυσικά, ο πρώτος καταστροφικός σεισμός για την Πυροσβεστική Υπηρεσία. Είχαν προηγηθεί τα προηγούμενα χρόνια η Θεσσαλονίκη, η Κалаμάτα, το Αίγιο, υπήρχαν πολλοί σωστά εκπαιδευμένοι συνάδελφοι. Η μεγάλη έκταση των συνεπειών του σεισμού της Αθήνας πρόσθεσε εμπειρία. Η μεγάλη δυσκολία του συγκεκριμένου σεισμού ήταν ότι, λόγω της διασποράς των κτιρίων που είχαν καταρρεύσει, έπρεπε να εργαστούμε παράλληλα σε πολλά μέτωπα.

Τα επόμενα χρόνια δημιουργήθηκαν κι άλλες έξι ΕΜΑΚ (πλην των δύο σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη που υπήρχαν έως τότε) και εκπαιδεύτηκαν κατάλληλα οι άνθρωποι που τις στελέχωσαν. Την περίοδο εκείνη, επίσης, ευαισθητοποιήθηκαν πολλοί ιδιώτες, φορείς, ιδρύματα και μεμονωμένοι άνθρωποι, που μέσω δωρεών βοήθησαν στον εκσυγχρονισμό και στην ανανέωση των μέσων. Πολλοί μαθαίνω ότι βοηθούν ακόμη και σήμερα.

Σκεπτόμενος σήμερα εκείνες τις δύσκολες στιγμές, θέλω να πω στους πολίτες να έχουν εμπιστοσύνη στην Πυροσβεστική Υπηρεσία. Οι πυροσβέστες σήμερα έχουν μεγαλύτερη γνώση (Διάγραμμα 8) και υλικό εξοπλισμό από ότι είχαμε εμείς, καθώς και πολύτιμη εμπειρία, και θα αντιμετωπίσουν σωστά ότι κι αν συμβεί”.

Διάγραμμα 8: Διάγραμμα διαλογής που επιδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις για τον προσδιορισμό μιας κατηγορίας διαλογής κτιρίου (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος fireservice.gr).

Ο σεισμός της Αθήνας άλλαξε πολλά. Τα σεισμολογικά ινστιτούτα ενοποιήθηκαν σε ενιαίο δίκτυο, ανανέωσαν τον εξοπλισμό τους και σήμερα μπορούν να αποτιμήσουν πολύ καλύτερα τα σεισμικά γεγονότα. Ο αντισεισμικός κανονισμός άλλαξε, επηρεάζοντας τον τρόπο που χτίζουμε τα κτίρια μας. Υπηρεσίες με κρίσιμο ρόλο, όπως η Πυροσβεστική, ενισχύθηκαν, τα σχέδια τύπου «Ξενοκράτης» επικαιροποιήθηκαν, η εκπαίδευση στα σχολεία έγινε πιο συστηματική (www.kathimerini.gr).

6.3 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ-ΗΛΕΙΑΣ, 2008

6.3.1 ΤΟ ΣΕΙΣΜΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Στις 8 Ιουνίου 2008, ημέρα Κυριακή και ώρα 15:25 η Αχαΐα και η Ηλεία επλήγησαν από σεισμό μεγέθους 6,5 βαθμών της κλίμακας Richter με επίκεντρο περίπου 35 χλμ. νοτιοδυτικά της Πάτρας στην περιοχή της Ανδραβίδας. (Ι.Τ.Σ.Α.Κ., 2008). Ο σεισμός αυτός συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγαλύτερων που συνέβησαν

στον Ελλαδικό χώρο τα τελευταία 30 χρόνια. Έγινε αισθητός σε πολύ μεγάλη έκταση, σε όλη σχεδόν την Πελοπόννησο, τη Δυτική Ελλάδα μέχρι τα Γιάννενα, την Καρδίτσα, αλλά και την Αττική (www.news.in.gr/). Ο σεισμός ήταν επιφανειακός και με μεγάλη επιτάχυνση (0.19g) (Ι.Τ.Σ.Α.Κ., 2008) με αποτέλεσμα να προκαλέσει έναν αριθμό κατολισθήσεων, καταπτώσεων και ανατροπών βραχωδών τεμαχίων στην πλειόσειστη περιοχή, καθώς και σημαντικές βλάβες στο δομημένο περιβάλλον των Νομών Αχαΐας - Ηλείας. Δύο άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους λόγω του σεισμού και 214 τραυματίστηκαν (Πασχαλίδου, 2011)

6.3.2. Η ΕΚΤΑΚΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Βασική προτεραιότητα των τοπικών αρχών ήταν η ανακούφιση των πληγέντων σε θέματα όπως η διαμονή, η σίτιση, η ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη, καθώς και ο έλεγχος στατικότητας των κτιρίων από κλιμάκια μηχανικών όλων των τεχνικών υπηρεσιών των εμπλεκόμενων φορέων. Στο πλαίσιο αυτό συγκροτήθηκαν 40 επιτροπές ελέγχου ανά Νομαρχία, με μέριμνα του τότε Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. (Πασχαλίδου, 2011)

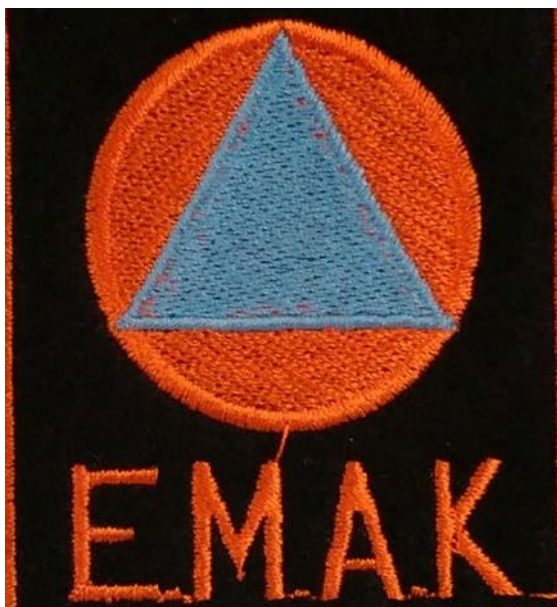
Την ώρα των επιχειρήσεων μεγάλη ήταν η συνδρομή 152 εθελοντών από τμήματα των Εθελοντών Διασωστών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (Ε.Ε.Σ.), οι οποίοι υπό τις εντολές της Π.Υ., της Πολιτικής Προστασίας και του Γ.Γ. Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανέλαβαν την καταγραφή των αναγκών, τη δημιουργία καταυλισμών, την οργάνωση και διανομή συσσιτίων, τη μεταφορά τραυματιών, τον απεγκλωβισμό σεισμόπληκτων και τις εκκενώσεις κτιρίων. Οι εθελοντές κάλυψαν, μεταξύ άλλων, τα κενά που δημιουργήθηκαν από την έλλειψη συντονισμού των επίσημων τοπικών φορέων.

6.4. ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΔΙΑΣΩΣΤΩΝ

Όπως γίνεται αναφορά και παραπάνω το πυροσβεστικό σώμα ως προς εκπλήρωση της αποστολής του, ασκεί δια των Υπηρεσιών και την αρμοδιότητα για τη διάσωση και παροχή κάθε δυνατής συνδρομής σε άτομα των οποίων απειλείται ή εκτίθεται σε κίνδυνο η ζωή και η σωματική τους ακεραιότητα από κάθε είδους ατυχήματα, όπως αεροπορικά, σιδηροδρομικά, τροχαία, εργατικά, πτώση σε λίμνες ή ποταμούς, εγκλωβισμός σε ανελκυστήρες ή άλλους χώρους και εγκαταστάσεις, δυσπρόσιτες ορεινές περιοχές, σπήλαια καθώς και την ειδοποίηση των αρμοδίων Υπηρεσιών για τη μεταφορά τους σε ιδρύματα παροχής ιατρικής συνδρομής ή

περίθαλψης, την αντιμετώπιση των συνεπειών από τις φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές, όπως σεισμοί, πλημμύρες, χημικές – βιολογικές – ραδιολογικές – πυρηνικές (Χ.Β.Ρ.Π.) απειλές, καθώς και τη διάσωση ατόμων και υλικών αγαθών, που κινδυνεύουν από αυτές.

Το φαινόμενο των συνεχών φυσικών καταστροφών και ιδίως του καταστρεπτικού σεισμού στην Πόλη της Καλαμάτας το Σεπτέμβρη του 1986 αλλά και η μεγάλη πυρκαγιά των διωλιστηρίων της JET – OIL τον ίδιο χρόνο στη Θεσσαλονίκη, έκαναν επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας μιας ειδικής υπηρεσίας του Πυροσβεστικού Σώματος. Έτσι στις 28 Απριλίου 1987, με το Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθ. 96 έγινε της Ειδικής Ομάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ) (Εικόνα 28)

Εικόνα 28: Το σήμα της Ε.Μ.Α.Κ (Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος fireservice.gr).

Το σήμα της Ε.Μ.Α.Κ. είναι αυτό που προτάθηκε από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό για την Πολιτική Προστασία και φέρεται σχεδόν απ' όλες τις διασωστικές ομάδες του πλανήτη. Οι πλευρές του τριγώνου σημαίνουν Πρόληψη -Αντιμετώπιση -Αποκατάσταση πληγέντων. Ο κύκλος σημαίνει ασφάλεια και προστασία του πολίτη

Οι μαρτυρίες διασωστών της Ε.Μ.Α.Κ αλλά και των άλλων πυροσβεστικών Υπηρεσιών αποτυπώνουν με τον πλέον περιγραφικό τρόπο τι έζησαν μέσα στα χαλάσματα αλλά και πως ενήργησαν κάτω από αντίξοες συνθήκες εκτελώντας το καθήκον τους.

1) Αντιπύραρχος (Γαντλίας Κωνσταντίνος) ο οποίος συμμετείχε στο συμβάν στη φαρμακοβιομηχανία Φαράν στο σεισμό της 7^{ης} Σεπτεμβρίου του 1999 στην Αττική αναφέρει: «μόλις προκλήθηκε ο σεισμός στην Αττική την 7^η Σεπτεμβρίου του 1999 αναχωρήσαμε με δύο πυροσβεστικά οχήματα για την περιοχή Μεταμόρφωση Αττικής μετά από πληροφόρηση που είχαμε από το κέντρο επιχειρήσεων ότι στην περιοχή είχαν καταρρεύσει κτίρια. Κατόπιν η πληροφόρηση από το κέντρο διακόπηκε λόγω τεχνικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από την υπερφόρτωση του δικτύου του ΟΤΕ και κατ' επέκταση την αδυναμία πληροφόρησης του κέντρου της Πυροσβεστικής από πολίτες. Φτάνοντας στην περιοχή ξεκινήσαμε το εγχείρημα στη φαρμακοβιομηχανία Φαράν της οποίας τμήμα είχε καταρρεύσει. Από το ημι-κατεστραμμένο κτίριο αναδύονταν καπνοί με δυσάρεστη και ερεθιστική οσμή. Όπως μετέπειτα διαπιστώθηκε οι καπνοί οφείλονταν σε εστία φωτιάς που είχε προκληθεί σε εύφλεκτες πρώτες ύλες παρασκευής φαρμάκων. Καθώς προσπαθήσαμε να εισχωρήσουμε στο κτίριο συναντήσαμε αρκετές δυσκολίες εξαιτίας των αναδύμενων καπνών όσο και από το ότι το κεντρικό κλιμακοστάσιο είχε υποστεί αρκετές ζημιές. Προχωρήσαμε σε οριζόντιες διεισδύσεις απ όλες σχεδόν τις πλευρές του κτιρίου προκειμένου να εντοπισθούν και να διασωθούν ζώντα άτομα. Πρέπει εδώ να σημειώσουμε πως κανένας υπεύθυνος της εταιρείας δεν παρουσιάστηκε τις πρώτες εκείνες ώρες να μας δώσει συγκεκριμένη πληροφόρηση για την κατάσταση που επικρατούσε στο κτίριο καθώς και για τους εγκλωβισμένους. Εισχωρώντας λοιπόν στους διάφορους χώρους του κτιρίου μέσα σε διάστημα τεσσάρων ωρών ανασύραμε από τα ερείπια τρεις γυναίκες νεκρές καθώς είχαν εγκλωβιστεί σε διάφορα τμήματα του κτιρίου. Επίσης εντοπίσαμε μια γυναίκα εγκλωβισμένη στα κάτω άκρα να εκλιπαρεί για βοήθεια. Το πόδι της είχε εγκλωβιστεί από δοκό του κτιρίου. Με τα διαθέσιμα μέσα που είχαμε δεν ήταν δυνατόν να την απεγκλωβίσουμε. Εν τω μεταξύ βρισκόμασταν σε διαρκή επικοινωνία μαζί της δίνοντας της κουράγιο και λέγοντας της ότι σύντομα θα την απεγκλωβίσουμε. Ανοίξαμε με τα πρόχειρα μέσα που διαθέταμε (κασμάδες, φτυάρια) μια οπή περίπου 1,5μ. οριζοντίως μέσα στα ερείπια και προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε τη γυναίκα η οποία ήταν με το μέτωπο προς το έδαφος. Έπειτα με τη βοήθεια ηλεκτρικού κομπρεσέρ που μας δόθηκε μετά από μία ώρα από υπεύθυνο της Φαράν προσπαθήσαμε να απεγκλωβίσουμε το δεξί της πόδι από τα ερείπια. Αυτό επιτεύχθηκε μετά από προσπάθεια 2 ωρών ενώ παράλληλα είχε ειδοποιηθεί και το ΕΚΑΒ που την μετέφερε στο νοσοκομείο. Σε τακτά χρονικά διαστήματα οι πυροσβέστες μετά από εντολή δική μου και καθ' όλη τη διάρκεια της επιχείρησης οδηγούνταν σε ασθενοφόρο για παροχή οξυγόνου λόγω των αναθυμιάσεων από τις πρώτες ύλες των φαρμάκων. Αργότερα από πληροφόρηση που είχαμε από τον υπεύθυνο του

εργοστασίου μας διαβεβαίωσε ότι δεν υπήρχε κίνδυνος για την υγεία από τις αναθυμιάσεις . Από πληροφορίες που είχαμε από συναδέλφους της η υγεία της γυναίκας που απεγκλωβίστηκε εξελίχθηκε ομαλά. Παράλληλα με το δικό μας συνεργείο άλλη ομάδα διάσωσης από συναδέλφους πυροσβέστες ανέσυρε 2 ζωντανά άτομα»

2) Υποπυραγός (Κυριακουλέας Κυριάκος) ο οποίος συμμετείχε στο συμβάν στη BIOKIT (Βιομηχανία επεξεργασίας χάρτου) στην Αθήνα αναφέρει: «Φτάνοντας στον τόπο του συμβάντος ζητήσαμε πληροφορίες για τη διαρρύθμιση του χώρου του κτιρίου καθώς και για τα πιθανά σημεία που θα μπορούσαν να είχαν εγκλωβιστεί άτομα. Προχωρήσαμε με κατακόρυφη διείσδυση για τον εντοπισμό εγκλωβισμένων και όταν ξημέρωσε μια άλλη ομάδα με τη βοήθεια σκαπτικού μηχανήματος ξεκίνησε μετωπική διείσδυση. Η μεγαλύτερη δυσκολία που συναντήσαμε κάνοντας κατακόρυφη διείσδυση ήταν στην διάτρηση των πλακών καθώς ήταν η μια πάνω στη άλλη. Χρησιμοποιήσαμε ηλεκτρικό κρουστικό μηχανήμα του οποίου η απόδοση δεν ήταν ικανοποιητική για την συγκεκριμένη εργασία. Δεν προχωρήσαμε σε αντιστηρίξεις διότι δεν υπήρχαν μεγάλα κενά που να εγκυμονούν κινδύνους σε τυχόν εγκλωβισμένους. Κατά την διείσδυση μας συναντήσαμε διάφορα έπιπλα και μηχανήματα του εργοστασίου που συγκρατούσαν τις πλάκες αφήνοντας μερικά κενά όχι όμως ικανά για να σωθεί ένα άτομο. Σε διάστημα 5 ωρών καταφέραμε να διατρήσουμε τρεις πλάκες και να ανοίξουμε δίοδο σχεδόν τρία μέτρα. Κατά την διάτρηση συναντήσαμε εκτός από τον οπλισμό και το μπετό πακέτα από χαρτιά και μηχανήματα της επιχείρησης τα οποία τα παρακάμπαμε δεξιά ή αριστερά κάνοντας οριζόντιες διεισδύσεις. Το ίδιο κάναμε και όταν συναντούσαμε δοκάρια που ήταν αδύνατη η διάτρηση τους. Στο συμβάν δεν παρατηρήθηκε διαρροή κάποιου αερίου»

3) Επιπυραγός (Κριτσωτάκης Γεώργιος) ο οποίος συμμετείχε στο συμβάν στο Εργοστάσιο Φιλοπλάστ τον Σεπτέμβριο του 1999 αναφέρει «Με κλήση του κέντρου μεταβήκαμε στο εργοστάσιο παρασκευής πλαστικών Φιλοπλάστ. Μόλις φτάσαμε στο συμβάν διαπιστώσαμε ότι επρόκειτο για διώροφο κτίριο όπου σύμφωνα με μαρτυρίες το ισόγειο του κτιρίου χρησιμοποιούνταν ως εργοστάσιο και ο πρώτος όροφος ως κατοικία του ιδιοκτήτη. Από πληροφορίες που συλλέξαμε από συγγενείς και εργαζόμενους του εργοστασίου οι αγνοούμενοι ανέρχονταν σε 5 άτομα (4 γυναίκες και 1 άνδρας). Προχωρήσαμε αμέσως σε έρευνα του χώρου με ηχοεντοπιστικά μηχανήματα (γεώφωνα) και εντοπίσαμε 2 ζωντανά άτομα. Αμέσως κάναμε οριζόντια διείσδυση και απεγκλωβίσαμε πρώτα μια γυναίκα ζωντανή η οποία ήταν ελαφρά εγκλωβισμένη. Κατά την πορεία της αναζήτησης του άλλου επιζώντος εντοπίστηκε και άλλο άτομο το οποίο δυστυχώς είχε

εκπνεύσει (κοπέλα). Κατόπιν όλες οι προσπάθειες μας επικεντρώθηκαν στο ζωντανό άτομο, το οποίο ήταν 'όπως μετέπειτα διαπιστώθηκε άνδρας ηλικίας 55 ετών. Ύστερα από κοπιώδη προσπάθεια αποκαλύψαμε τον άνδρα από τα ερείπια που τον είχαν σκεπάσει, ελευθερώνοντας του τόσο το σώμα όσο και την αναπνευστική οδό, βάζοντας τον σε καλύτερη θέση. Αφού προσπαθήσαμε να τον ανασύρουμε από τα ερείπια διαπιστώσαμε πως ήταν αδύνατο και αυτό γιατί το ένα του το χέρι ήταν καταπλακωμένο από ένα δοκό καθώς και από ένα ξύλινο κάσωμα. Μετά από αρκετή προσπάθεια και ψηλαφίζοντας το χέρι του με το δικό μου στη αθέατη πλευρά πίσω από το δοκάρι διαπίστωσα πως υπήρχε ύφασμα περιτυλιγμένο γύρω από το χέρι του εγκλωβισμένου. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας ο εγκλωβισμένος εκλιπαρούσε να του κόψουμε το χέρι για να ελευθερωθεί. Κατόπιν αυτής της διαπίστωσης έκοψα με σουγιά τη φανέλα του άνδρα στο ύψος της μασχάλης. Στο συγκεκριμένο συμβάν έγιναν αντιστηρίξεις με τα ίδια τα ερείπια δηλαδή έγιναν υποστυλώσεις των πλακών με κομμάτια τσιμέντου (μπετόν) που υπήρχαν σε αφθονία στον χώρο. Κατόπιν απομακρύναμε το άτομο με φορείο τύπου 'σκούμπα' (αλουμινίου) και τον παραδώσαμε στο ΕΚΑΒ για να τον μεταφέρει στο νοσοκομείο. Ύστερα ανασύραμε την νεκρή κοπέλα. Στη συνέχεια ερευνήθηκε ο χώρος των ερειπίων με σκύλους της ΕΜΑΚ οι οποίοι εντόπισαν άλλους 2 νεκρούς. Ο ένας απεγκλωβίστηκε εν μέσω μετασεισμών με οριζόντια διείδυση στα ερείπια και διαπιστώσαμε ότι ήταν γυναίκα της οποίας το κεφάλι είχε συνθλιβεί από δοκό και την ανασύραμε έξω. Την άλλη γυναίκα η οποία είχε καταπλακωθεί από την πλάκα του ισογείου την ανασύραμε νεκρή με μετωπική διείδυση (χρήση μηχανικού εκσκαφέα).

4) Πυρονόμος (Γρίβας Χαράλαμπος) ο οποίος συμμετείχε στο συμβάν της 7^{ης} Σεπτεμβρίου '99 στη πολυκατοικία στην οδό Σουλίου 11 στο Μενίδι Αττικής αναφέρει «Το απόγευμα της ίδιας ημέρας φτάνοντας στον τόπο του συμβάντος με τα οχήματα της πρώτης διάσωσης του 1^{ου} Π.Σ και αφού πήραμε πληροφορίες για την διαρρύθμιση του χώρου και για εγκλωβισμένα άτομα από τους ενοίκους της πολυκατοικίας προχωρήσαμε στην διενέργεια οριζόντιας διείδυσης κάτω από το μπαλκόνι του πρώτου ορόφου. Κατά τη διάνοιξη συναντήσαμε και κόψαμε με τη βοήθεια του κομπρεσέρ και του ηλεκτρικού τροχού δοκάρι, καλοριφέρ, δώμα, πολυθρόνα και μεσοτοιχία. Καθώς προχωρούσαμε εντός του κτιρίου εντοπίσαμε ένα κοριτσάκι τεσσάρων ετών καθώς και τη μητέρα του σε κοντινή απόσταση. Μέσα από μια πολύ μικρή δίοδο που είχαμε ανοίξει και που ίσα ίσα χωρούσε ένα άτομο τραβήξαμε με μεγάλη δυσκολία πρώτα το κοριτσάκι. Ο συνάδελφος που έκανε τη διάσωση είχε μέτωπο προς τα μέσα έτσι ώστε να πιάσει με τα χέρια του το κοριτσάκι,

καθώς οι άλλοι συνάδελφοι τον τραβούσαν από τα πόδια για να μπορέσει να βγει έξω. Με τον ίδιο τρόπο ανασύραμε και την μητέρα του, ζωντανές με πολλά όμως τραύματα. Κατά την είσοδο μας παρατηρήσαμε πως εξαιτίας των δοκαριών του κτιρίου καθώς και λόγω κάποιων οικιακών συσκευών και επίπλων είχε δημιουργηθεί κενό ικανό να κρατήσει στη ζωή εγκλωβισμένος άνθρωπος. Ως αντιστηρίξεις χρησιμοποιήσαμε τα υποστυλώματα που διαθέτει το διασωστικό όχημα καθώς και σίδερα από τα κάγκελα της πολυκατοικίας. Η επιχείρηση διήρκεσε σχεδόν 5 ώρες»

5) Δόκιμος Ανθυπυραγός (Κοσμίδης Θεόδωρος) ο οποίος συμμετείχε σε διάσωση στο Ξενοδοχείο «Ιβίσκος» αναφέρει στη μαρτυρία του: «Δύο κτίρια παλαιό και νέο εφαπτόμενα μεταξύ τους. Λόγω έντονης ταλάντωσης το παλαιό έσπρωξε το νέο και το έριξε κάτω. Διακριτός ο χωρισμός των ορόφων. Πληροφορίες από τη ρεσεψιόν σε ποια δωμάτια είναι τα άτομα. Απομάκρυνση του κόσμου. Πρόβλημα επικοινωνίας και εργαλείων. Διασωθείσες τρεις γυναίκες. Νεκροί ένας άνδρας. Διάρκεια επιχείρησης 6-7 ώρες. Επιχειρήθηκε κατακόρυφη διείσδυση 1,5 μέτρα και οριζόντια διάσωση εγκλωβισμένης εγκύου γυναίκας της οποίας το κεφάλι ήταν πιασμένο ανάμεσα σε δύο πλάκες, το πόδι της από το κούφωμα της πόρτας και η κοιλιά της σκεπασμένη με μπάζα. Έγινε τρίγωνο για την κατακόρυφη διείσδυση. Έγινε πρώτα απεγκλωβισμός στα πόδια. Η πτώση του κτιρίου άφησε πολλά κενά που διευκόλυνε το έργο της διάσωσης»

6) Δόκιμος Ανθυπυραγός (Κοσμίδης Θεόδωρος) συμμετείχε και στη διάσωσή στο εργοστάσιο Φουρλής κατά τον καταστροφικό σεισμό της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1999 και αναφέρει στη μαρτυρία του: «Άφιξη στον τόπο του συμβάντος κατά τις 4 η ώρα μετά από υποδείξεις των πολιτών για εγκλωβισμένα άτομα.... Κατάσταση κτιρίου, ολική κατάρρευση μιας πτέρυγας του εργοστασίου.... Ενέργειες: 1) σχηματισμός ομάδων διάσωσης (ανά τέσσερα άτομα). 2) συλλογή πληροφοριών για τους εγκλωβισμένους... Εντοπισμός εγκλωβισμένου στο δεύτερο όροφο του κτιρίου ... Επρόκειτο για άνδρα ο οποίος έχει εγκλωβιστεί μεταξύ δύο πλακών του κτιρίου... Η οριζόντια δοκός του ορόφου έχει δημιουργήσει αρκετό κενό για την επιβίωση του σε πρηνή θέση. Έχει εγκλωβιστεί το πόδι του κάτω από το δοκάρι. Πλησιάζουμε με οριζόντια διείσδυση χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες λόγω των κενών που έχουν δημιουργηθεί από τον τρόπο κατάρρευσης του κτιρίου. Επιδιώκεται καταρχήν ψυχολογική ενθάρρυνση του εγκλωβισμένου. Μετά από προσπάθεια μιας ώρας και με τη χρήση γρύλου ανασηκώνεται η δοκός κι απελευθερώνεται το άτομο. Συγχρόνως άλλη ομάδα διάσωσης εντοπίζει φωνές εγκλωβισμένου ατόμου στη νότια

πτέρυγα του κτιρίου. Επιχειρείται οριζόντια διείσδυση . Μετά από προσπάθεια 4 ωρών και με συνεχείς παρακάμψεις λόγω εμποδίων από τα δομικά στοιχεία του κτιρίου (τοιχοί, εξοπλισμός) εντοπίζεται σε απόσταση 8 μέτρων περίπου από την είσοδο ο εγκλωβισμένος σε πρηνή θέση. Έχει εγκλωβιστεί το δεξί πόδι του από το σώμα νεκρού που βρίσκεται σε καθιστή θέση ακριβώς δίπλα του. Έχει δημιουργηθεί χώρος από τα συστήματα εξαερισμού τέτοιος που χωρά δύο άτομα να κινούνται στην πρηνή θέση άνετα και μ ένα σχετικό ύψος 50 πόντων. Με τη χρήση σουγιά κόβοντας το παντελόνι το παπούτσι και την κάλτσα του ελευθερώνεται το άτομο, νεαρός περίπου 22 ετών. Καθ' όλη τη διάρκεια της επιχείρησης γιατρός του ΕΚΑΒ του παρείχε ορό και πρώτες βοήθειες. Συμπέρασμα από την κατάρρευση του κτιρίου είναι ότι τα έπιπλα, γραφεία, καναπές, ψυγεία, κουφώματα, ασανσέρ παρείχαν αρκετή προστασία για προφύλαξη και ότι μεταξύ των δύο πλακών τα δοκάρια λόγω του μεγάλου ύψους τους δημιουργούσαν κενά ικανά να επιβιώσει άτομο στην πρηνή θέση»

7. ΣΥΓΚΡΙΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι χρήσιμο όλη η διαδικασία εκπαίδευσης ενός Αξιωματικού του πυροσβεστικού σώματος να στοχεύει στην επίτευξη ενός κώδικα (γέφυρας) επικοινωνίας ανάμεσα σε αυτόν (ή τον διασώστη γενικά) και την εξελισσόμενη αστοχία της κατασκευής, έτσι ώστε να αναγνωρίζεται η αστοχία και να σχεδιάζεται η ορθή επέμβαση. Η αντιμετώπιση μπορεί να περιλαμβάνει μεταξύ των άλλων την επιλογή, οργάνωση και σχεδιασμό της μεθόδου της επέμβασης, την χρήση των μέσων ατομικής προστασίας, την επιλογή του δρομολογίου που θα ακολουθηθεί, την ορθολογική χρήση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των διατιθέμενων μέσων κ.α. Ανάλογα με το είδος της βλάβης του κτιρίου και το βαθμό της αστοχίας διαφοροποιείται, η στρατηγική της αναγνώρισης και του σχεδιασμού της επέμβασης, αφού αποστολή του αξιωματικού είναι να μειώσει την επικινδυνότητα για το προσωπικό του και τους εγκλωβισμένους σε μία απρόβλεπτη κατάσταση όπως είναι ο σεισμός.

Μια φυσική καταστροφή όπως ο σεισμός είναι πιο σοβαρή και περίπλοκη κατάσταση από ένα ατύχημα. Υπάρχουν περισσότεροι τραυματίες και νεκροί εγκλωβισμένοι ή μη. Επιπλέον μπορεί να καταρρεύσει η διοικητική οργάνωση (επικοινωνίες, συγκοινωνίες, ύδρευση, αποχέτευση, οδικό δίκτυο κ.α.) δυσχεραίνοντας την διεξαγωγή των διασωστικών επιχειρήσεων. Κάθε χρονική καθυστέρηση είναι εις βάρος των θυμάτων. Η προσέγγιση των θυμάτων είναι δύσκολη, γιατί πρέπει να εντοπισθούν και να απελευθερωθούν από τα συντρίμια. Πριν να επιχειρηθεί η διασωστική ενέργεια προαπαιτείται να γίνει αξιολόγηση της βλαπτικής επίδρασης του σεισμού στο κτίριο, ώστε να μην κινδυνεύσει το προσωπικό και επιπλέον απαιτείται κατάλληλος εξοπλισμός, εμπειρία, εκπαίδευση, διοικητική υποστήριξη, συνεργασία με άλλους φορείς όπως ΕΛΑΣ, στρατό, κατάλληλο ιατρικό προσωπικό κ.τ.λ. Κάθε διασωστική επιχείρηση έχει διαφορετικές απαιτήσεις σε προσωπικό, μέσα και τεχνική. Είναι πολύ σημαντικό επομένως, για έναν Αξιωματικό να μπορεί να διακρίνει τις βλάβες που έχει υποστεί μια κατασκευή, να τις «διαβάσει» σωστά και να έχει την δυνατότητα να βγάλει συμπεράσματα σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά του σεισμού που μόλις έβλαψε το κτίριο, όπως είναι η κύρια διεύθυνση του σεισμού στον τόπο του κτιρίου, τον τύπο του (δηλαδή αν είναι π.χ. κοντινός, μακρινός με ισχυρή κατακόρυφη συνιστώσα), αν είναι ρηχός ή έχει βαθύ υπόκεντρο κ.τ.λ. Απαραίτητη είναι η συνεχής εκπαίδευση του πυροσβεστικού υπαλλήλου και η συνεχής ενημέρωση πάνω στο σεισμικό φαινόμενο.

Παρά την μεγάλη πρόοδο που έχει συντελεστεί τις τελευταίες δεκαετίες στο πεδίο της αντισεισμικής μηχανικής με τη βελτίωση των κανονισμών και την εφαρμογή τους στις

νέες κατασκευές, η απειλή του σεισμού κατά της ανθρώπινης ζωής θα παραμείνει για πολλά ακόμη χρόνια. Τούτο οφείλεται στους παρακάτω κυρίως λόγους:

- Η αντικατάσταση των δομημάτων από νέα προσαρμοσμένα με, τους σύγχρονους κανονισμούς γίνεται με πολύ βραδύ ρυθμό.

- Η αύξηση της πυκνότητας και της έντασης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων δημιουργούν νέα δεδομένα, που αυξάνουν την τρωτότητα του κοινωνικοοικονομικού ιστού.

Όμως παρά την αργή διαδικασία βελτίωσης της ποιότητας των κατασκευών οι απώλειες σε ανθρώπινες ζωές μπορούν να περισταλούν με την επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα του μηχανισμού έκτακτης αντιμετώπισης που συνίσταται στα εξής:

- Στην εκπαίδευση του πληθυσμού για τους τρόπους προφύλαξης κατά την διάρκεια του σεισμού.

- Στη δημιουργία εξειδικευμένων συνεργείων διάσωσης και την εξασφάλιση της ταχείας και αποτελεσματικής επέμβασης τους

Η εκπαίδευση του πληθυσμού επιδιώκεται μέσω των οδηγιών αυτοπροστασίας που προτείνουν τις ενέργειες που πρέπει ένα άτομο να κάνει κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά από το σεισμό ώστε να μειωθεί η πιθανότητα τραυματισμού του. Οι οδηγίες αυτές είναι απλές και εύκολα κατανοητές για αυτό και έχει καθιερωθεί στις χώρες με αναπτυγμένη αντισεισμική πολιτική, η διδασκαλία και η πρακτική εξάσκηση σ αυτές να γίνεται στα σχολεία. Είναι αυτονόητο ότι οδηγίες αυτοπροστασίας αφορούν κατά μείζονα λόγο και τα ενταγμένα στο σύστημα παροχής βοήθειας άτομα που πρέπει με τις ελάχιστες δυνατές απώλειες να αναλάβουν το καθορισμένο για αυτά έργο παροχής βοήθειας.

Για τη δημιουργία εξειδικευμένων συνεργείων διάσωσης απαιτείται εκτός από τη διάθεση προσωπικού και υλικών μέσων και η γνώση του αντικειμένου.

Η θέση του παγιδευμένου ατόμου στο ερείπιο, ο τρόπος που κατέρρευσε το κτίριο και τα υλικά με τα οποία ήταν δομημένο, διαμορφώνουν μια μεγάλη ποικιλία καταστάσεων έτσι ώστε η διάσωση παγιδευμένων να απαιτεί προσπάθεια που διαρκεί από μερικά λεπτά της ώρας μέχρι μερικές μέρες. Ο τρόπος κατέρρευσης του κτιρίου διαφοροποιεί δραματικά τις απαιτήσεις σε προσωπικό, μέσα και προσπάθειες.

Όσον αφορά το τρόπο οργάνωσης των κρατών όλα σχεδόν τα κράτη για να προστατέψουν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα τον πληθυσμό τους έχουν οργανώσει υπηρεσίες Πολιτικής Προστασίας οι οποίες δρουν έχοντας διαθέσιμους τους κατάλληλους πόρους και την κατάλληλη οργανωτική δομή και φυσικά υπόκεινται σε ένα ορισμένο θεσμικό πλαίσιο. Η κρατική πολιτική λαμβάνει χώρα κατά την διάρκεια του κύκλου διαχείρισης της καταστροφής με τις φάσεις να αλληλεπικαλύπτονται και να συμπληρώνουν η μια την άλλη. Σε κάθε χώρα το σύστημα της κρατικής πολιτικής είναι διαφορετικό. Στην

Ιταλία, το σύστημα της κρατικής πολιτικής είναι επικουρικό και διαρρέει όλες τις διοικητικές δομές από τους δήμους έως την κεντρική κυβέρνηση ενώ στην Ιαπωνία το σύστημα είναι συγκεντρωτικό και προέρχεται από την κυβέρνηση η οποία συντονίζει ολόκληρη την διαδικασία για την διαχείριση της έκτακτης ανάγκης.

Η διαχείριση της έκτακτης ανάγκης αφορά κατά κύριο λόγο αρχικά την εκτίμηση του μεγέθους των απωλειών και στην συνέχεια την έρευνα και τη διάσωση, την παροχή ιατρικής φροντίδας, την σίτιση, την προσωρινή στέγαση αλλά και την επισκευή των γραμμών ζωής και τον έλεγχο με παράλληλη αντιμετώπιση των συνεπειών των πιθανών φαινομένων ντόμινο. Η διαχείριση της έκτακτης ανάγκης συνδέεται άμεσα με την περίοδο της αποκατάστασης καθώς στην πρώτη οι φορείς που εκτελούν τις διαδικασίες και από τους οποίους εξαρτώνται πόσο γρήγορα θα ικανοποιηθούν οι ανάγκες των πληγέντων μέσω της επαφής τους με αυτούς και τις εθελοντικές οργανώσεις είναι αυτές που θέτουν τα θεμέλια για σωστή, και πολλές φορές, ταχύτερη αποκατάσταση.

Στο πλαίσιο λειτουργίας του νέου Εθνικού Κέντρου, το Πυροσβεστικό Σώμα αναδεικνύεται ως η κατεξοχήν επιχειρησιακή δομή της πολιτικής προστασίας της χώρας, ενώ παράλληλα καθίσταται ο κυρίαρχος παράγων διαχείρισης κρίσεων και αντιμετώπισης κινδύνων. Μέσω του Ν. 4662/2020 αναβαθμίζεται περαιτέρω ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στην κοινωνία, δια της παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε κοινωνικούς φορείς και πολίτες, στο πλαίσιο της κοινωνικής ευαισθητοποίησης και εξοικείωσης με τους σύγχρονους σύνθετους κινδύνους και απειλές και τους τρόπους διαχείρισής τους.

Ο ρόλος της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας είναι σπουδαίος σε όλες τις φάσεις διαχείρισης. Αρχίζει από τη πρόληψη όπου γίνεται με ενημέρωση σε σχολεία και διεξαγωγή εστιασμένων σεμιναρίων σε δημόσιους φορείς κ.α., συνεχίζεται από τη φάση της ετοιμότητας με διεξαγωγή ασκήσεων ετοιμότητας και ολοκληρώνεται με τη συλλογή πληροφοριών και την επιχείρηση απεγκλωβισμού και διάσωσης. Στη φάση της έκτακτης ανάγκης όπου υπάρχει και η κορύφωση του ρόλου της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας ο επικεφαλής της κατά τόπου αρμόδιας Πυροσβεστικής Υπηρεσίας αξιολογεί τις σχετικές με έρευνα και διάσωση πληροφορίες και κινητοποιεί τους διαθέσιμους πόρους του για την άμεση μετάβασή τους στα σημεία των συμβάντων. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που λαμβάνει από τα σημεία των συμβάντων προβαίνει σε ιεράρχηση των συμβάντων και ενίσχυση των δυνάμεων, αν τούτο απαιτείται. Οι Πυροσβεστικές δυνάμεις, ανάλογα με την έκταση και την εξέλιξη της καταστροφής ενισχύονται σε προσωπικό και μέσα και αν η κατάσταση το απαιτεί, κινητοποιείται και η ΕΜΑΚ. Κατά κοινή ομολογία, η διαχείριση ενός σεισμού, κυρίως στις φάσεις της επέμβασης και αποκατάστασης είναι ένα επιχειρησιακά πολύπλοκο θέμα που οφείλεται κυρίως στην αιφνιδιότητα του γεγονότος, στην εξάπλωση

των επιπτώσεων, στην πολλαπλότητα των καθηκόντων που πρέπει να διεκπεραιωθούν ταυτόχρονα σε ένα δυναμικά εξελισσόμενο περιβάλλον όπου η διαθεσιμότητα των πόρων και εργαλείων και τα χρονικά περιθώρια λήψης απόφασης απαιτούν το μέγιστο βαθμό συντονισμού. Η δυσκολία αυτή εντείνεται αν ληφθεί υπόψη ότι στις δράσεις που λαμβάνουν χώρα συμμετέχουν άνθρωποι με εξειδικευμένες γνώσεις σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα όπως πυροσβέστες, αστυνομικοί, μηχανικοί, παραϊατρικό προσωπικό, τεχνικοί διάσωσης, ψυχολόγοι, εθελοντές κοινωνικοί λειτουργοί κ.ά. και επομένως με διαφορετικές λογικές

Είναι σαφές ότι στην μακρόχρονη πορεία του, το Πυροσβεστικό Σώμα έχει κατορθώσει να αποτελεί έναν αξιόπιστο και αποτελεσματικό φορέα πολιτικής προστασίας που χαίρει της εκτίμησης ιδιαιτέρως μεγάλου ποσοστού των Ελλήνων πολιτών. Η μεταβλητότητα, ωστόσο, των κλιματολογικών συνθηκών, η αλματώδης τεχνολογική πρόοδος με την επακόλουθη αύξηση της διακινδύνευσης επέλευσης τεχνολογικών καταστροφών, η βαίνουσα αυξανόμενη τάση εμφάνισης νέων, σύνθετων περιπτώσεων καταστροφών (π.χ. τεχνοφυσικών, μετεωρολογικών κ.α.), φυσικών καταστροφών και των δυσμενών επαπειλούμενων συνεπειών τους, καθιστούσαν επιτακτική την κάθετη και συνολική αναβάθμιση του θεσμικού, λειτουργικού, επιχειρησιακού και οργανωτικού πλαισίου του πυροσβεστικού οργανισμού. Η προρρηθείσα ανασυγκρότηση (Ν. 4662/2020) μέσω και της πρόβλεψης των κατάλληλων μηχανισμών προσαρμογής ήρθε να εκσυγχρονίσει και να θωρακίσει το Πυροσβεστικό Σώμα, τόσο επιχειρησιακά όσο και διοικητικά και να συντελέσει στη βελτιστοποίηση εκπλήρωσης της αποστολής του στο ως άνω διαρκώς και δυναμικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών και λοιπών απειλών του σήμερα.

Αντί επιλόγου

Η πολιτική προστασία στην Ελλάδα με αργά αλλά σταθερά βήματα φαίνεται να αλλάζει σελίδα. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει καθημερινά είναι διαρκώς αυξανόμενες και πρωτόγνωρες. Με το νόμο Ν. 4662/2020 μπήκαν τα θεμέλια για την κάλυψη ολόκληρου του κύκλου διαχείρισης καταστροφών και της ενεργοποίησης του συνόλου των συντρεχουσών επιχειρησιακών και διοικητικών δομών και λειτουργιών της Πολιτικής Προστασίας. Καιρός είναι να πάμε και λίγο παραπέρα από την θεωρία και τα σχέδια και να κοιτάξουμε τις προκλήσεις του μέλλοντος. Το πυροσβεστικό σώμα ήταν και παραμένει ο κατ' εξοχήν επιχειρησιακός βραχίονας της πολιτικής προστασίας και έχει ενεργό συμμετοχή σε όλες τις ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές. Ενώ οι αρμοδιότητες του αυξάνονται και το προσωπικό μειώνεται το Πυροσβεστικό Σώμα παραμένει στην πρώτη γραμμή της

διαχείρισης καταστροφών. Οι πυροσβέστες αν και βρίσκονται «ξυπόλυτοι στα αγκάθια» διατηρούν την ψυχή και το φιλότιμο τους κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες με προτεραιότητα τους να παραμένει πάντα ο άνθρωπος. Το λογότυπο «Θαρσείν Σώζειν» που είναι πάνω σε κάθε βαριά κόκκινη πόρτα του πυροσβεστικού οχήματος και αποτελεί το σήμα στη στολή των πυροσβεστών αποδεικνύει με τον πιο εμβληματικό τρόπο ότι χρειάζεται θάρρος για να σώσουν μια ζωή, ρισκάροντας τη δική τους!

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (2009). Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης Εθελοντών Πυροσβεστών, Αθήνα 2009

Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (2014). Έγγραφο υπ αριθμ. 21145 Φ.702.1, Αθήνα 2014

Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (2004). Έγγραφο Αρχηγείου ΠΣ, Α.Π.23964 Φ.159 ΠΣΕΑ Αθήνα 9/7/2004

Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (2015). Σ.Ε.Π.Α.Λ. Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Λειτουργίας. Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Επικοινωνίας. Διαθέσιμο online:
https://www.fireservice.gr/documents/20184/425039/sepal_2015-19.pdf/c54c1966-c98a-42b4-9a96-3d49a3725f40 (πρόσβαση 02/01/2021)

Βαρσάμης, Σ., (2015). Η δομή της Πολιτικής Προστασίας, Αθήνα.
<https://www.eaps.gr/wp-content/uploads/2015/01/2015-01-08-CIVILPROTECTION-e-book.pdf> (πρόσβαση 01/02/2021)

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π), (2009). Εγχειρίδιο Σύνταξης και Εναρμόνισης Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης ανά καταστροφή της Περιφέρειας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης σε εφαρμογή της Υ.Α. 1299/2003 «Ξενοκράτης». Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών, Τμήμα Ελέγχου και Παρακολούθησης Ασκήσεων 2009. Α' Έκδοση

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π), (2012). Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμικών φαινομένων. Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών, Τμήμα Ελέγχου και Παρακολούθησης Ασκήσεων Αθήνα 2012.

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, [Γ.Γ.Π.Π.], (2018). Σχέδιο δράσεων πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμού. Διαθέσιμο online: https://www.civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/sxedio_drasewn_politikis_prostasias_seismoi_2018.pdf (πρόσβαση 01/02/2019)

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, [Γ.Γ.Π.Π.], (2020). Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και άμεση/βραχεία διαχείριση των συνεπειών από Εκδήλωση Πλημμυρικών φαινομένων του δήμου «όνομα δήμου. Διαθέσιμο online: https://www.civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/sxedio_dardanos_oe.pdf (πρόσβαση 05/12/2020)

Δανδουλάκη Μ., (2010). Καλλικράτης. Πολιτική προστασία και αυτοδιοίκηση. Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)

Δελλαδέτσιμας, Π. Μ., (2009). Οι Ασφαλείς Πόλεις, Αθήνα: Εξάντας

Δήμος Αχαρνών (2020). Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης-Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Σεισμών, Αυτ. Τμήμα Πολιτικής Προστασίας και Διαχείρισης Κρίσεων. Διαθέσιμο online:

<http://www.acharnes.gr/ContentFiles/52/Documents/2020/PolitikiProstasia/%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%94%CE%99%CE%9F%20%CE%91%CE%9D%CE%A4%CE%99%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%A9%CE%A0%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%95%CE%9A%CE%A4%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%93%CE%9A%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%B6%CE%9C%CE%95%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%92%CE%A1%CE%91%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91%CE%A3%20%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%A1%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A0%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9D%20%CE%91%CE%A0%CE%9F%20%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%95%CE%9A%CE%94%CE%97%CE%9B%CE%A9%CE%A3%CE%97%20%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%A9%CE%9D.pdf> (πρόσβαση 01/02/2021)

Ελληνική Αστυνομία (2004). Α.Π. 5301/4/16-ζ' 21/5/2004 Έγγραφο

Κομιώτη Αικατερίνη (2014). Σεισμικές καταστροφές και οικιστική ανασυγκρότηση – συγκριτική ανάλυση των περιπτώσεων Ζακύνθου – Καλαμάτας, Μεταπτυχιακή διατριβή. Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Μακρόπουλος, Κ. (2006). Φυσικές Καταστροφές, Σεισμοί και Μέτρα Προστασίας, 15ο Συνέδριο Σκυροδέματος, Οκτώβριος 2006, Αλεξανδρούπολη, Διαθέσιμο online: http://library.tee.gr/digital/m2173/m2173_makropoulos.pdf (πρόσβαση 12/11/2018)

Μιχαλοπούλου Μ. (2012). Η Εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής σε θέματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, σ. 157

Παπαδόπουλος, Γ. (2000). Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα: Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών, Αθήνα: Ίων

Παπανικολάου, Δ. και Σίδερης Χ. (2008). Γεωλογία, η επιστήμη της γης. Αθήνα: Πατάκη.

Πασχαλίδου, Μ. (2001) Εμπειρίες και διδάγματα από καταστροφικά συμβάντα στην Ελλάδα και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης ως προς τη διαχείριση τους. Διπλωματική εργασία. Τμήμα Πολιτικής Προστασίας, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Σταμούλης Ιωάννης. (2015). Επικοινωνιακή Διαχείριση Κρίσεων. Αθήνα. Ένωση Αξιωματικών Πυροσβεστικού Σώματος

Οικονόμου Δ., (2000). Σύστημα χωρικού σχεδιασμού. Η ελληνική πραγματικότητα και η διεθνής εμπειρία, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών 101-102, Α', Β' 2000

Φουρτούνη, Π. (2011). 'Τρωτότητα Μετασεισμικής Ανασυγκρότησης: Περιπτώσεις Μελέτης τα Σεισμικά Γεγονότα της Αθήνας το 1999 και του Ιζμίτ το 1999', Πτυχιακή Εργασία, Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σαπουντζάκη, Κ., Αθήνα: Τμήμα Γεωγραφίας

Φοίβου Θ., (2013). Οι δομές και ο σχεδιασμός της πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα. Διαθέσιμο online: <http://www.tsomokos.gr/sites/tsomokos.gr/files/theodorou.pdf> (πρόσβαση 03/02/2021)

Ξένη Βιβλιογραφία

Andrianakis, V., Dandoulaki, M., Papadopoulos, N., (1999). Disaster response and reconstruction measures after the Athens earthquake of September 7, 1999 (M=5.9). Newsletter of the European Centre on Prevention and Forecasting of Earthquakes (Council of Europe), Issue No 3, December 1999.

Boin, A., Ekengren, M. and Rhinard, M. (2013). The European Union as Crisis Manager: Patterns and Prospects, Cambridge, Cambridge University Press

Bier, Vicki. 2006. "Hurricane Katrina as a Bureaucratic Nightmare." Pp. 243-254 in On Risk and Disaster: Lessons from Hurricane Katrina, edited by R. J. Daniels, D. F. Kettl, and H. Kunreuther. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Bruce A. Bolt (1991). Σεισμοί (μετάφραση Ιωαννίδου), Αθήνα, Τροχαλία

Chaffey, D. et al (2000). Internet Marketing: Strategy, Implementation and Practice, Financial Times Prentice Hall.

Dolce, M., (2010). "Emergency and Post-Emergency Management of the Abruzzi Earthquake" in Garevski, M., Ansal A., Earthquake Engineering in Europe New York: Springer pp.463-496

Ferris E. (2010). Natural Disasters, Conflict, and Human Rights: Tracing the Connections. Διαθέσιμο online: <https://www.brookings.edu/on-the-record/natural-disasters-conflict-and-human-rights-tracing-the-connections> (πρόσβαση 15/03/2014)

Handmer, J. & Dovers, S. (2007). Handbook of Disaster & Emergency Policies and Institutions, London, Earthscan.

Natural Hazards Review (2000). Recent History Of Japan's Disaster Mitigation And The Impact Of IDNDR

Pelham, L., Clay, E. και Braunholz, T. (2011). Natural Disasters: What is the Role for Social Safety Nets?

Spence, W., Hermann, R.B., Johnston, A.C. & Reagor, G., (1993). Responses to Iben Browning's Prediction of a 1990 New Madrid, Missouri, Earthquake, US. Geological Survey Circular, 1083, US. Government Printing Office, Washington, DC

Voight, B., (1990). The 1985 Nevado del Ruiz volcano catastrophe: anatomy and retrospection. *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 44, 349–386 (Analyzed chronology more detailed than Voight 1996).

Διαδικτυακοί τόποι

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π): Διαθέσιμο στο www.civilprotection.gr (πρόσβαση 25/02/2021)

Επίσημος ιστότοπος του Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος: Διαθέσιμο στο www.fireservice.gr (πρόσβαση 19/02/2021)

Επίσημος ιστότοπος της Ιαπωνικής Πολιτικής Προστασίας: Διαθέσιμο στο <https://www.fdma.go.jp/en/post1.html> (πρόσβαση 01/12/2020)

Επίσημος ιστότοπος της Ιταλικής Πολιτικής Προστασίας: Διαθέσιμο στο www.protezionecivile.it (πρόσβαση 16/11/2020)

Επίσημος ιστότοπος του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (Ο.Α.Σ.Π)- www.oasp.gr (πρόσβαση 05/02/2020)

Επίσημος ιστότοπος Πυροσβεστικού Σώματος Ιαπωνίας– Διαθέσιμο στο http://www.kaigai-shobo.jp/pdf/EmergencyResponse_by_Japanese.pdf (πρόσβαση 03/02/2021)

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (GMES)- Διαθέσιμο στο <https://www.eea.europa.eu/themes/climate/links/physical-science-on-climate/global-monitoring-for-environment-and-security-gmes> (πρόσβαση 02/01/2019)

European Commission (EU): Διαθέσιμο στο ec.europa.eu (29/01/2021)

Διαδικτυακή εφημερίδα Pagenews.gr: Διαθέσιμο στο <https://www.pagenews.gr/2020/06/03/ellada/me-enaeria-mesa-kai-zones-pyrasfaleias-i-maxi-ton-pyrosbeston-gia-auto-to-kalokairi/> (πρόσβαση 23/12/2019)

Διαδικτυακή εφημερίδα Pronews.gr: Διαθέσιμο στο www.pronews.gr (πρόσβαση 23/09/2019)

Διαδικτυακή εφημερίδα eretria.gr: Ειδήσεις Ερέτριας (2019) Διαθέσιμο στο www.eretria.gr (πρόσβαση 12/11/2019)

Διαδικτυακή εφημερίδα kalimera-arkadia.gr: Ειδήσεις Αρκαδίας (2020) Διαθέσιμο στο www.kalimera-arkadia.gr (πρόσβαση 05/09/2020)

Διαδικτυακή εφημερίδα onlarissa.gr: Ειδήσεις Λάρισσας (2018): Διαθέσιμο στο www.onlarissa.gr (πρόσβαση 06/02/2019)

Διαδικτυακή εφημερίδα Zougla.gr: Ειδήσεις Πανελλαδικής κάλυψης (2019) Διαθέσιμο στο www.zougla.gr (πρόσβαση 23/09/2019)

Διαδικτυακή εφημερίδα Report24: Ειδήσεις Λακωνίας-Πελοποννήσου (2014) Διαθέσιμο στο: www.report24.gr (πρόσβαση 23/12/2020)

Διαδικτυακή εφημερίδα Taklin: Ειδήσεις Καλαμάτας (2020) Διαθέσιμο στο <https://www.taklin.gr/2020/09/13/aytothysia-ton-pyrosveston-mesa-sta-chalasmata-stoys-seismoys-tis-kalamatas-vinteo-amp-fotografies-2/> (πρόσβαση 13/01/2021)

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (2018) Διαθέσιμο στο: <http://tkm.tee.gr/wp-content/uploads/2018/01/Tsatsoulas.pdf> (πρόσβαση 03/05/2018)

Ιστότοπος Dasarxeio.com: Διαθέσιμο στο <https://dasarxeio.com/2020/05/01/80405/> (πρόσβαση 03/02/2021)

Nippon Communications Foundation (2021). Διαθέσιμο στο <https://www.nippon.com/en/features/h00238/japan%E2%80%99s-nuclear-power-plants.html> (πρόσβαση 03/02/2021)

Θεσμικά κείμενα

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Απόφαση 1313/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 περί Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης.20-12-2013

European Commission, Commission Staff Working Paper, Risk Assessment and Mapping Guidelines for Disaster Management), SEC (2010) 1626 final, Βρυξέλες 13 Δεκεμβρίου 2010

European Commission, Proposal for a Decision of the European Parliament and the Council on a Union Civil Protection Mechanism, COM (2011) 934 final, Βρυξέλες 20 Δεκεμβρίου 2010

European Commission, ECHO Factsheet Humanitarian Aid and Civil Protection, EU Civil Protection Legislation, 2014

European Commission, ECHO Factsheet Humanitarian Aid and Civil Protection, Forced displacement: refugees, asylum seekers and internally displaced persons (IDPs), June 2017

Π.Δ. 32/1992 (ΦΕΚ Α'15), Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών και Κλιμακίων

Π.Δ. 96/1987 «Ιδρυση Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών» (ΦΕΚ 58/Α'/1987)

Π.Δ. 210/1992 «Κανονισμός εσωτερικής Υπηρεσίας Πυροσβεστικού Σώματος» (ΦΕΚ 99/Α'/1992)

Π.Δ. 329/1993 «Τροποποίηση διατάξεων που αφορούν το Πυροσβεστικό Σώμα» (ΦΕΚ 140/Α'/1993)

Ν.1951/1991 (ΦΕΚ Α'84), Καθιέρωση του θεσμού του εθελοντή πυροσβέστη και άλλες διατάξεις

Ν. 2612/1998 «Ανάθεση της δασοπυρόσβεσης στο Πυροσβεστικό Σώμα και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 102, Τεύχ. Α)

Ν. 3013/2002 ΦΕΚ-102/Α/1-5-2002: Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις.

Ν. 3511/2006 ΦΕΚ 258/Α'/27.11.2006 «Αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος, αναβάθμιση ης αποστολής του και άλλες διατάξεις»

Ν.4029/2011 (ΦΕΚ Α'245), Εθελοντισμός στο Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή και στο Πυροσβεστικό Σώμα και άλλες διατάξεις

Ν. 4249/2014 : Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ Α 73/24-3-2014)

Ν. 4661/1930 - ΦΕΚ 153/Α/12-5-1930 Περί διοργανώσεως Πυροσβεστικής Υπηρεσίας εν τω Κράτει (Ιδρυση Πυροσβεστικού Σώματος)

Ν. 4662/2020 - ΦΕΚ 27/Α/7-2-2020 (Άρθρα 1-73). enomothesia.gr | Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας. <https://www.e-nomothesia.gr/kat-politike-prostasia-psea-pallaike-amyna/nomos4662-2020-phek-27a-7-2-2020-1.html> (πρόσβαση 3.2.21).

Υ.Α.1299/7.4.2003 «Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας, με τη συνθηματική λέξη «Ξενοκράτης» (ΦΕΚ423/Β'/2003)

Υ.Α.3384/2006 (ΦΕΚ Β'776) Συμπλήρωση του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» με το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείρισης Ανθρώπινων Απωλειών»